

IEAS
Thammasat University
since 1984

ISSN (Online) 2774-1125

Thai Journal of East Asian Studies

VOL. 30 NO. 1 January – June 2026

**INSTITUTE OF EAST ASIAN STUDIES
THAMMASAT UNIVERSITY, RANGSIT CAMPUS
PATHUMTHANI, THAILAND**

Thai Journal of East Asian Studies

Vol. 30 No. 1 January – June 2026

The *Thai Journal of East Asian Studies (TJEAS)* is an academic journal produced by the Institute of East Asian Studies, Thammasat University. The Journal publishes primarily in the fields of history, politics, economics, sociology, and international relations. However, it welcomes interdisciplinary works and contributions from other related fields as well.

TJEAS is published as a periodical, with two issues annually (No.1: January-June, No.2: July-December). The journal includes research articles, regular articles and book reviews that fall within its scope.

1. Research Article present data and findings from research originally conducted by the authors that are related to or with implications for East and Southeast Asia.

2. Academic Article present a critical evaluation or a new interpretation of existing literature on a particular topic related to the region of East and Southeast Asia. Regular articles share some similarities with “review articles” that draw on scholarly analysis and conceptual synthesis.

3. Book Review consist of a critical appraisal of selected books on humanities and social sciences that are related to the region of East and Southeast Asia.

The editors welcome manuscripts bearing upon issues in the humanities and social sciences related to the region of East and Southeast Asia. All manuscripts should be consistent with the author submission guidelines of TJEAS that can be found at <https://www.tci-thaijo.org/index.php/easttu/>.

Copyright © 2019 by the Institute of East Asian Studies, Thammasat University

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, copied or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, and photocopying, or otherwise without proper written permission from the publisher.

ISSN 2774-1125 (Online)

Published by the Institute of East Asian Studies, Thammasat University

Klong Luang, Pathumthani 12121, Thailand

Tel: + 66 (0) 2 564 5000#401

Fax: + 66 (0) 2 564 4888

E-mail: tjeas@asia.tu.ac.th

Website: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/easttu>

The Institute of East Asian Studies makes no representations or warranties whatsoever as to the accuracy, completeness or suitability for any purpose of the information and disclaim all such representations and warranties whether express or implied to the maximum extent permitted by law. Any views expressed in this publication are the views of the authors and are not necessarily the views of the editors, the editorial board or the Institute.

Thai Journal of East Asian Studies

Published biannually by the Institute of East Asian Studies

Editor

Dr. Ampa Kaewkumkong, Thammasat University

Associate Editor

Mr. Benjamin Ivry, Thammasat University

Advisory Board

Prof. Dr. Nophadol Chartprasert, Thammasat University

Prof. Dr. Kitti Prasirtsuk, Thammasat University

Prof. Dr. Sitthiphon Kruarattikan, Thammasat University

Associate. Prof. Dr. Chaiwat Meesanthan, Thammasat University

Editorial Board

Associate. Prof. Dr. Surasit Amornwanitsak, Thammasat University

Assistant. Prof. Dr. Morragotwong Phumplab, Thammasat University

Assistant. Prof. Dr. Nithi Nuangjamnong, Naresuan University

Assistant Professor Dr. Narut Charoensri, Chiang Mai University

Assistant. Prof. Dr. Nutdhavuth Meechaiyo, Mae Fah Luang University

Assistant. Prof. Thapiporn Suporn, Khon Kaen University

Mr. Seksan Anantasirikiat, International Studies Center

Prof. Dr. Kim Dong Yeob, Busan University of Foreign Studies

Associate. Prof. Dr. Gao Huangwei, South China Normal University

Assistant. Prof. Dr. Li Yuqing, Tsinghua University

Assistant. Prof. Dr. Ying-kit Chan, National University of Singapore

Managing and Public Relations Team

Mrs. Wannisa Vaichayee, Thammasat University

Miss Katamon Thepsida, Thammasat University

Dr. Worathipa Satayanusakkul, Thammasat University

Editorial Office:

The Editors, TJEAS

Institute of East Asian Studies

Thammasat University,

Rangsit Campus

Pathumthani 12121, Thailand

Tel: +66 (0) 2 564 5000

E-mail: tjeas@asia.tu.ac.th

Website: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/easttu>

Thai Journal of East Asian Studies

Contents

Vol. 30 No. 1 January – June 2026

ปีที่ 30 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569

Research Articles

- ใต้ปีกอินทรีถ่วงดุลมังกร: การรับรู้ภัยคุกคามต่อการจัดวางยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่นและเวียดนาม
ปณิธิ ชัยชนะ 1
- การวิเคราะห์ระดับคำศัพท์ HSK ในสื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนชั้นนำจากแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย Weibo
ในปีค.ศ. 2024
กัณฐ์มณี สุวรรณเสรีรักษ์ ณฤติ พฤษศิริ อภิรักษ์ นุสิทธิ์ชัยการ และกัญชพร ศิริวาท 23
- การตีความเคียวรีในตัวบทข้ามวัฒนธรรม: การวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตลักษณ์และการเปลี่ยนผ่านใน *The Little Mermaid* และ *นางพญางูขาว* ฉบับของ เฟิง เมิ่งหลง
ชนติสันต์ เชียงฉิน และเสี่ยวมาน หยาง 40
- Thai Buddhism and Diplomacy: Historical Foundations, Religious Soft Power, and Contemporary Challenges
Xiangyun Li 55

Book Reviews

- Disability Publics: Making Accessibility in Modern Japan
Benjamin Ivry 79
- The Collapse of Nationalist China: How Chiang Kai-shek Lost China's Civil War
Juan Miguel U. Palero 86
- Submission guidelines 92
- คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับ 93

Editorial Note

The editorial team is delighted to present Thai Journal of East Asian Studies (TJEAS) Volume 30 Number 1. This issue includes four research articles and two book reviews on a range of issues in social science, linguistics, comparative literature, religion, and history. The six contributions reflect interactions between East Asia, Southeast Asia and the West through politics, language, society, and culture.

The first, “Under the Eagle’s Wings, Counterbalancing the Dragon: Threat Perceptions to Strategic Alignments of Japan and Vietnam” by Paniti Chaichana, investigates the influence of threat perception on historical legacies and economic ties in the strategic alignment of Japan and Vietnam. The quantitative research “Analyzing Hanyu Shuiping Kaoshi Vocabulary Levels in Chinese Food Brand Advertisements on the Weibo Social Media Platform in 2024” by Kanmanee Suwannasereeruk, Naruedee Prueksiri, Apirak Nusitchaiyakarn, and Kanchaporn Siriwat, underscores a gap between textbook and commercial language use in society today. The qualitative research “Queer Interpretations Across Cultural Texts: A Comparative Analysis of Identity and Transformation in *The Little Mermaid* and *The Legend of the White Snake*” by Khantisan Siengchin and Xiaoman Yang, offers comparative literary analysis through the framework of Queer Theory. Another article, “Thai Buddhism and Diplomacy: Historical Foundations, Religious Soft Power, and Contemporary Challenges” by Xiangyun Li, explores the role of Thai Buddhism as religious soft power in the public diplomacy of Thailand. This issue also includes two book reviews focusing on Japan and China. “Disability Publics: Making Accessibility in Modern Japan” evaluated by Benjamin Ivry and “The Collapse of Nationalist China: How Chiang Kai-shek Lost China's Civil War” appraised by Juan Miguel U. Palero.

The diverse studies expand perspectives on Asia as a region of political, economic, and sociocultural cooperation, exchange, and negotiation. These dynamics shape the region in contemporary Asian society. The editorial team would like to thank all authors for their contributions and also acknowledge the anonymous referees for their time and suggestions for improving submissions, as well as readers for their support. We hope that this issue’s contents will contribute to East Asian Studies research, and knowledge exchange in academia and the wider world.

The Editorial Team

**Thai Journal
of East Asian Studies**

ใต้ปีกอินทรีถ่วงดุลมังกร: การรับรู้ภัยคุกคามต่อการจัดวางยุทธศาสตร์ของ ญี่ปุ่นและเวียดนาม

Under the Eagle's Wings, Counterbalancing the Dragon: Threat Perceptions to Strategic Alignments of Japan and Vietnam

ปณิธิ ชัยชนะ

Paniti Chaichana

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

46 ถนนอังรีดูนังต์ แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

Faculty of Political Science, Chulalongkorn University,

46 Henry Dunant Road, Pathumwan District, Bangkok, 10330

Corresponding Author:

Paniti Chaichana

Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

46 Henry Dunant Road, Pathumwan District, Bangkok, 10330

E-mail: dom.paniti@gmail.com

Received: December 5, 2025

Revised: May 15, 2026

Accepted: May 29, 2026

ได้ปีกอินทรีถ่วงดุลมังกร: การรับรู้ภัยคุกคามต่อการจัดวางยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่นและเวียดนาม

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ภัยคุกคามจากมรดกทางประวัติศาสตร์และสายสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจต่อการจัดวางยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่นและเวียดนามในทศวรรษ 2010–2020 โดยการวิจัยเอกสารและวิเคราะห์เปรียบเทียบเชิงคุณภาพเพื่อสร้างคำอธิบายทางทฤษฎี ผลการวิจัยพบว่าญี่ปุ่นและเวียดนามมีการรับรู้ภัยคุกคามร่วมกัน สาเหตุมาจากความไม่ไว้วางใจจากมรดกทางประวัติศาสตร์และความเปราะบางทางยุทธศาสตร์จากสายสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ โดยนำไปสู่การจัดวางยุทธศาสตร์เข้าหาสหรัฐฯ ซึ่งไม่เพียงมีการสร้างสถาบันภายในและภายนอกประเทศ แต่มีการก่อร่างเครือข่ายพันธมิตรขึ้นควบคู่กันเพื่อถ่วงดุลกับจีนที่ถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามสำหรับญี่ปุ่นและเวียดนาม

คำสำคัญ: การก่อร่างเครือข่ายพันธมิตร, การรับรู้ภัยคุกคามร่วมกัน, ความไม่ไว้วางใจ, การจัดวางยุทธศาสตร์, ความเปราะบางทางยุทธศาสตร์

Under the Eagle's Wings, Counterbalancing the Dragon: Threat Perceptions to Strategic Alignments of Japan and Vietnam

Abstract

This article investigates the influence of threat perception on historical legacies and economic ties in the strategic alignment of Japan and Vietnam from 2010 to 2020. Documentary research and qualitative comparative analysis are used to create a theoretical explanation. Results are that Japan and Vietnam share a common threat perception, driven by mistrust based on historical legacies and strategic vulnerability from economic ties. Thus, Japan and Vietnam have pursued strategic alignment with the United States by establishing internal and external institutions and concurrently forming alliances to counterbalance China, seen as a key threat by Japan and Vietnam.

Keywords: alliance formation, common threat perception, mistrust, strategic alignment, strategic vulnerability

1. บทนำ

ญี่ปุ่นเป็นประเทศประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม (Liberal Democracy) ที่พัฒนาแล้ว สังเกตได้จากการมีสถาบันที่เข้มแข็ง มีการเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ มีเสรีภาพทางสื่อ และไม่เคยเผชิญกับการเคลื่อนไหวประชานิยมที่สั่นคลอนเสถียรภาพของรัฐ (Nilsson-Wright & Wallace, 2022) มีสัดส่วน GDP ในปี ค.ศ. 2024 มูลค่า 4,026.21 พันล้านเหรียญสหรัฐ (Trading Economics, 2024) ซึ่งมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของเอเชีย และอันดับที่ 4 ของโลก (International Monetary Fund [IMF], 2024) ขณะที่เวียดนามเป็นประเทศระบอบอำนาจนิยมพรรคเดียว (Single-party Autocracy) ภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งเวียดนาม (Communist Party of Vietnam: CPV) (Hiep, 2018) ที่เศรษฐกิจกำลังเติบโตและต้องพึ่งพิงต่างประเทศ โดยในปี ค.ศ. 2023 มี GDP มูลค่าราว 429.72 พันล้านเหรียญสหรัฐ ดังนั้น จึงเป็นที่ประจักษ์ว่าญี่ปุ่นและเวียดนามมีความแตกต่างอย่างสุดขั้วในเชิงระบอบการเมือง สถานะทางเศรษฐกิจ และอำนาจระหว่างประเทศอย่างชัดเจน แต่ในทางกลับกันการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงหรือยุทธศาสตร์ในทศวรรษ 2010 ถึงต้นทศวรรษ 2020 ของทั้งสองประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ พยายามถ่วงดุลอำนาจกับจีนและอาศัยระบบพันธมิตรจากสหรัฐอเมริกาเช่นเดียวกัน

ญี่ปุ่นแสดงท่าทีและเจตนารมณ์อันแรงกล้าว่าต้องการสกัดกั้นอิทธิพลที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของจีนผ่านนโยบายปิดล้อม (Policy of Encirclement) โดยในปี ค.ศ. 2006 อาโซะ ทาโร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของญี่ปุ่นผลักดันแนวคิด The Arc of Freedom and Prosperity โดยรวมประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียกลาง คอเคซัส ยุโรปกลาง ยุโรปตะวันออก และบอลติกเข้าด้วยกันผ่านค่านิยมสากลอันประกอบด้วย เสรีภาพ ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม และเศรษฐกิจแบบตลาด ท่าทีดังกล่าวของญี่ปุ่นถูกวิเคราะห์ว่าเป็นความพยายามสู่การเป็นผู้นำในระดับโลกและภูมิภาค ตลอดจนการใช้ประเทศต่าง ๆ นอกเขตอิทธิพลของจีนเพื่อสร้างฐานอำนาจให้แก่ตนเอง โดยเฉพาะเพื่อจุดประสงค์ในการปิดล้อมจีน และชัดเจนมากยิ่งขึ้นภายหลังการขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของชินโซ อาเบะ ในปี ค.ศ. 2012 รัฐบาลญี่ปุ่นประกาศแนวคิด Asian Democratic Security Diamond ประกอบด้วย ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย และรัฐอาวายของสหรัฐฯ เป็นเพชรทั้งสี่จุดของยุทธศาสตร์เพื่อปกป้องพื้นที่ส่วนรวมทางทะเล ตั้งแต่มหาสมุทรอินเดียไปจนถึงแปซิฟิกตะวันตก และต่อต้านความทะเยอทะยานของจีนที่ต้องการเปลี่ยนทะเลจีนใต้ให้กลายเป็นทะเลสาบปักกิ่ง (Lake Beijing) จากการเปลี่ยนแปลงสถานะดินแดนของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคด้วยการบีบบังคับ และฟื้นคืนความสัมพันธ์ทางการทูตกับรัฐประชาธิปไตยอื่น ๆ เช่น สหรัฐฯ ออสเตรเลีย เกาหลีใต้ เป็นต้น โดยมุ่งเน้นค่านิยมตามแนวคิด The Arc of Freedom and Prosperity (Hughes, 2015) พฤติกรรมดังกล่าวของญี่ปุ่นมีความชัดเจนว่าต้องการฟื้นคืนเกียรติภูมิของตนผ่านการเล่นบทบาทนำด้านความมั่นคงในภูมิภาค

ในทางกลับกัน เวียดนามที่เป็นรัฐเล็กท่ามกลางการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจและต้องการเพียงความอยู่รอดของรัฐตนเองโดยยึดมั่นในนโยบายสามไม่ (Three No's policy) ประกอบด้วย 1) ไม่แสวงหาพันธมิตรทางทหารหรือไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดในนโยบายต่างประเทศ 2) ไม่อนุญาตให้มีฐานทัพต่างชาติบนดินแดนของตนเอง

และ 3) ไม่ใช่ความสัมพันธ์กับประเทศหนึ่งเป็นศัตรูกับอีกประเทศหนึ่ง (Ministry of National Defence of the Socialist Republic of Vietnam, 2004) และเพิ่ม 4) การไม่ใช้กำลังหรือการข่มขู่โจมตีประเทศอื่น กลายเป็นนโยบายสี่ไม่ (Four Noes) ในปี ค.ศ. 2019 (Minh, 2023; Vu, 2026) เวียดนามมีความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างซับซ้อนกับจีน โดยจีนเป็นทั้งหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่และรัฐร่วมอุดมการณ์ แต่เวียดนามกลับมองว่าเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของตน (Trinh, 2022) และมีมุมมองเชิงยุทธศาสตร์ใกล้เคียงกับศัตรูทางอุดมการณ์ในอดีตอย่างสหรัฐฯ โดยมีการค้าและมุมมองต่อจีนในฐานะภัยคุกคามเป็นตัวขับเคลื่อนความสัมพันธ์ระหว่างกัน (T. H. Do, 2021) รวมถึงต้องการเสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจและความมั่นคงกับสหรัฐฯ เพื่อความยืดหยุ่นทางเศรษฐกิจและความสมดุลทางยุทธศาสตร์กับจีน (Le, 2021) แม้ว่ารัฐบาลเวียดนามไม่ส่งเสริมการเป็นพันธมิตรกับรัฐใดตามหลักการสามไม่ แต่ความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นกับสหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความมั่นคง มีแนวโน้มช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งสำหรับการป้องกันภัยคุกคามจากจีน (Trinh & Ho, 2024; Vu, 2023; Vuving, 2024) นอกจากนี้ ตลอดทศวรรษ 2010 เวียดนามได้พัฒนาความสัมพันธ์กับ 3 ใน 4 ประเทศสมาชิก Quadrilateral Security Dialogue (Quad) ซึ่งเป็นพันธมิตรทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ได้แก่ ญี่ปุ่น อินเดีย และออสเตรเลีย ซึ่งยกระดับความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างเวียดนามกับรัฐเหล่านี้ โดยเฉพาะกับญี่ปุ่นไปสู่ระดับเข้มข้น (extensive) ในปี ค.ศ. 2014 (Choong, 2021; T. H. Thu & Van, 2023) จากการเป็นส่วนหนึ่งของ Quad-Plus ที่ขยายกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงกับรัฐนอกกลุ่ม Quad ร่วมกับเกาหลีใต้และนิวซีแลนด์ ท่าทีการดำเนินนโยบายดังกล่าวถือเป็นการแสดงสัญญาณบางอย่างแก่จีนว่าเวียดนามอาจพิจารณาการร่วมมือกับสหรัฐฯ และเหล่าพันธมิตรเพื่อให้มั่นใจเกี่ยวกับเสรีภาพในการเดินเรือและการยึดมั่นตามกฎหมายระหว่างประเทศในภูมิภาค (Choong, 2021; T. H. Thu & Van, 2023)

ปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถยืนยันได้ว่าเรื่องนี้อยู่เหนือคำอธิบายของระบอบการปกครองและสถานภาพอำนาจทางเศรษฐกิจโลก แต่อยู่ในขอบเขตการอธิบายการตัดสินใจทางยุทธศาสตร์ผ่านการรับรู้ภัยคุกคามของผู้กำหนดนโยบาย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นสมมติฐานที่ต้องได้รับการทดสอบ ดังนั้น ในการจะศึกษาว่า เหตุใดสองประเทศที่แตกต่างสุดขั้วนี้จึงจัดวางยุทธศาสตร์เข้าหาสหรัฐอเมริกาเหมือนกัน จำเป็นต้องพิจารณาจากปัจจัยอื่น โดยบทความนี้ตั้งต้นจากการศึกษาทฤษฎีที่อธิบายการถ่วงดุลภัยคุกคาม และเพิ่มเติมมิติการรับรู้ภัยคุกคามและกลไกเชิงสถาบันของรัฐต่างระบอบและต่างสถานภาพที่มองภัยคุกคามเช่นเดียวกัน

2. ทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย

บทความนี้ตั้งต้นจากทฤษฎีการถ่วงดุลกับภัยคุกคาม (Balance of Threats) ของ Walt (1985) ที่เสนอว่า รัฐไม่ได้ตัดสินใจเข้าร่วมพันธมิตรเพียงเพื่อถ่วงดุลกับอำนาจที่เหนือกว่า แต่ตัดสินใจจากภัยคุกคามที่ตนรับรู้ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณของอำนาจเพียงอย่างเดียว มีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ได้แก่ 1) อำนาจโดยรวม (Aggregate Power) หมายถึง ศักยภาพทางเศรษฐกิจ ประชากร เทคโนโลยี และทรัพยากรโดยรวมที่รัฐหนึ่งมีเหนืออีกฝ่าย ซึ่งทำให้รัฐนั้นมีน้ำหนักทางยุทธศาสตร์สูง 2) ความใกล้ชิดทาง

ภูมิรัฐศาสตร์ (Proximate Power) หมายถึง ระยะทางและการอยู่ใกล้กันในเชิงภูมิศาสตร์ ซึ่งเพิ่มโอกาสในการปะทะหรือขยายอิทธิพลโดยตรง 3) ชีตความสามารถเชิงรุก (Offensive Power) หมายถึง ความสามารถของรัฐในการใช้กำลังทหารหรือทรัพยากรเพื่อบุกยึดหรือกดดันรัฐอื่น ไม่ใช่เพียงเพื่อการป้องกัน และ 4) เจตนาธรรมเชิงรุก (Offensive Intention) หมายถึง ความตั้งใจหรือท่าทีเชิงนโยบายที่บ่งชี้ว่ารัฐอาจใช้ศักยภาพของตนเพื่อคุกคามหรือขยายอำนาจเหนือรัฐอื่น เมื่อรัฐรับรู้ว่ามีภัยคุกคามสูงจึงมีแนวโน้มไปสู่การถ่วงดุล (balancing) ด้วยการเข้าร่วมเครือข่ายพันธมิตรกับรัฐอื่นเพื่อป้องกันตนเองมากกว่าการร่วมขบวน (bandwagoning) กับฝ่ายที่คุกคามตน (Walt, 1985)

ในเวลาต่อมา นักทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เสนอข้อโต้แย้งและขยายขอบเขตทฤษฎีของ Walt โดยเฉพาะทฤษฎีกลุ่มสำนึกนิยมคลาสสิกใหม่ (Neoclassical Realism) นำโดย Rose (1998) และ Schweller (2004) ที่อธิบายพฤติกรรมของรัฐจากภายในสู่ภายนอก (inside-out) เพื่อโต้แย้งข้อจำกัดของ Walt ที่มองเจตนาธรรมเชิงรุกเป็นปัจจัยภายนอกที่ตายตัว (outside-in) โดยชี้ให้เห็นว่าแรงกดดันจากระบบระหว่างประเทศไม่สามารถกำหนดนโยบายต่างประเทศได้โดยตรง แต่ต้องผ่านการตีความและกระบวนการตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบายภายในรัฐ นอกจากนี้ ยังมีนักทฤษฎีกลุ่มสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) เช่น Rousseau (2006) ที่เสนอว่าการประเมินเจตนาธรรมของรัฐที่เป็นภัยคุกคามนั้นเป็นเพียงการประกอบสร้างจากอัตลักษณ์และมรดกทางประวัติศาสตร์ของรัฐที่ตอบสนองต่อภัยคุกคาม

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ในการขยายขอบเขตคำอธิบายทางทฤษฎีเพิ่มเติม โดยอาศัยแนวทางการวิเคราะห์ของสำนึกนิยมคลาสสิกใหม่ผ่านตัวแปรการรับรู้ (Perception) ของ Jervis (1976) มาเป็นแกนหลักในการอธิบายการรับรู้ภัยคุกคามโดยอธิบายว่าภัยคุกคามได้รับการตีความผ่านการรับรู้ที่มักถูกบิดเบือนไปด้วยอคติและข้อจำกัดทางการรับรู้ของผู้นำหรือผู้กำหนดนโยบาย ทำให้พฤติกรรมของรัฐไม่ได้สะท้อนภัยคุกคามแท้จริงโดยตรง แต่สะท้อนการมองโลกของผู้นำและสถาบันที่กรองข้อมูลเหล่านั้นแทน ซึ่งได้รับการศึกษาเพิ่มเติมจาก Wohlforth (1993) ที่เสนอว่า การประเมินภัยคุกคามไม่ใช่เพียงเรื่องของดุลอำนาจเชิงวัตถุนิยม แต่ผูกพันกับการรับรู้การเปลี่ยนผ่านอำนาจ หรือ Khong (1992) ที่กล่าวว่าเป็นการรับรู้จากบทเรียนทางประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ และ Christensen (1996) ที่เสนอว่า การรับรู้ของผู้กำหนดนโยบายมักถูกนำมาใช้เพื่อปรับโครงสร้างเชิงสถาบันภายในรัฐเพื่อรับมือกับภัยคุกคามนั้น เพื่อทดสอบข้อเสนอของ Rousseau (2006) ที่ว่าภัยคุกคามถูกประกอบสร้างจากมรดกทางประวัติศาสตร์ (Historical legacies) พร้อมทั้งเพิ่มมิติของสายสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (Economic ties) ระหว่างญี่ปุ่นและเวียดนามที่มีต่อรัฐมหาอำนาจอย่างจีนและสหรัฐฯ เช่นเดียวกับงานของ Friedberg (1988) ที่อธิบายกระบวนการที่ชนชั้นนำรับรู้ถึงความเสื่อมถอยทางเศรษฐกิจและการสูญเสียสถานะของตนเอง และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์และสร้างพันธมิตรใหม่ เพื่อชี้ให้เห็นว่าการประกอบสร้างภัยคุกคามไม่ได้มาจากมิติเดียว

เมื่อทราบถึงการรับรู้ภัยคุกคามจากภายนอก รัฐจำเป็นต้องแปลงการรับรู้ไปสู่การดำเนินนโยบาย ซึ่งบูรณาการตัวแปรการรับรู้เข้ากับตัวแปรสถาบันภายในที่เป็นตัวกรองทางการเมือง (Domestic Intervening Variables) โดยเฉพาะกลไกสถาบันและความเป็นเอกภาพของผู้กำหนดนโยบายก่อนแปลงการรับรู้ภัยคุกคาม

เป็นนโยบายตามแนวทางอธิบายแบบสังคมนิยมคลาสสิกใหม่ ดังเช่น Zakaria (1998) ที่ชี้ว่าขีดความสามารถของสถาบันภายในในการระดมทรัพยากร (state power) เป็นตัวกำหนดว่ารัฐจะสามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามได้จริงหรือไม่ ซึ่งต่อมา Lobell et al. (2009) ได้ขยายความว่า สถาบันภายในรัฐทำหน้าที่เสมือนสายพานส่งกำลัง (transmission belt) ที่คอยกลั่นกรองและปรับแต่งแรงกดดันจากภายนอก และ Ripsman et al. (2016) ที่ตกผลึกแนวคิดนี้โดยจัดวางให้กลไกเชิงสถาบันของรัฐเป็นตัวแปรแทรกกลางขั้นสุดท้ายที่ชี้ขาดการแปลงการรับรู้ภัยคุกคามให้ออกมาเป็นพฤติกรรมและการจัดวางยุทธศาสตร์ของรัฐอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น เมื่อนำปัจจัยมรดกทางประวัติศาสตร์และสายสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจมาพิจารณาร่วมกันในฐานะองค์ประกอบของการรับรู้ภัยคุกคามโดยผ่านตัวกรองเชิงสถาบันภายในรัฐย่อมส่งผลให้ทั้งญี่ปุ่นและเวียดนามมีการตัดสินใจทางยุทธศาสตร์ที่มุ่งเข้าหาสหรัฐฯ ในทิศทางที่คล้ายคลึงกันเพื่อถ่วงดุลการขยายอิทธิพลของจีน

3. วิธีการวิจัย

บทความนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และรูปแบบการศึกษาเปรียบเทียบแบบระบบที่แตกต่างกันมากที่สุด (Most Different Systems Design: MDSD) ในการคัดเลือกกรณีศึกษา เนื่องจากญี่ปุ่นและเวียดนามเป็นรัฐที่มีลักษณะพื้นฐานแตกต่างกันอย่างสุดขั้ว ทั้งในมิติของระบอบการปกครอง สถานภาพทางอำนาจในระบบระหว่างประเทศ และขนาดเศรษฐกิจ แต่ทั้งสองประเทศกลับมีผลลัพธ์ในการจัดวางยุทธศาสตร์เข้าหาสหรัฐฯ ที่สอดคล้องกัน โดยกำหนดขอบเขตระยะเวลาการศึกษามุ่งเน้นในช่วงทศวรรษ 2010 ถึงต้นทศวรรษ 2020 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์การขยายอิทธิพลของจีนมีความเด่นชัดและมีนัยสำคัญทางความมั่นคง เช่น ความขัดแย้งทางทะเล เป็นต้น อันส่งผลให้ทั้งสองประเทศเกิดการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการศึกษานี้ให้ความสำคัญกับตัวแปรมรดกทางประวัติศาสตร์และสายสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยจึงได้ผนวกการวิเคราะห์ย้อนกลับไปถึงบริบทในช่วงเวลาก่อนหน้านี้ เช่น ยุคสงครามเย็นและยุคหลังสงครามเย็น เป็นต้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการและรากฐานของการรับรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ถูกนำมาใช้ประกอบสร้างและตีความเจตนาจากพฤติกรรมของจีนในทศวรรษ 2010 ของทั้งญี่ปุ่นและเวียดนาม

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่ 1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ เอกสารยุทธศาสตร์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เช่น สมุดปกขาวกลาโหมของเวียดนาม เอกสารยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของญี่ปุ่น เป็นต้น และแถลงการณ์หรือสุนทรพจน์อย่างเป็นทางการของผู้กำหนดนโยบาย เช่น สุนทรพจน์ของอดีตนายกรัฐมนตรีชินโซะ อาเบะและฟูมิโอะ คิชิดะของญี่ปุ่น และอดีตนายกรัฐมนตรีฟาม มิงห์ จินห์ ของเวียดนาม เป็นต้น และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ บทความในวารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย และบทวิเคราะห์จากแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ เพื่อนำมาประกอบการอธิบายบริบท ประเมินข้อเท็จจริง และสนับสนุนการทดสอบข้อเสนอทางทฤษฎี

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมุ่งเน้นการตีความเนื้อหาในเอกสาร ร่วมกับการใช้เทคนิคการสืบย้อนกระบวนการ (Process Tracing) เพื่อทดสอบสมมติฐานเชิง

คุณภาพและสังเคราะห์กลไกเชิงสาเหตุ (Causal Mechanism) จากภายในสู่ภายนอกรัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้การวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นไปอย่างมีระบบ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบเนื้อหา (Thematic Framework) แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลักสำหรับวิเคราะห์ทั้งสองกรณีศึกษาซึ่งสอดคล้องกับตัวแปรตามกรอบทฤษฎีสัจนิยมคลาสสิกใหม่ ได้แก่ 1) การรับรู้ภัยคุกคามจากมรดกทางประวัติศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ที่มาของความไม่ไว้วางใจและบาดแผลทางประวัติศาสตร์ที่ส่งผลต่อการประเมินเจตนาของจีน 2) ความเปราะบางทางยุทธศาสตร์จากสายสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ เพื่อประเมินผลกระทบของการพึ่งพาทางเศรษฐกิจเมื่อถูกใช้เป็นเครื่องมือคุกคามทางยุทธศาสตร์ และ 3) การจัดวางยุทธศาสตร์ผ่านกลไกเชิงสถาบัน เพื่อศึกษาการสร้างและปรับปรุงสถาบันภายในและภายนอกรัฐ ในการแปลงการรับรู้ภัยคุกคามไปสู่การปฏิบัติจริงผ่านการสร้างเครือข่ายพันธมิตร

4. ผลการวิจัย

4.1 กรณีศึกษาญี่ปุ่น: เมื่อดวงตะวันไม่ยอมลับขอบฟ้า

4.1.1 ความไม่ไว้วางใจจากมรดกทางประวัติศาสตร์

ความไม่ไว้วางใจ (mistrust) ของญี่ปุ่นต่อจีนมีรากฐานจากพันธุการทางภูมิศาสตร์ (Tyranny of Geography) และบาดแผลทางประวัติศาสตร์ที่ไม่อาจแยกขาดจากกัน (Thayer, 2011) ทั้งนี้ ความกังวลหลักของญี่ปุ่นไม่ได้เกิดจากการถูกรุกรานทางทหารเพียงอย่างเดียว แต่เป็นความไม่ไว้วางใจจากการเปลี่ยนผ่านสถานะ (Mistrust on Status Transition) โดยเฉพาะการเป็นตลาดส่งออกที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับที่สองของโลก และแหล่งนำเข้าสินค้าใหญ่ที่สุดของโลก (Pempel, 1997) ภายหลังจากจีนก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจเศรษฐกิจแทนที่ญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 2010 (Miyashita, 2013) ซึ่งสั่นคลอนสถานภาพและเกียรติภูมิของญี่ปุ่นในภูมิภาค (Sato & Hirata, 2008) การรับรู้ภัยคุกคามนี้ถูกตอกย้ำด้วยการที่จีนหยิบยกประเด็นทางประวัติศาสตร์และข้อพิพาทหมู่เกาะเซนกากุมาเป็นเครื่องมือทางการทูตเพื่อกดดันสถานะของญี่ปุ่น ดังเช่นคำกล่าวของประธานาธิบดีเจียง เจ๋อหมิน ในการเยือนโตเกียวปี ค.ศ. 1998 ว่าไม่ใช่เรื่องของการยอมรับคำขอโทษจากญี่ปุ่น แต่เป็นเรื่องที่ญี่ปุ่นจะต้องรักษาคำมั่นแห่งการสำนึกผิดนี้ไว้ตลอดไป โดยจีนตั้งใจแสดงจุดยืนของตนเองในฐานะเหยื่อของความโหดร้ายในประวัติศาสตร์ แม้ว่าความตึงเครียดในประเด็นทางประวัติศาสตร์นี้ได้ผ่อนคลายลงจากท่าทีของหู จินเทาและชินโซะ อาเบะ แต่ความตึงเครียดทางยุทธศาสตร์ ค่านิยม และการทหารยังคงอยู่เช่นเดิม (Green, 2008) รากฐานความขัดแย้งที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขนี้หล่อหลอมวัฒนธรรมทางยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่นให้มีความอ่อนไหวต่อเจตนาของจีน โดยมองว่าจีนพยายามสกัดกั้นไม่ให้ญี่ปุ่นกลับมายิ่งใหญ่ทัดเทียมกับจีนในระบบระหว่างประเทศ (Berger, 2012; Lind, 2008)

ในอีกด้านหนึ่ง ญี่ปุ่นยึดถือพันธมิตรความมั่นคงกับสหรัฐฯ ผ่านหลักการโยชิเดะ (Yoshida Doctrine) ในฐานะยุทธศาสตร์ชาติหลัก (Grand Strategy) ของญี่ปุ่นยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยมุ่งเน้นการฟื้นฟูและเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายสูงสุด การพึ่งพาสหรัฐอเมริกาเพื่อประกันความมั่นคง และการรักษากองกำลังป้องกันตนเองไว้ในระดับต่ำสุดเพื่อหลีกเลี่ยงการเข้าไปพัวพันในความขัดแย้งระหว่างประเทศ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1951 เป็นต้นมา ซึ่งหล่อหลอมให้ญี่ปุ่นมีลักษณะเป็นรัฐปฏิกิริยา (reactive state) หรือตัวแสดงเชิงรับที่

เน้นการปรับตัวตามแรงกดดันภายนอกและพึ่งพาสหรัฐฯ เป็นหลัก (Miyashita, 2001, 2013) โดยมีรากฐานมาจากความยึดโยงกับเกียรติภูมิในอดีตซึ่งกลายเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายเชิงรุก (Pyle, 1987) อย่างไรก็ตาม ภายหลังกปี ค.ศ. 1993 กลุ่มนักการเมืองอนุรักษ์นิยมรุ่นใหม่เริ่มผลักดันการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศ โดยมองว่าการยืนหยัดต่อต้านจีนไม่ได้เป็นเพียงเรื่องความมั่นคง แต่เป็นการกอบกู้อัตลักษณ์ประจำชาติของญี่ปุ่นให้กลับมาเข้มแข็งอีกครั้งในระบบระหว่างประเทศ (Green, 2008) ดังนั้น หลักการโยชิตะจึงถือเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ที่เป็นสถาบันดั้งเดิมสำหรับการกำหนดนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่น และสถาบันนี้ถือเป็นข้อได้เปรียบสำหรับญี่ปุ่น เนื่องจากไม่จำเป็นต้องออกแบบหรือจัดตั้งสถาบันในการกำหนดทิศทางนโยบายต่างประเทศขึ้นใหม่และการแสวงหาพันธมิตรใหม่ แต่ญี่ปุ่นสามารถปรับปรุงและตีความสถาบันพันธมิตรเดิมที่มีอยู่ขึ้นใหม่สำหรับการรับมือกับภัยคุกคามครั้งใหม่จากจีนได้ (Hughes, 2015)

4.1.2 สายสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความเปราะบางเชิงยุทธศาสตร์

อภियุทธศาสตร์ของญี่ปุ่นเผชิญกับความท้าทายจากความอ่อนแอระหว่างการสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจผ่านความร่วมมือและความไม่ไว้วางใจจากมรดกทางประวัติศาสตร์กับจีน (Hosoya, 2025) เมื่อจีนก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจด้วยขนาด GDP มูลค่า 5.88 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ และคู่ค้ารายใหญ่อันดับ 1 ของญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 2010 ส่งผลให้ญี่ปุ่นถูกผลักดันสถานะไปเป็นผู้พึ่งพาจีนทั้งในฐานะตลาดและแหล่งทรัพยากรสำคัญ เช่น แร่หายาก (Rare Earth Elements: REEs) เป็นต้น ซึ่งตอกย้ำว่าญี่ปุ่นไม่สามารถหลุดพ้นจากวงโคจรของจีน (China's orbit) ได้เช่นเดียวกับเกาหลีใต้ ไต้หวัน สิงคโปร์ ไทย และฟิลิปปินส์ที่ต้องพึ่งพาสินค้าส่งออกจากจีนเป็นลำดับต้น ๆ ของเอเชีย (Miyashita, 2013) นำไปสู่ความเปราะบางทางเศรษฐกิจ (Economic Vulnerability) และทางยุทธศาสตร์ (Strategic Vulnerability) ตามลำดับ ภายใต้อาณัติความสัมพันธ์ทางพึ่งพา (Asymmetrical Interdependence) (Hirschman, 1980) ซึ่งเอื้อให้จีนมีความได้เปรียบเหนือกว่าผ่านการใช้เศรษฐกิจเป็นอาวุธ (Economic Statecraft) (Baldwin, 1985) เพื่อกดดันญี่ปุ่นในข้อพิพาทดินแดนหมู่เกาะเซนกากุ ดังเช่นกรณีวิกฤตการณ์ชนเรือประมงปี ค.ศ. 2010 (Drifte, 2013) วิกฤตการณ์ครั้งนี้นำมาสู่การออกมาตรการระงับการส่งออกแร่หายากของจีนมายังญี่ปุ่น (Dundon, 2014) ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำลายความเชื่อแบบเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) ที่เชื่อว่าความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ (Economic Interdependence) จะนำไปสู่สันติภาพ เหตุการณ์นี้พิสูจน์ให้ผู้กำหนดนโยบายญี่ปุ่นเห็นว่าการพึ่งพาทางเศรษฐกิจกลับกลายเป็นช่องว่างที่จีนใช้แทรกแซงอธิปไตย (Tse, 2011) ญี่ปุ่นจึงตกอยู่ในสถานะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกระหว่างความต้องการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับความหวาดกลัวถูกสหรัฐฯ ที่เป็นผู้ประกันความมั่นคงทอดทิ้ง (Snyder, 1984) นำไปสู่การปรับทิศทางนโยบายเพื่อลดทอนความเปราะบางและเสริมสร้างความมั่นคงผ่านพันธมิตรเดิมที่เข้มข้นขึ้น

4.1.3 การจัดวางยุทธศาสตร์: จากสถาบันเชิงตั้งรับสู่สถาบันเชิงรุก

การผนวกรวมความไม่ไว้วางใจจากการเปลี่ยนผ่านสถานะและความเปราะบางทางยุทธศาสตร์ผลักดันให้ญี่ปุ่นเปลี่ยนผ่านจากยุทธศาสตร์เชิงรับตามหลักการโยชิตะสู่ยุทธศาสตร์เชิงรุกที่มีความกระตือรือร้น (proactive) ผ่านหลักการอาเบะ (Abe's Doctrine) ที่เรียกว่า การมีส่วนร่วมเชิงรุกเพื่อสันติภาพ (Proactive

Contribution to Peace) ซึ่งเป็นการทำให้การตอบสนองต่อภัยคุกคามจากจีนกลายเป็นสถาบันอย่างเป็นระบบ (Hughes, 2015; Miyashita, 2013)

ในมิติสถาบันภายใน รัฐบาลอาเบะปฏิรูปโครงสร้างความมั่นคงผ่านกลไกหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) การจัดตั้งสภาความมั่นคงแห่งชาติ (National Security Council: NSC) ในปี ค.ศ. 2013 เพื่อรวมศูนย์การตัดสินใจ และจัดทำยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ (National Security Strategy: NSS) ให้สอดคล้องกับหลักการการมีส่วนร่วมเชิงรุกเพื่อสันติภาพ กฎ และค่านิยมทางเสรีนิยมประชาธิปไตยที่อาเบะต้องการผลักดัน 2) การตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ใหม่ในปี ค.ศ. 2014 เพื่ออนุญาตให้ใช้สิทธิป้องกันตนเองร่วมกัน (Collective Self-Defense) ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเสริมสร้างความตกลงร่วมในสนธิสัญญาความมั่นคงและยืนยันความเป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ เพื่อการยอมรับในฐานะหุ้นส่วนและสมาชิกของสังคมระหว่างประเทศ และ 3) การผ่านกฎหมายความมั่นคงในปี ค.ศ. 2015 เพื่อทำให้การตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 9 มีผลบังคับใช้จริงตามกรอบกฎหมายและป้องกันไม่ให้มีกฎหมายซ้ำซ้อนหลายฉบับ รวมถึงต้องสำรวจความคิดเห็นของภาคประชาชนควบคู่กันไปด้วย (Hosoya, 2025; Hughes, 2015; Liff, 2018) นอกจากนี้ ความต่อเนื่องของสถาบันนี้ยังปรากฏชัดในยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ (NSS) ฉบับปรับปรุงปี ค.ศ. 2022 ที่ยกระดับการนิยามภัยคุกคามสู่ระดับความท้าทายทางยุทธศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดอย่างไม่เคยมีมาก่อน ซึ่งสะท้อนถึงการหยั่งรากลึกของสถาบันด้านความมั่นคงในการตอบสนองต่อพลวัตของอำนาจในภูมิภาค (National Security Council, 2022)

ขณะเดียวกัน ในมิติสถาบันระหว่างประเทศ รัฐบาลอาเบะมุ่งสร้างเครือข่ายความมั่นคงกับสหรัฐฯ และกลุ่มประเทศหรือหุ้นส่วนที่มีแนวคิดคล้ายคลึงกัน (Like-minded countries/partners) ได้แก่ ออสเตรเลีย อินเดีย อังกฤษ ฝรั่งเศส ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และอาเซียน หรือที่ Liff (2018) เรียกว่า สายใยแห่งผลประโยชน์ด้านความมั่นคงร่วมกันระหว่างประเทศเอเชีย-แปซิฟิกที่มีแนวคิดเช่นเดียวกัน (Web of Mutually Beneficial Security Ties among Like-minded Asia-Pacific Countries) ที่อาเบะริเริ่มไว้ในปี ค.ศ. 2007 ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนชัดจากการรับรู้ภัยคุกคามที่ญี่ปุ่นแสดงออกผ่านถ้อยแถลงทางการทูตในระดับสากล โดยเฉพาะสุนทรพจน์ของชินโซ อาเบะในงาน Shangri-La Dialogue ปี ค.ศ. 2014 ที่ได้ประกาศสนับสนุนเวียดนามและฟิลิปปินส์อย่างเฉพาะเจาะจงในการต่อต้านการอ้างสิทธิ์เหนือดินแดนในทะเลจีนใต้ และยืนยันความพยายามยกระดับขีดความสามารถทางทะเลให้กับประเทศเหล่านี้ผ่านความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2014; The International Institute for Strategic Studies, 2014)

การประกาศจุดยืนดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของวิสัยทัศน์อินโด-แปซิฟิกที่เสรีและเปิดกว้าง (Free and Open Indo-Pacific: FOIP) ที่มุ่งเน้นการเชื่อมโยงเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกกับมหาสมุทรอินเดียเพื่อสร้างหลักประกันทางสันติภาพและความเจริญรุ่งเรือง และการทูตที่มุ่งเน้นคุณค่า (Value-oriented diplomacy) แห่งเสรีนิยมประชาธิปไตยตามวิสัยทัศน์ความร่วมมือ The Arc of Freedom and Prosperity โดยทำให้พฤติกรรมดังกล่าวของจีนเป็นภัยคุกคามต่ออธิปไตยของประเทศในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกทั้งหมด และพัฒนาไปสู่ความร่วมมือ Asian Democratic Security Diamond ในปี ค.ศ. 2015 พฤติกรรมดังกล่าวนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมผ่านการสร้างเครือข่ายพันธมิตร Quad ระหว่างญี่ปุ่น

สหรัฐฯ ออสเตรเลีย อินเดีย ในปี ค.ศ. 2017 (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2022a; Tatsumi, 2018) โดยญี่ปุ่นดำเนินการในฐานะผู้เล่นบทบาทนำของสถาบันระหว่างประเทศนี้ ซึ่งยุทธศาสตร์เชิงรุกดังกล่าวได้รับการตอกย้ำและขยายขอบเขตอย่างมีนัยสำคัญในสมัยรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีฟูมิโอะ คิชิดะ ผ่านถ้อยแถลง Kishida Vision for Peace ในงาน Shangri-La Dialogue ปี ค.ศ. 2022 โดยคิชิดะได้แสดงการรับรู้ภัยคุกคามที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นผ่านวาทกรรม “Ukraine today may be East Asia tomorrow” เพื่อเชื่อมโยงความเปราะบางของกฎระเบียบระหว่างประเทศในยุโรปเข้ากับสถานการณ์ในอินโด-แปซิฟิก พร้อมทั้งประกาศแผนปฏิบัติการเพื่อยกระดับ FOIP สู่ระยะที่สองที่เน้นการสนับสนุนขีดความสามารถด้านความมั่นคงทางทะเล และการส่งมอบยุทธโธปกรณ์ให้แก่ประเทศในอาเซียนรวมถึงเวียดนามอย่างเป็นระบบมากขึ้น (CNA, 2022; Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2022b)

การดำเนินการทั้งหมดของญี่ปุ่นแสดงถึงความพยายามอย่างแรงกล้าในการรื้อฟื้นและปรับเปลี่ยนค่านิยมความมั่นคงแบบดั้งเดิมให้ก้าวสู่ความเป็นเชิงรุกมากยิ่งขึ้นเพื่อสร้างสมดุลทางอำนาจและรับมือกับภัยคุกคามจาก “มังกร” (จีน) ที่พยายามกดทับเกียรติภูมิของตน เปรียบเสมือนดวงตะวันที่เคยสดใสเจิดจ้าในช่วงกลางวันที่ถูกเงาของมลายืบลบหายไปในช่วงเวลาพลบค่ำ ทว่าแสงสว่างแห่งดวงตะวันนี้จะยังคงหยดยืนและทอแสงต่อไปได้ย่อมต้องอาศัยการสอดประสานทางยุทธศาสตร์และบูรณาการเข้ากับระบบเครือข่ายพันธมิตร โดยมีปีกของ “พญาอินทรี” (สหรัฐฯ) มาคอยโอบอุ้มและให้การคุ้มกัน ด้วยเหตุนี้ ดวงตะวันจึงยังคงสดใสแสงแห่งเกียรติภูมิได้อย่างตระหง่านแม้อยามพลบค่ำ ซึ่งสะท้อนภาพการจัดวางยุทธศาสตร์เพื่ออยู่ “ใต้ปีกอินทรีถ่วงดุลมังกร” ได้อย่างเป็นรูปธรรมและลึกซึ้ง

4.2 กรณีศึกษาเวียดนาม: มังกรน้อยสยายปีกหลบในรัง

4.2.1 ความไม่ไว้วางใจจากมรดกทางประวัติศาสตร์

แม้เวียดนามและจีนปกครองด้วยพรรคคอมมิวนิสต์ แต่ในเชิงลึกกลับมีความแตกต่างทางอุดมการณ์อย่างมีนัยสำคัญ โดยพรรคคอมมิวนิสต์แห่งเวียดนามยึดถือแนวทางมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์ตามแบบอย่างสหภาพโซเวียต ซึ่งมีความแตกต่างจากลัทธิเหมาของจีน การอ้างถึงความผูกพันทางอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ (Communist Kinship) จึงมักเป็นเพียงวาทกรรมทางการทูตมากกว่าจะเป็นหลักประกันทางยุทธภาพแท้จริง โดยเวียดนามให้ความสำคัญกับผลประโยชน์แห่งชาติเหนือสายสัมพันธ์ทางอุดมการณ์ (L.-H. T. Nguyen, 2012; Womack, 2006) ในทางกลับกัน อัตลักษณ์และพฤติกรรมระหว่างประเทศของเวียดนามมีรากฐานมาจากมรดกทางประวัติศาสตร์และสายสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่หล่อหลอมให้ “มังกรน้อย” (เวียดนาม) พยายามแสวงหาที่พึ่งใหม่จาก “พญาอินทรี” (สหรัฐฯ) เพื่อถ่วงดุลและหลุดพ้นจากอิทธิพลของจีน

ความไม่ไว้วางใจของเวียดนามต่อจีนถือเป็นความไม่ไว้วางใจจากการตกเป็นเหยื่อและการถูกทอดทิ้ง (Mistrust on Historical Victimization and Abandonment) เนื่องจากเวียดนามเผชิญกับพันธุนาการทางภูมิศาสตร์จากการอยู่ติดกับจีนมานานนับสองสหัสวรรษ (Thayer, 2011) มรดกจากการถูกปกครองและผนวกดินแดนในอดีตได้หล่อหลอมความไม่ไว้วางใจต่อจีนขึ้นเป็นปัจจัยพื้นฐานในระดับอัตลักษณ์และจิตวิญญาณ

ชาตินิยม (H. Nguyen, 2011) ขณะเดียวกัน ความเจ็บปวดจากการถูกมหาอำนาจทรยศในอดีต ดังเช่น การเจรจาระหว่างเหมา เจ๋อตง กับริชาร์ด นิกสัน (ค.ศ. 1972) การถูกจีนยึดหมู่เกาะพาราเซล (ค.ศ. 1974) สงครามสังฮอน (ค.ศ. 1979) และการไม่เข้าแทรกแซงในการปะทะระหว่างจีนกับเวียดนามที่หมู่เกาะสแปรตลีของสหภาพโซเวียต (ค.ศ. 1988) โดยเวียดนามมองว่าเป็นการหักหลังโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของตน (Vietnamese Ministry of Foreign Affairs, 1979) ได้สร้างความกังวลว่าเวียดนามอาจตกเป็นเหยื่อของการประนีประนอมระหว่างมหาอำนาจอีกครั้ง ส่งผลให้เวียดนามต้องดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างระมัดระวังผ่านหลักการสามไม่เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่จีนว่าเวียดนามจะไม่เป็นภัยคุกคาม และใช้เป็นเกราะป้องกันตนเองจากการพึ่งพาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป (T. T. Do, 2018)

4.2.2 สายสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความเปราะบางเชิงยุทธศาสตร์

ภายหลังการปฏิรูปเศรษฐกิจภายใต้นโยบาย Đổi Mới (Renovation) เวียดนามก้าวเข้าสู่ภาวะการพึ่งพาเงินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยจีนกลายเป็นคู่ค้าอันดับ 1 และแหล่งนำเข้าทรัพยากรที่ใหญ่ที่สุด (Hiep, 2020) ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ความริเริ่มแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) ของจีนกลับถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามเชิงยุทธศาสตร์มากกว่าโอกาสทางเศรษฐกิจ จากการตีความว่ายุทธศาสตร์ BRI คือ เครื่องมือขยายอิทธิพลเพื่อครอบงำเส้นทางเดินเรือและคุกคามอธิปไตยของเวียดนามโดยพฤตินัย ซึ่งขัดแย้งกับหลักการของเสรีนิยมใหม่ (Pham & Vu, 2020) สภาวะความเปราะบางทางเศรษฐกิจนี้บีบให้เวียดนามต้องดำเนินยุทธศาสตร์กระจายความสัมพันธ์ (Diversification) ผ่านความร่วมมือกับกลุ่มประเทศอื่นเพื่อหลุดออกจากวงโคจรของจีน สร้างความยืดหยุ่นของชาติ (H. L. Thu, 2018) และลดความเปราะบางเชิงยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ ความย้อนแย้งของตัวเลขทางสถิติชี้ให้เห็นว่าแม้เวียดนามจะพึ่งพาเงินมากกว่าสหรัฐฯ ในเกือบทุกมิติ (General Statistics Office, 2020) แต่ในทางมิติความมั่นคง สหรัฐฯ กลับได้รับความไว้วางใจในฐานะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์มากกว่า เนื่องจากความทรงจำอันขมขื่นจากมรดกทางประวัติศาสตร์ระหว่างเวียดนามกับจีนอยู่เหนือกว่าผลประโยชน์จากความมั่งคั่ง ข้อพิพาทเรื่องอธิปไตยเหนือหมู่เกาะพาราเซลและหมู่เกาะสแปรตลีในทะเลจีนใต้ที่ทวีความรุนแรงในทศวรรษ 2010 เป็นปัจจัยตอกย้ำภาพลักษณ์ภัยคุกคามจากจีนอย่างต่อเนื่อง เวียดนามจึงตกอยู่ในสภาวะที่ต้องใช้ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับสหรัฐฯ และพันธมิตรอื่นเป็นเครื่องมือถ่วงดุลอำนาจเพื่อลดทอนความเสี่ยงจากการพึ่งพาเงินเพียงฝ่ายเดียว (Hiep, 2020)

4.2.3 การจัดวางยุทธศาสตร์: จากความเจ็บปวดสู่หุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุม

ภายใต้แรงกดดันจากยุทธศาสตร์ BRI ของจีนและการขยายอิทธิพลของสหรัฐฯ (Pivot to Asia) เวียดนามได้ปรับเปลี่ยนการคิดเชิงกลยุทธ์สู่ยุทธศาสตร์แบบยืดหยุ่น (Flexible Strategy) เพื่อรักษาสมดุลผลประโยชน์แห่งชาติของตนเองและมหาอำนาจ (Pham & Vu, 2020) ความท้าทายประการสำคัญของเวียดนาม คือ การรักษาสมดุลระหว่างจุดยืนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดอย่างเป็นทางการ กับความต้องการความร่วมมือทางยุทธศาสตร์ในทางปฏิบัติ เพื่อแก้โจทย์ดังกล่าว เวียดนามได้บริหารความซับซ้อนนี้ด้วยการยกระดับนโยบายความมั่นคงจากเดิมไปสู่หลักการ “สี่ไม่และหนึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์” (Four Noes and One Depend) ดังปรากฏในสมุดปกขาวกระทรวงกลาโหม (Ministry of National Defence of the Socialist

Republic of Vietnam, 2019)

การเพิ่มเงื่อนไข “ขึ้นอยู่กับสถานการณ์” (One Depend) ถือเป็นการเปิดช่องว่างทางยุทธศาสตร์ที่ตอบคำถามว่าเวียดนามรักษาสมดุลในทางปฏิบัติได้อย่างไร กล่าวคือ เวียดนามยังคงรักษาหลักการ “ไม่” ไว้เป็นวาทกรรมทางการทูตเชิงรับเพื่อไม่ให้นโยบายนี้โดดเดี่ยวตนเองและใช้เป็นเครื่องมือสร้างความเชื่อมั่นต่อจีนไม่ให้ตื่นตระหนก แต่ในขณะเดียวกันก็ใช้ช่องโหว่จากเงื่อนไขเฉพาะสถานการณ์ ในการสร้างความร่วมมือทางด้านความมั่นคงกับสหรัฐฯ เพื่อเป็นเครื่องมือป้องกันปราม กลไกดังกล่าวส่งผลให้เวียดนามสามารถยกระดับความสัมพันธ์ไปสู่หุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุม (Comprehensive Strategic Partnership) กับสหรัฐฯ โดยยังสามารถรักษาอธิปไตยทางยุทธศาสตร์ (Strategic Autonomy) ของตนเองไว้ได้

พลวัตการปรับตัวที่เน้นผลสัมฤทธิ์นี้ สะท้อนให้เห็นชัดเจนผ่านทิศทางสำคัญ 3 ประการตามวิสัยทัศน์ที่ปรากฏในเอกสารการประชุมสมัชชาใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งชาติเวียดนามชุดที่ 13 ได้แก่ 1) การใช้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มเศรษฐกิจโลกผ่านข้อตกลงการค้าเสรีสมัยใหม่ เช่น ความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปกับเวียดนาม (EU-Vietnam Free Trade Agreement: EVFTA) ความตกลงการค้าเสรีทวิภาคีระหว่างเวียดนามและเกาหลีใต้ (Vietnam-Korea Free Trade Agreement: VKFTA) หรือความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership: CPTPP) ของสหรัฐฯ เป็นต้น เพื่อเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกภาคส่วนอื่น ๆ รวมถึงลดความเสี่ยงจากความตึงเครียดของบริบทระหว่างประเทศ 2) การเพิ่มบทบาทเชิงรุกในเวทีพหุภาคีโดยเฉพาะอาเซียนในการกระชับการรวมกลุ่มในเอเชีย-แปซิฟิก และ 3) การแสวงหาพันธมิตรที่เน้นการปฏิบัติจริง (pragmatic) เน้นอุดมการณ์ (S. T. Nguyen, 2023; H. L. Thu, 2018) ซึ่งสอดคล้องกับการแยกแยะพันธมิตรทางอุดมการณ์ออกจากความร่วมมือในทางปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์

แม้เวียดนามจะมีบาดแผลจากสงครามที่ส่งผลให้เกิดความระมัดระวังต่อสหรัฐอเมริกาอย่างมากในระยะแรก ทว่าการดำเนินยุทธศาสตร์แบบยืดหยุ่นที่เน้นผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติได้เปิดทางให้เวียดนามก้าวข้ามข้อจำกัดทางประวัติศาสตร์ แต่ความกังวลต่อการขยายอิทธิพลทางทะเลของจีนในทศวรรษ 2010 บังคับให้เวียดนามต้องยกระดับความร่วมมือกับสหรัฐฯ ไปสู่หุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุม ในปี ค.ศ. 2023 ซึ่งเป็นลำดับขั้นทางการทูตระดับสูงสุด (Tam, 2023) และแม้ข้อสังเกตของ Trinh และ Ho (2024) ชี้ว่าความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นนี้ทำให้เวียดนามมีสถานะเสมือนพันธมิตรที่มีแนวคิดคล้ายคลึงกับสหรัฐฯ ในการสร้างสมดุลต่อจีน ทว่าในมุมมองของการจัดวางยุทธศาสตร์ เวียดนามยังคงระมัดระวังไม่ให้ความร่วมมือดังกล่าวกลายเป็นการผูกมัดทางอุดมการณ์ การร่วมมือกับสหรัฐฯ เป็นเพียงความต้องการในทางปฏิบัติเพื่อสร้างสมดุลมากกว่าเป็นการปรองดองที่แท้จริง (H. L. Thu, 2018) ดังเช่นกรณีที่ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ประกาศให้เวียดนามเป็น “หัวใจของอินโด-แปซิฟิก” (The Very Heart of the Indo-Pacific) เพื่อเป้าหมายในการเสริมสร้างแนวร่วมสกัดกั้นจีน (Abbott, 2021) เวียดนามกลับเลือกที่จะรักษาระยะห่างเพื่อไม่ให้ทำที่ดังกล่าวกลายเป็นการยั่วยุจีนโดยตรง

ขณะเดียวกัน เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาสหรัฐฯ เพียงชาติเดียวและหลีกเลี่ยงข้อครหาในการเลือกข้าง เวียดนามจึงใช้ยุทธศาสตร์การกระจายความร่วมมือไปยังกลุ่มประเทศหรือหุ้นส่วนที่มีแนวคิด

คล้ายคลึงกัน ผ่านเครือข่ายความมั่นคงที่ริเริ่มโดยจีนโซ อาเบะ (Choong, 2021; T. H. Thu & Van, 2023) โดยเวียดนามได้ยกระดับความสัมพันธ์เป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมกับ ญี่ปุ่น อินเดีย และ ออสเตรเลีย ซึ่งเปรียบเสมือนป้อมปราการต่อต้านจีน (Coorey, 2017; Schubert, 2017) รวมไปถึงการเข้าร่วมเครือข่าย Quad-Plus กับเกาหลีใต้และนิวซีแลนด์ การขยายขอบข่ายความสัมพันธ์เช่นนี้ช่วยให้เวียดนามสามารถปิดล้อมอิทธิพลของจีนได้ในทางอ้อม โดยที่ยังคงรักษาพื้นที่ว่างทางยุทธศาสตร์ไม่ให้เกิดกระทบต่อความสัมพันธ์ทวิภาคีกับจีนรุนแรงจนเกินไป (Chang, 2016; H. L. Thu, 2018) อันเป็นการสะท้อนศิลปะการบริหารความยืดหยุ่นได้อย่างสมบูรณ์

นอกจากนี้ เวียดนามยังให้ความสำคัญกับการสร้างความชอบธรรมผ่านสถาบันระหว่างประเทศเพื่อคานอำนาจกับมหาอำนาจซึ่งปรากฏชัดในถ้อยแถลงของ ฟาม มิงห์ จินห์ (Pham Minh Chinh) นายกรัฐมนตรีของเวียดนามต่อที่ประชุมคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เมื่อปี ค.ศ. 2021 ที่ได้ยกย่องอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล (United Nations Convention on the Law of the Sea 1982: UNCLOS) ว่าเป็นรัฐธรรมนูญแห่งมหาสมุทร (Constitution of oceans and seas) พร้อมทั้งระบุว่า “การกระทำฝ่ายเดียวที่ละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศและการใช้กำลังข่มขู่ (Unilateral acts, threats or uses of force) คือ ภัยคุกคามโดยตรงต่อความมั่นคงและเสรีภาพในการเดินเรือ” (Ministry of External Affairs, India, 2021; VGP News, 2021) การแสดงออกดังกล่าวไม่เพียงแต่เป็นการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองแต่ยังสะท้อนถึงการรับรู้ภัยคุกคามของเวียดนามต่อการขยายอิทธิพลของมหาอำนาจในทะเลจีนใต้ที่ถูกยกระดับเข้าสู่กระบวนการเชิงสถาบันระหว่างประเทศอย่างเป็นระบบ

หากกล่าวโดยสรุป การจัดวางยุทธศาสตร์ของเวียดนามนั้นตั้งอยู่บนรากฐานของความไม่ไว้วางใจจากการตกเป็นเหยื่อและการถูกทอดทิ้งซึ่งเป็นรอยแผลเป็นทางประวัติศาสตร์ที่ฝังลึก ผสมกับความเปราะบางทางยุทธศาสตร์ที่ถูกพัฒนาการด้วยสายสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ปัจจัยเชิงจิตวิทยาและโครงสร้างเหล่านี้บีบบังคับให้ “มังกรน้อย” (เวียดนาม) ต้องดิ้นรนเพื่อรักษาอธิปไตยของตนจากกรณเงาอันน่าเกรงขามของ “พญามังกร” (จีน) ด้วยเหตุนี้ การปรับทิศทางการดำเนินยุทธศาสตร์เข้าหา “พญาอินทรี” (สหรัฐฯ) จึงมิใช่การยอมศิโรราบเพื่อพึ่งพิงอย่างเบ็ดเสร็จ ทว่าเป็นการแสดงออกถึงศิลปะการเอาตัวรอดอันแยบยลในการหิบบิ่กพญาอินทรีมาเป็นหลักประกันความมั่นคงและเกราะกำบัง เพื่อลดทอนความสับสนและแรงปะทะจากพญามังกรที่อาจคุกคามอธิปไตย ท่ามกลางภูมิรัฐศาสตร์ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น มังกรน้อยยังคงเฝ้าระวังและรักษาระยะห่างอันเหมาะสมไม่ปล่อยให้ตนเองถูกกลืนกินหรือผูกมัดโดยมหาอำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ในท้ายที่สุดพฤติกรรมเช่นนี้จึงเป็นภาพสะท้อนของการเลือกที่จะอยู่ “ใต้ปีกอินทรีถ่วงดุลมังกร” เพื่อให้มังกรน้อยยังคงสามารถโยนบินและรักษาพื้นที่หยาดยืนของตนเองได้อย่างอิสระ ทรนง และสมดุล

5. สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่าญี่ปุ่นและเวียดนามมีการรับรู้ภัยคุกคามร่วมกัน (Common Threat Perception) สาเหตุมาจากความไม่ไว้วางใจจากมรดกทางประวัติศาสตร์และความเปราะบางทางยุทธศาสตร์

จากสายสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ โดยนำไปสู่การจัดวางยุทธศาสตร์เข้าหาสหรัฐฯ ซึ่งไม่เพียงมีการสร้างสถาบันภายในและภายนอกประเทศ แต่มีการก่อร่างเครือข่ายพันธมิตรขึ้น (Alliance Formation) เพื่อถ่วงดุลกับจีนที่ถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามสำหรับญี่ปุ่นและเวียดนามเช่นกัน จึงสามารถกล่าวได้ว่า รัฐต่างสถานะภาพที่มีการรับรู้ภัยคุกคามร่วมกันจะนำไปสู่การจัดวางยุทธศาสตร์ในทิศทางเดียวกัน

เมื่อพิจารณาจากความไม่ไว้วางใจจากมรดกทางประวัติศาสตร์ ทั้งญี่ปุ่นและเวียดนามต่างมองจีนเป็นภัยคุกคามจากความไม่ไว้วางใจที่มีรูปแบบต่างกัน กรณีญี่ปุ่น คือ ความไม่ไว้วางใจที่เกิดจากการเปลี่ยนผ่านสถานะภาพ ซึ่งกังวลต่อการถูกจีนช่วงชิงสถานะมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ (Miyashita, 2013; Sato & Hirata, 2008) รวมถึงการที่จีนใช้บาดแผลทางประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือทางการทูตเพื่อกดดันญี่ปุ่นและสร้างความเป็นปึกแผ่นในข้อพิพาททะเลจีนใต้ (Green, 2008) ขณะที่เวียดนาม คือ ความไม่ไว้วางใจจากการตกเป็นเหยื่อและการถูกทอดทิ้ง โดยถูกรุกรานยาวนานกว่า 2,000 ปี และการถูกทอดทิ้งจากพันธมิตรมหาอำนาจ จนหล่อหลอมเป็นหลักการสามไม่เพื่อใช้เป็นแกนในการดำเนินยุทธศาสตร์ (T. T. Do, 2018; H. Nguyen, 2011) อย่างไรก็ตาม แม้ที่มาของความไม่ไว้วางใจจะแตกต่างกัน แต่ภายใต้พันธนาการทางภูมิศาสตร์ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (Thayer, 2011) ได้ส่งผลให้ทั้งสองรัฐระแวงในเจตนาของจีนเช่นเดียวกัน ปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นแรงผลักดันให้ญี่ปุ่นและเวียดนามสร้างกลไกเชิงสถาบัน และปรับทิศทางยุทธศาสตร์เพื่อรับมือกับจีนตั้งแต่ทศวรรษ 2010 เป็นต้นมา

ขณะเดียวกัน ในมิติความเปราะบางทางยุทธศาสตร์จากสายสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ญี่ปุ่นและเวียดนามเผชิญภาวะพึ่งพาเศรษฐกิจจีนอย่างสูงในทศวรรษ 2010 โดยญี่ปุ่นพบว่าจีนพร้อมใช้เศรษฐกิจเป็นอาวุธคุกคามความมั่นคงในข้อพิพาทดินแดน (Dundon, 2014) ขณะที่เวียดนามมองว่ายุทธศาสตร์ BRI คือการจงใจขยายอิทธิพลของจีนมากกว่าสร้างโอกาส (Pham & Vu, 2020) พฤติกรรมที่ขัดต่อหลักการของแนวคิดเสรีนิยมใหม่นี้สะท้อนความเปราะบางทางยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่น (Dundon, 2014; Miyashita, 2013) และเวียดนาม (Hiep, 2020; H. L. Thu, 2018) ซึ่งผลักดันให้ทั้งสองรัฐออกแบบกลไกเชิงสถาบันเพื่อจัดวางยุทธศาสตร์ถ่วงดุลกับจีนในภูมิภาค

เมื่อญี่ปุ่นและเวียดนามมองจีนเป็นภัยคุกคามจึงปฏิรูปสถาบันเพื่อแปลงการรับรู้สู่การดำเนินยุทธศาสตร์ โดยญี่ปุ่นจัดตั้งสภาความมั่นคงแห่งชาติ ตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ใหม่ ผลักดันร่างกฎหมายความมั่นคง และผลักดันยุทธศาสตร์ Free and Open Indo-Pacific รวมถึงกลุ่ม Quad (Hosoya, 2025; Hughes, 2015; Liff, 2018; Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2022a; Tatsumi, 2018) ขณะที่เวียดนามกระชับสัมพันธ์กับสหรัฐฯ และหุ้นส่วน Quad Plus โดยใช้หลักการสามไม่กำหนดทิศทางยุทธศาสตร์แบบกระจายความสัมพันธ์ (Choong, 2021; H. L. Thu, 2018; T. H. Thu & Van, 2023) เพื่อเป้าหมายการถ่วงดุลกับจีนในอินโด-แปซิฟิก ทั้งนี้ การจัดวางยุทธศาสตร์เข้าหาสหรัฐฯ ตามแนวทางการวิเคราะห์สี่สัญญาณคลาสสิกใหม่อาศัยกลไกเชิงสถาบันแปลงการรับรู้ภัยคุกคามจากจีนเป็นนโยบายต่างประเทศที่สอดคล้องกับสหรัฐฯ ผ่านค่านิยมเสรีนิยมและการเคารพกฎหมายระหว่างประเทศ (Tatsumi, 2018) ญี่ปุ่นยังคงพึ่งพาสหรัฐฯ จากรากฐานหลักการโยชิตะสู่หลักการอาเบะเพื่อรับมือพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจของจีน (Miyashita, 2013; Hughes, 2015; Snyder, 1984, 1997) ขณะที่เวียดนามแม้มีหลักการสามไม่ แต่มองว่าสหรัฐฯ เป็น

มิตรและช่วยเสริมสร้างความมั่นคงได้มากกว่าจีน (H. L. Thu, 2018; Kurlantzick, 2018) ทั้งสองประเทศจึงมีเป้าหมายร่วมกันในการสร้างสมดุลและปิดล้อมการขยายอิทธิพลทางทะเลของจีนในทศวรรษ 2010–2020 (S. T. Nguyen, 2023; Trinh & Ho, 2024)

การดำเนินยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่นและเวียดนามในทศวรรษ 2010–2020 ไม่เพียงเป็นการอาศัยปีกพญาอินทรีเพื่อเป็นเกราะกำบังกรงเล็บของพญามังกรในความพยายามรักษาสสมดุลทางอำนาจเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงการก่อร่างเครือข่ายพันธมิตรเพื่อถ่วงดุลภัยคุกคามอย่างเป็นระบบ ผลการศึกษาเปรียบเทียบชี้ให้เห็นว่าแม้ทั้งสองรัฐจะมีระบอบการปกครองและสถานภาพที่แตกต่างกัน แต่กลับจัดวางยุทธศาสตร์เข้าหาสหรัฐฯ ในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากการรับรู้ภัยคุกคามที่มีต่อจีนนั้นสอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีรากฐานมาจากความไม่ไว้วางใจผ่านมรดกทางประวัติศาสตร์และความเปราะบางทางยุทธศาสตร์จากพันธุการทางเศรษฐกิจ การรับรู้ร่วมกันนี้ได้ถูกแปลงไปสู่การปฏิบัติผ่านการสร้างสถาบันทั้งภายในและระหว่างประเทศ เพื่อแสวงหาหุ้นส่วนที่มีความคิดคล้ายคลึงกันและมีค่านิยมสอดคล้องกันในการรักษาความมั่นคงของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก จึงนำไปสู่ข้อสรุปทางทฤษฎีว่า เมื่อรัฐต่างสถานภาพมีการรับรู้ภัยคุกคามที่ตรงกันจากปัจจัยทางประวัติศาสตร์และเศรษฐกิจ ย่อมนำไปสู่การจัดวางยุทธศาสตร์ในทิศทางเดียวกันผ่านการสร้างเครือข่ายพันธมิตรและกลไกเชิงสถาบันเพื่อบรรลุดูวัตถุประสงค์หลักในการถ่วงดุลอำนาจกับภัยคุกคามนั้น ๆ

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อบทความนี้มี 2 ประการ ได้แก่ 1) บทความนี้ได้เสนอคำอธิบายทางทฤษฎีใหม่ คือ การรับรู้ภัยคุกคามร่วมกันของรัฐต่างสถานภาพจะนำไปสู่การก่อร่างเครือข่ายพันธมิตรขึ้น โดยศึกษาผ่านกรณีญี่ปุ่นและเวียดนามเป็นหลัก จึงควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกรณีอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงกันเพื่อยืนยันความถูกต้องและสมเหตุสมผลของคำอธิบายทางทฤษฎีนี้ เช่น เกาหลีใต้กับฟิลิปปินส์ เกาหลีใต้กับเวียดนาม หรือ ญี่ปุ่นกับฟิลิปปินส์ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงประเด็นที่ว่าการศึกษาจะสามารถให้ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการต่างประเทศของไทยและท่าทีต่อมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และจีน ได้หรือไม่นั้น ผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่สามารถให้ข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ชี้ชัดได้ในขณะนี้ เนื่องจากกรณีของประเทศไทยอยู่นอกเหนือขอบเขตของการศึกษา อีกทั้งผู้วิจัยยังไม่ได้ดำเนินการประเมินข้อมูลเชิงประจักษ์ว่าปัจจุบันประเทศไทยมีการรับรู้ภัยคุกคามอย่างไร และมีกระบวนการเชิงสถาบันที่สอดคล้องกับกรอบทฤษฎีหรือไม่ ดังนั้น จึงขอเสนอให้มีการนำข้อค้นพบและกรอบทฤษฎีจากงานวิจัยนี้ไปปรับใช้เป็นแนวทางในการศึกษากรณีของประเทศไทยอย่างเจาะลึกในอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างข้อเสนอแนะที่ผ่านการพิสูจน์อย่างรัดกุมมากกว่าการด่วนสรุป และ 2) ควรมีการทดสอบปัจจัยการรับรู้ภัยคุกคามอื่น ๆ นอกจากมิติทางประวัติศาสตร์และสายสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ เพื่อยืนยันความจำเป็นและเพียงพอ (necessary and sufficiency) ของตัวแปรการรับรู้ภัยคุกคามร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้คำอธิบายทางทฤษฎีนี้มีน้ำหนักในการอธิบายมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- Abbott, L. A. (2021). Challenges and opportunities for U.S.-Vietnam security cooperation. In J. Ordaniel & A. Stenek (Eds.), *From foes to partners: Rethinking 25 years of U.S.-Vietnam relations* (pp. 36–42). Pacific Forum International.
- Baldwin, D. (1985). *Economic statecraft*. Princeton University Press.
- Berger, T. U. (2012). *War, guilt, and world politics after World War II*. Cambridge University Press.
- Chang, F. K. (2016, June 24). *China's encirclement concerns*.
<https://www.fpri.org/2016/06/chinas-encirclement-concerns/>
- Choong, W. (2021, May 4). *Vietnam and the great powers: Agency amid amity and enmity*.
<https://www.iseas.edu.sg/articles-commentaries/iseas-perspective/2021-62-vietnam-and-the-great-powers-agency-amid-amity-and-enmity-by-william-choong/>
- Coorey, P. (2017, November 7). *Australia backs restoration of 'Anti-China' security grouping*.
<http://www.afr.com/news/australia-backs-restoration-of-antichina-security-grouping-20171106-gzg6vq>
- Christensen, T. J. (1996). *Useful adversaries: Grand strategy, domestic mobilization, and Sino-American conflict, 1947-1958*. Princeton University Press.
<https://doi.org/10.2307/j.ctvzxx9j2>
- CNA. (2022, June 10). *Japan PM Fumio Kishida delivers keynote address at Shangri-La Dialogue* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=l0-gEMx-lno&t=2s>
- Do, T. H. (2021). Vietnam and China: Ideological bedfellows, strange dreamers. *Journal of Contemporary East Asia Studies*, 10(2), 162–182.
- Do, T. T. (2018). Understanding Vietnam's China policy: A historical and geopolitical perspective. In J. Wilson (Ed.), *Vietnam in the Indo-Pacific: Challenges and opportunities in a new regional landscape* (pp. 74–90). Perth USAsia Centre at The University of Western Australia.
- Drifte, R. (2013). The Senkaku/Diaoyu islands territorial dispute between Japan and China: Between the materialization of the “China threat” and Japan “reversing the outcome of World War II”? *UNISCI Discussion Papers*, (32), 9–62.
<https://www.redalyc.org/pdf/767/76727454002.pdf>

- Dundon, J. R., Jr. (2014). *Triggers of Chinese economic coercion* [Master's thesis, Naval Postgraduate School]. <https://apps.dtic.mil/sti/tr/pdf/ADA619497.pdf>
- Friedberg, A. L. (1988). *The weary titan: Britain and the experience of relative decline, 1895-1905*. Princeton University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv1jk0jzw>
- General Statistics Office. (2020). *Niên giám thống kê 2019* [Statistical yearbook of Vietnam 2019]. Statistical Publishing House. <https://www.nso.gov.vn/wp-content/uploads/2020/09/Nien-giam-thong-ke-day-du-2019.pdf>
- Green, M. (2008). Japan in Asia. In D. Shambaugh & M. Yahuda (Eds.), *International relations of Asia* (pp. 170–191). Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Hiep, L. H. (2018). Introduction: The making of Vietnam's foreign policy under Doi Moi. In L. H. Hiep & A. Tsvetov (Eds.), *Vietnam's foreign policy under Doi Moi* (pp. 3–23). ISEAS Publishing; Cambridge University Press.
- Hiep, L. H. (2020). When elephants fight: Vietnam's responses to intensifying US–China strategic competition. In The National Institute for Defense Studies, Japan (NIDS) (Ed.), *NIDS ASEAN workshop 2020: How can ASEAN deal with the United States-China strategic competition?* The National Institute for Defense Studies, Japan (NIDS).
- Hirschman, A. O. (1980). *National power and the structure of foreign trade* (Expanded ed.). University of California Press.
- Hosoya, Y. (2025). Japan. In R. P. Pardo & J. H. Park (Eds.), *East Asia's grand strategies: A twelve-case comparison* (pp. 47–67). Georgetown University Press.
- Hughes, C. W. (2015). *Japan's foreign and security policy under the 'Abe Doctrine': New dynamism or new dead end?* Palgrave Macmillan.
<https://doi.org/10.1057/9781137514257.0008>
- International Monetary Fund [IMF]. (2024, October 22). *World economic outlook database: October 2024*. <https://www.imf.org/en/publications/weo/weo-database/2024/october>
- Jervis, R. (1976). *Perception and misperception in international politics*. Princeton University Press.
- Khong, Y. F. (1992). *Analogies at war: Korea, Munich, Dien Bien Phu, and the Vietnam decisions of 1965*. Princeton University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctvzxx9b5>
- Kurlantzick, J. (2018, January 29). *Vietnam shores up its defenses in the Trump years*. <https://www.cfr.org/blog/vietnam-shores-its-defenses-trump-years>
- Le, T. H. (2021). *Australia and Vietnam: Harnessing the positive momentum*. Australian Strategic Policy Institute.

- Liff, A. P. (2018). Japan's security policy in the "Abe Era": Radical transformation or evolutionary shift? *Texas National Security Review*, 1(3), 8–34.
- Lind, J. (2008). *Sorry states: Apologies in international politics*. Cornell University Press.
- Lobell, S. E., Ripsman, N. M., & Taliaferro, J. W. (Eds.). (2009). *Neoclassical Realism, the state, and foreign policy* (1st ed.). Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511811869>
- Minh, H. (2023, August 6). *Prime Minister reassures Viet Nam's "Four Nos" defense policy*.
<https://en.baochinhphu.vn/prime-minister-reassures-viet-nams-four-nos-defense-policy-11123080610460922.htm>
- Ministry of External Affairs, India. (2021, August 9). *Prime Minister chairs UNSC high level debate on maritime security* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=eW-JYXrqlA>
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2014, May 30). *Keynote address by H.E. Mr. Shinzo Abe, Prime Minister of Japan at the 13th IISS Asian Security Summit "Shangri-La Dialogue."*
https://www.mofa.go.jp/fp/nsp/page18e_000087.html
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2022a, December 18). *Japan-Australia-India-U.S. (Quad) meeting*. https://www.mofa.go.jp/fp/nsp/page1e_000396.html
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2022b, June 10). *Keynote address by Prime Minister Kishida at the IISS Shangri-La Dialogue 2022*.
https://www.mofa.go.jp/fp/nsp/page3e_001212.html
- Ministry of National Defence of the Socialist Republic of Vietnam. (2019). *2019 Viet Nam national defence* [White Paper]. National Political Publishing House.
<https://s.rfi.fr/media/display/41558134-9451-11ea-b6c6-005056a98db9/2019VietnamNationalDefence.pdf>
- Ministry of National Defence of the Socialist Republic of Vietnam. (2004). *Quoc phong Viet Nam nhung nam dau the ky XXI. [Vietnam's National Defense in the first years of the 21st century]*. <https://www.mod.gov.vn/wcm/connect/9b730a05-9568-4d87-baac-4aa671b616a1/2004vie.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-9b730a05-9568-4d87-baac-4aa671b616a1-jlyOlhN>
- Miyashita, A. (2001). Introduction: A framework for analysis. In A. Miyashita & Y. Sato (Eds.), *Japanese foreign policy in Asia and the Pacific: Domestic interests, American pressure, and regional integration* (pp. 1–11). Palgrave.

- Miyashita, A. (2013). Japanese foreign policy: The international-domestic nexus. In R. K. Beasley, J. Kaarbo, J. S. Lantis & M. T. Snarr (Eds.), *Foreign policy in comparative perspective: Domestic and international influences on state behavior* (pp. 138–165). SAGE Publications, Inc.
- National Security Council. (2022). *National Security Strategy of Japan (provisional translation)* [Strategic Paper]. Ministry of Foreign Affairs of Japan.
<https://www.cas.go.jp/jp/siryoku/221216anzenhoshou/nss-e.pdf>
- Nguyen, H. (2011, February 15). *China's Relations in the Asia-Pacific: Vietnam*.
<https://thedi diplomat.com/2011/02/vietnam/>
- Nguyen, L.-H. T. (2012). *Hanoi's War: An international history of the war for peace in Vietnam*. University of North Carolina Press.
- Nguyen, S. T. (2023). Great powers rivalry in the Indo-Pacific region and its impact on Vietnam's strategy. *International Relations*, 23(3), 562–574.
- Nilsson-Wright, J., & Wallace, J. (2022, October 12). Democracy in Japan.
<https://www.chathamhouse.org/2022/09/democracy-japan?utm>
- Pempel, T. J. (1997). Transpacific torii: Japan and the emerging Asian regionalism. In P. J. Katzenstein and T. Shiraishi (Eds.), *Network power: Japan and Asia* (pp. 47–82). Cornell University Press.
- Pham, T. T. B., & Vu, T. P. D. (2020). Chiến lược của các nước lớn đối với khu vực châu Á—Thái Bình Dương và vai trò, vị thế của Việt Nam. [Strategies by great powers for the Asia-Pacific region and the position of Vietnam]. *Thông tin Khoa học xã hội*, (1), 11–20.
- Pyle, K. B. (1987). In pursuit of a grand design: Nakasone betwixt the past and the future. *The Journal of Japanese Studies*, 13(2), 243–270. <https://doi.org/10.2307/132470>
- Ripsman, N. M., Taliaferro, J. W., & Lobell, S. E. (2016). *Neoclassical Realist theory of international politics*. Oxford University Press.
- Rose, G. (1998). Neoclassical Realism and theories of foreign policy. *World Politics*, 51, 144–172.
- Rousseau, D. (2006). *Identifying threats and threatening identities: The social construction of Realism and Liberalism*. Stanford University Press.
- Sato, Y., & Hirata, K. (2008). Introduction: Constructivism, Rationalism, and the study of norms in Japanese foreign policy. In Y. Sato & K. Hirata (Eds.), *Norms, interests, and power in Japanese foreign policy* (pp. 3–20). Palgrave Macmillan.

- Schubert, J. (2017, November 18). *There's one winner when US, India, Japan and Co. gang up on China*. <http://www.scmp.com/week-asia/geopolitics/article/2120453/theres-one-clear-winner-when-us-india-japan-and-co-gang-china>
- Schweller, R. L. (2004). Unanswered threats: A Neoclassical Realist theory of underbalancing. *International Security*, 29(2), 159–201.
- Snyder, G. (1984). The security dilemma in alliance politics. *World Politics*, 36.
- Snyder, G. (1997). *Alliance politics*. Cornell University Press.
- Tam, N. (2023, September 10). Vietnam, US establish comprehensive strategic partnership. *VnExpress International*. <https://e.vnexpress.net/news/news/vietnam-us-establish-comprehensive-strategic-partnership-4651610.html>.
- Tatsumi, Y. (2018, January 9). *Is Japan ready for the Quad? Opportunities and challenges for Tokyo in a changing Indo-Pacific*. <https://warontherocks.com/2018/01/japan-ready-quad-opportunities-challenges-tokyo-changing-indo-pacific/>
- Thayer, C. A. (2011). The tyranny of geography: Vietnamese strategies to constrain China in the South China Sea. *Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs*, 33(3), 238–269.
- The International Institute for Strategic Studies. (2014, June 4). *Shangri-La Dialogue 2014 keynote address: Shinzo Abe (Japanese)* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=FbnrgE8jTe0>
- Thu, H. L. (2018). Vietnam and the new U.S.: Developing 'like-minded' partners. In J. Wilson (Ed.), *Vietnam in the Indo-Pacific: Challenges and opportunities in a new regional landscape* (pp. 42–55). Perth USAsia Centre at the University of Western Australia.
- Thu, T. H., & Van, N. T. (2023). Vietnam's position in the U.S. Indo-Pacific Strategy: Challenges and implications. *Journal of Social Transformation and Education*, 4(2), 35–47. <https://doi.org/10.54480/jste.v4i2.64>
- Trading Economics. (2024). *Japan GDP*. <https://tradingeconomics.com/japan/gdp>
- Trinh, V. D. (2022). South East Asian countries' policies toward a rising China: Lessons from Vietnam's hedging response to the Belt and Road Initiative. *Southeast Asia Research*, 1(2), 1–18.
- Trinh, V. D., & Ho, D. H. (2024). Vietnam's response to the US Indo-Pacific Strategy in the context of a rising China. *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, 43(1), 120–147.

- Tse, P. (2011). *China's Rare-earth industry*: U.S. geological survey open-file report 2011–1042. <http://pubs.usgs.gov/of/2011/1042/of2011-1042.pdf>
- VGP News. (2021, August 9). *Full remarks by PM Pham Minh Chinh at UNSC high-level open debate on maritime security*. <https://en.baochinhphu.vn/full-remarks-by-pm-pham-minh-chinh-at-unsc-high-level-open-debate-on-maritime-security-11141952.htm>
- Vietnamese Ministry of Foreign Affairs. (1979). The truth about Vietnam-China relations over the last 30 years. *Journal of Contemporary Asia*, 10(3), 325–344.
- Vu, K. (2023, June 27). *China's double wedge against efforts to foster Vietnam-US relations*. The Interpreter. <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/china-s-double-wedge-against-efforts-foster-vietnam-us-relations>
- Vu, K. (2026, April 20). *How Vietnam's 'Four Nos' can help a region manage the U.S. rogue use of force*. <https://thediplomat.com/2026/04/how-vietnams-four-nos-can-help-a-region-manage-the-u-s-rogue-use-of-force/>
- Vuving, A. (2024, February 12). *Vietnam headed to the future with a defective compass*. East Asia Forum. <https://eastasiaforum.org/2024/02/12/vietnam-headed-to-the-future-with-a-defective-compass/>
- Walt, S. M. (1985). Alliance formation and the balance of world power. *International Security*, 9(4), 3–43.
- Wohlforth, W. C. (1993). *The elusive balance: Power and perceptions during the Cold War*. Cornell University Press.
- Womack, B. (2006). *China and Vietnam: The politics of asymmetry*. Cambridge University Press.
- Zakaria, F. (1998). *From wealth to power: The unusual origins of America's world role*. Princeton University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctvzc5bq>

การวิเคราะห์ระดับคำศัพท์ HSK ในสื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนชั้นนำ
จากแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย Weibo ในปีค.ศ. 2024

Analyzing Hanyu Shuiping Kaoshi Vocabulary Levels in Chinese
Food Brand Advertisements on the Weibo Social Media
Platform in 2024

กัญจน์ณี สุวรรณเสรีรักษ์

Kanmanee Suwannasereeruk

ณฤดี พฤษศิริ

Naruedee Prueksiri

อภิรักษ์ นุสitchัยการ

Apirak Nusitchaiyakarn

กัญชพร ศิริวาท

Kanchaporn Siriwat

สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

School of sinology, Mae Fah Luang University

Corresponding Author:

Apirak Nusitchaiyakarn

School of sinology, Mae Fah Luang University

333 MFU Road, Muang District, Chiang Rai, 57110, Thailand

E-mail: apirak.nus@mfu.ac.th

Received: December 8, 2025

Revised: May 6, 2026

Accepted: May 6, 2026

การวิเคราะห์ระดับคำศัพท์ HSK ในสื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนชั้นนำ จากแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย Weibo ในปีค.ศ. 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์การกระจายตัวของคำศัพท์ภาษาจีนตามระดับคำศัพท์ HSK ที่ปรากฏในสื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนชั้นนำบนแพลตฟอร์ม Weibo ในปีค.ศ. 2024 2) วิเคราะห์ความถี่ของการใช้คำศัพท์ในระดับ 1–9 และ 3) ศึกษาลักษณะของคำศัพท์ที่ไม่ปรากฏอยู่ในคลังคำศัพท์ HSK ในมิติของการใช้ภาษาในสื่อโฆษณา งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณที่มีการตีความเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลคำศัพท์ภาษาจีนจากโฆษณาของแบรนด์อาหารจีน 10 แบรนด์ พบคำศัพท์ทั้งหมด 18,156 คำ แยกเป็นคำไม่ซ้ำ 3,355 คำ ผลการเปรียบเทียบกับคำศัพท์ HSK ระดับ 1–9 พบว่าคำที่ปรากฏครอบคลุมทุกระดับ โดยคำที่ไม่อยู่ในคลัง HSK มีสัดส่วนสูงที่สุดร้อยละ 46.29 ซึ่งจำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ คำศัพท์เฉพาะทางด้านอาหารและแบรนด์ คำศัพท์เชิงการตลาด และคำศัพท์สร้างบรรยากาศผ่านภาษาอินเทอร์เน็ต รองลงมาคือระดับสูง (HSK 7–9) ร้อยละ 11.92 ส่วนระดับต้นถึงกลาง (HSK 1–6) มีสัดส่วนร้อยละ 4.77–8.88 ของคำทั้งหมด ด้านความถี่ คำระดับพื้นฐาน เช่น “的”, “—”, “吃”, “来”, “你” ปรากฏบ่อยที่สุด สะท้อนการใช้ภาษาที่เรียบง่ายเชิงโครงสร้างแต่แฝงด้วยสัญลักษณ์เชิงกลยุทธ์ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างภาษาในตำรากับภาษาที่ใช้จริง ซึ่งมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาค้นคลังคำศัพท์ฐานรากสำหรับภาษาจีนเชิงธุรกิจ และส่งเสริมความรู้ทางดิจิทัล (Digital Literacy) ผ่านการเรียนรู้ภาษาแบบไม่เป็นทางการในสังคมปัจจุบัน

คำสำคัญ: HSK, สื่อโฆษณา, แบรนด์อาหารจีน, Weibo

Analyzing Hanyu Shuiping Kaoshi Vocabulary Levels in Chinese Food Brand Advertisements on the Weibo Social Media Platform in 2024

Abstract

This quantitative research with qualitative interpretation analyzes 1) the distribution of Chinese vocabulary in Hanyu Shuiping Kaoshi (HSK) levels in leading Chinese food brand advertisements on the Weibo platform in 2024; 2) frequency of vocabulary usage in levels 1 to 9; and 3) vocabulary item characteristically absent from HSK vocabulary lists in advertising language. Data is collected from ten major Chinese food company advertisements with 18,156 words, including 3,355 unique words. Comparison to HSK Levels 1 to 9 vocabulary lists shows that the vocabulary covers all levels, with items not in the HSK lists comprising the largest proportion (46.29%). These non-HSK items are placed in three key categories: food and brand-specific; marketing and promotional; and internet-based atmospheric. Next, high-level vocabulary (HSK 7 to 9) is at 11.92%, with elementary to intermediate levels (HSK 1 to 6) at 4.77% to 8.88% of the total. In terms of frequency, basic words such as “的”, “一”, “吃”, “来”, and “你” appeared oftenest, reflecting structural simplicity and strategic semiotic use. These findings suggest a gap between textbook language and commercial language use, which may help to develop foundational business Chinese vocabulary and promote digital literacy through informal language learning in society today.

Keywords: HSK, advertisements, Chinese food brands, Weibo

1. บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่การติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศมีความสำคัญมากขึ้น การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจึงกลายเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะภาษาจีนกลาง (普通话) ซึ่งเป็นหนึ่งในภาษาที่มีผู้ใช้มากที่สุดในโลก ทั้งในฐานะภาษาแม่และภาษาที่สอง โดยมีผู้ใช้มากกว่า 1,100 ล้านคน ภาษาจีนจึงไม่เพียงแต่เป็นภาษาสำคัญสำหรับการสื่อสารระหว่างบุคคลเท่านั้น แต่ยังเป็นประตูสู่โอกาสทางเศรษฐกิจ การศึกษา และการประกอบธุรกิจในระดับนานาชาติอีกด้วย ในด้านเศรษฐกิจ จีนถือเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่มีความเชื่อมโยงกับนานาประเทศในฐานะคู่ค้า นักลงทุน และผู้ผลิตสินค้า (Sun et al., 2020)

แบรนด์อาหารของจีนเป็นหนึ่งในภาคธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยทำหน้าที่เป็นแรงขับเคลื่อนการบริโภคภายใน และเป็นสื่อกลางในการส่งออกวัฒนธรรมจีนไปสู่ตลาดโลก การเติบโตของแบรนด์อาหารจีน เช่น Mixue, Haidilao และ We Drink ที่ขยายสาขามากกว่า 6,100 แห่ง (รวมทุกแบรนด์) ในอาเซียน สะท้อนถึงศักยภาพในการแข่งขัน กลยุทธ์ทางธุรกิจ และการสร้างเครือข่ายซัพพลายเชนอย่างมีประสิทธิภาพ (ภาวธ พงษ์วิทย์ภานู, 2568) ขณะเดียวกัน แบรนด์อาหารจีนเหล่านี้ได้ใช้สื่อโฆษณาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารกับผู้บริโภค สื่อโฆษณา เช่น ป้าย โปสเตอร์ เมนูอาหาร และโฆษณาทางโซเชียลมีเดีย ไม่เพียงทำหน้าที่โปรโมตสินค้าเท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ภาษาจีนที่สะท้อนการใช้ภาษาจริงในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ผ่านสื่อโฆษณาเป็นหนึ่งในรูปแบบการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ (informal learning) ที่ช่วยเสริมประสบการณ์การใช้ภาษาของผู้เรียนให้ใกล้เคียงกับบริบทจริงมากที่สุด

การศึกษาพบว่าบริษัทอาหารจีนใช้ Weibo เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และส่งเสริมวัฒนธรรมอาหารจีน ซึ่งอาจมีผลต่อการเรียนรู้ภาษาจีนผ่านการสัมผัสกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (Song et al., 2019) ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนอย่างไม่เป็นทางการ โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์ วลี และสำนวนที่ใช้จริงในวัฒนธรรมร่วมสมัยของจีนผ่านการบริโภคสื่อเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบัน การวัดระดับความสามารถทางภาษาจีนของผู้เรียนภาษาจีนต่างประเทศมีการใช้มาตรฐานที่เรียกว่า HSK (汉语水平考试) หรือ “การทดสอบวัดระดับภาษาจีน” ซึ่งจัดโดยศูนย์ความร่วมมือด้านภาษาและการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศแห่งประเทศจีน (เดิมคือ Hanban) โดยในปีพ.ศ. 2564 ได้มีการปรับปรุงข้อสอบเป็น HSK ฉบับใหม่ (新版 HSK) ที่แบ่งออกเป็น 9 ระดับ ครอบคลุมตั้งแต่ระดับต้น (ระดับ 1–3) ระดับกลาง (ระดับ 4–6) ไปจนถึงระดับสูง (ระดับ 7–9) ซึ่งเน้นประเมินผู้เรียนทั้งด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนในบริบทของการใช้ภาษาที่เป็นธรรมชาติและสอดคล้องกับการสื่อสารในชีวิตจริง

การสอบวัดระดับ HSK ไม่เพียงแต่เป็นเกณฑ์มาตรฐานสำหรับวัดผลผู้เรียนเท่านั้น หากยังสามารถนำมาใช้เป็นกรอบอ้างอิงการวิเคราะห์ภาษาในสื่อภาษาจีนประเภทต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนชั้นนำ ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีบทบาทสำคัญทั้งในเชิงเศรษฐกิจและวัฒนธรรม และยังสะท้อนให้เห็นการใช้ภาษาจีนในบริบทจริงที่มีความร่วมสมัย

เมื่อพิจารณาจากบริบทข้างต้น การศึกษาคำศัพท์ HSK ที่ปรากฏในสื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนชั้นนำจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งในแง่ของการศึกษาภาษาจีนในบริบทที่เป็นธรรมชาติและทันสมัย และในด้านการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนให้มีความน่าสนใจและสอดคล้องกับโลกยุคใหม่ ผู้เรียนสามารถใช้สื่อโฆษณาเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เข้าถึงง่าย สร้างแรงจูงใจ และช่วยฝึกทักษะการเข้าใจภาษาในสถานการณ์จริง รวมถึงสามารถเข้าใจวัฒนธรรมจีนผ่านมิติการสื่อสารเชิงธุรกิจ ซึ่งมีคุณค่าอย่างมากต่อการพัฒนาองค์ความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมจีนในระดับสากล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์การกระจายตัวของคำศัพท์ภาษาจีนตามระดับคำศัพท์ HSK ที่ปรากฏในสื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนชั้นนำบนแพลตฟอร์ม Weibo ในปีค.ศ. 2024
2. วิเคราะห์ความถี่ของการใช้คำศัพท์ในระดับ 1-9
3. ศึกษาลักษณะของคำศัพท์ที่ไม่ปรากฏอยู่ในคลังคำศัพท์ HSK ในมิติของการใช้ภาษาในสื่อโฆษณา

3. แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 การเรียนรู้ภาษาผ่านสื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดีย

Socket (2014) ได้ให้ความเห็นว่า ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การเรียนรู้ภาษาอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Language Learning) ได้รับความสนใจมากขึ้นในงานวิจัยด้านภาษาศาสตร์ประยุกต์ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงบทบาทของสื่อดิจิทัล ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาภาษาเป้าหมายได้ทุกที่ทุกเวลา การเรียนรู้ภาษาผ่านโซเชียลมีเดียเป็นตัวอย่างหนึ่งของการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในกรณีของภาษาจีนกลาง ซึ่งมีการใช้งานอย่างแพร่หลายในเชิงธุรกิจและการสื่อสารร่วมสมัย

จากการศึกษาของ Xu et al. (2025) ในบทนำเรื่อง Chinese Social Media Updated ได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงของสื่อสังคมจีนในช่วงหลังปีค.ศ. 2018 ที่ผู้ใช้งานกว่า 1 พันล้านคนหันมาใช้แพลตฟอร์มวิดีโอสั้นและสื่อภาพมากขึ้น เช่น Douyin, Xiaohongshu, และ WeChat ขณะเดียวกัน Weibo ยังคงเป็นพื้นที่สำคัญของ “กลยุทธ์การสื่อสารเชิงสัญญา” โดยเฉพาะในแวดวงธุรกิจและการตลาด ซึ่งเนื้อหาหมกอำศัยคำศัพท์ที่คัดสรรอย่างมีกลยุทธ์ เพื่อสื่อสารคุณค่าแบรนด์และอารมณ์ของผู้บริโภค (Flew, 2015) แนวโน้มนี้สะท้อนให้เห็นว่า ระดับคำศัพท์ที่ใช้ใน Weibo ไม่เพียงแต่บ่งบอกความสามารถทางภาษาเท่านั้น แต่ยังสะท้อนความตั้งใจทางการตลาดของแบรนด์อีกด้วย

แนวโน้มนี้สามารถอธิบายได้ผ่านมุมมองของทฤษฎีการได้ภาษาที่สอง (Second Language Acquisition: SLA) ของ Krashen (1982) ที่เน้นการเรียนรู้ภาษาผ่าน input ที่เป็นธรรมชาติและมีความหมาย (meaningful input) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถทางภาษา ทั้งในด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ และทักษะการตีความได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในกรณีของโฆษณา ซึ่งมักใช้ภาษาที่กระชับ ชัดเจน และออกแบบมาเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้บริโภค จึงสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการวิเคราะห์โครงสร้าง

ภาษาจีนและระดับคำศัพท์ได้อย่างเหมาะสม

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ระดับคำศัพท์ HSK

การสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน (Hanyu Shuiping Kaoshi: HSK) เป็นการทดสอบมาตรฐานที่ออกแบบมาเพื่อประเมินความสามารถทางภาษาจีนของผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาจีนเป็นภาษาแม่ ทั้งในด้านการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตในบริบทของประเทศจีน (Globish, 2020; กฤตติกา เศวตอมรกุล, 2564) การสอบ HSK อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเผยแพร่ภาษาจีนระหว่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเกณฑ์การประเมินจะอิงตามมาตรฐานการวัดระดับภาษาจีนเพื่อการศึกษานานาชาติ ซึ่งแบ่งความสามารถทางภาษาจีนออกเป็น 9 ระดับ พร้อมกำหนดคลังคำศัพท์ที่เฉพาะเจาะจงสำหรับแต่ละระดับ (Ministry of Education of the People's Republic of China, 2021)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการนำเกณฑ์ HSK มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์สื่อการเรียนรู้และสื่อประเภทต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยในมิติของสื่อการเรียนรู้แบบทางการ วิสุมดา แก้วหยด (2563) ได้วิเคราะห์คำศัพท์ HSK ในหนังสือเรียนภาษาจีนสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 พบว่ามีความสอดคล้องกับ HSK ระดับ 1 และ 2 มากที่สุด (ร้อยละ 86 และ 82.33 ตามลำดับ) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าหนังสือเรียนมาตรฐานเน้นการสร้างฐานคำศัพท์ที่สอดคล้องกับเกณฑ์วัดระดับขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน

ในขณะเดียวกัน งานวิจัยในกลุ่มสื่อประเภทบันเทิงเพื่อการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Informal Learning) วรรณา เหล่าเขตกิจ และคณะ (2567) ได้ศึกษาระดับคำศัพท์ HSK ที่ปรากฏในเพลงของวง WayV และพบคำศัพท์ครอบคลุมตั้งแต่ระดับ 1 ถึง 6 ในทุกบทเพลง โดยเสนอว่าเพลงเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการช่วยจดจำคำศัพท์มาตรฐานผ่านความบันเทิงและการฟังซ้ำ นอกจากนี้ยังมีการนำเกณฑ์ HSK ไปใช้วิเคราะห์ในบริบทของวาทกรรมทางการเมือง ดังที่ปรากฏในงานของ อภิรักษ์ นุสสิทธิ์ชัยการ และคณะ (2568) ซึ่งได้วิเคราะห์วาทกรรมทางการเมืองในปาฐกถาของสี จิ้นผิง พบว่ามีการใช้คำศัพท์ครอบคลุม HSK ทั้ง 9 ระดับ โดยกลุ่มระดับกลาง (HSK 3–4) ปรากฏมากที่สุด (ร้อยละ 23.2) และมีคำศัพท์นอกคลัง HSK ถึงร้อยละ 29.9 ซึ่งมักเป็นคำศัพท์เชิงอุดมการณ์และนโยบายร่วมสมัย

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการศึกษาระดับคำศัพท์ HSK ในหนังสือเรียน เพลง และวาทกรรมทางการเมืองมาแล้ว แต่ยังคงปรากฏช่องว่างของงานวิจัย (Research Gap) ในส่วนของสื่อสังคมออนไลน์เชิงธุรกิจ โดยเฉพาะสื่อโฆษณาบนแพลตฟอร์ม Weibo ซึ่งมีลักษณะการใช้ภาษาจีนที่เน้นความกระชับ ทันสมัย และมักมีการผลิตคำศัพท์ใหม่ นอกคลัง HSK เพื่อผลทางการตลาด การศึกษาวิจัยปัจจุบันจึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว โดยการวิเคราะห์ระดับคำศัพท์ HSK ในสื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนบน Weibo ปีค.ศ. 2024 เพื่อให้เห็นพลวัตของการใช้ภาษาจีนในโลกธุรกิจดิจิทัลซึ่งแตกต่างจากภาษาในตำราเรียนหรือสื่อบันเทิงทั่วไป

3.3 สรุปและช่องว่างของการศึกษา

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า การเรียนรู้ภาษาจีนในยุคดิจิทัลได้รับอิทธิพลอย่างมาก

จากสื่อออนไลน์และแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย ซึ่งกลายเป็นพื้นที่สำคัญของการเรียนรู้ภาษาแบบไม่เป็นทางการ (Informal Language Learning) ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อภาษาจีนได้อย่างอิสระและต่อเนื่อง (Sockett, 2014) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสื่อสังคมจีน เช่น Weibo, Douyin และ Xiaohongshu ซึ่งเป็นช่องทางทางการสื่อสารหลักของผู้ใช้ภาษาจีนรุ่นใหม่ (Xu et al., 2025) นอกจากนี้ สื่อโซเชียลยังมีบทบาทในเชิงการตลาดและวัฒนธรรม ซึ่งการเลือกใช้คำศัพท์ในสื่อเหล่านี้ไม่ได้สะท้อนเพียงระดับความสามารถทางภาษาเท่านั้น แต่ยังแสดงถึงกลยุทธ์การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ (semiotic communication strategies) ของแบรนด์ในการสร้างอารมณ์ ความรู้สึก และภาพลักษณ์ต่อผู้บริโภค (Flew, 2015) แนวโน้มดังกล่าวสามารถอธิบายผ่านทฤษฎีการได้ภาษาที่สองของ Krashen (1982) ซึ่งเน้น “input ที่เป็นธรรมชาติและมีความหมาย” (meaningful input) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์และการเข้าใจโครงสร้างภาษาผ่านการรับรู้จากบริบทจริง เช่น เนื้อหาโฆษณาในสื่อดิจิทัลในอีกมิติหนึ่ง การนำระดับคำศัพท์ HSK (汉语水平考试) มาใช้ในการวิเคราะห์ภาษา ถือเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับในงานวิจัยด้านภาษาศาสตร์ประยุกต์ เนื่องจากสามารถใช้วัดระดับความซับซ้อนของภาษาและประเมินความยากง่ายของเนื้อหาได้อย่างเป็นระบบ (กฤตติกา เสวตอมรกุล, 2564; Ministry of Education of the People’s Republic of China, 2021)

งานวิจัยที่ผ่านมาได้มีการประยุกต์ใช้ HSK ในบริบทที่หลากหลาย ทั้งในสื่อการสอนมาตรฐาน (วิสุตา แก้วหยด, 2563) สื่อบันเทิงประเภทบทเพลง (วรรณภา เหล่าเขตกิจ และคณะ, 2567) และวาทกรรมทางการเมือง (อภิรักษ์ นุสิทธิ์ชัยการ และคณะ, 2568) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้ HSK เป็นกรอบวิเคราะห์สามารถช่วยระบุระดับของคำศัพท์และนำผลลัพธ์ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่มีอยู่ส่วนใหญ่มีมุมมองเน้นสื่อทางการหรือสื่อบันเทิงทั่วไป

เมื่อพิจารณาจากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นที่แสดงให้เห็นถึงขอบเขตการศึกษาที่ยังคงจำกัดอยู่ในบริบทของสื่อการสอนมาตรฐาน สื่อบันเทิงประเภทบทเพลง และวาทกรรมทางการเมืองของผู้นำ ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบการวิเคราะห์โดยมุ่งเติมเต็มช่องว่างขององค์ความรู้ดังกล่าวด้วยการพิจารณาระดับคำศัพท์ HSK ควบคู่กับบริบทการใช้คำในสื่อโฆษณาบนแพลตฟอร์ม Weibo เพื่ออธิบายบทบาทของคำศัพท์ในการสื่อสารเชิงธุรกิจของแบรนด์อาหารจีนในโลกดิจิทัลร่วมสมัย ทั้งนี้ การวิเคราะห์ยังอาศัยแนวคิดด้านภาษาการโฆษณาที่มองว่าการเลือกใช้ถ้อยคำมีบทบาทสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์และโน้มน้าวผู้บริโภค

4. ระเบียบวิธีวิจัย

งานศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยรวบรวมข้อความจากสื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนชั้นนำจำนวน 10 แบนด์จากแพลตฟอร์ม Weibo ในปีค.ศ. 2024 แล้วนำมาวิเคราะห์ความถี่ของคำศัพท์และจัดระดับคำศัพท์ตามกรอบ HSK เพื่อแสดงการกระจายตัวของคำศัพท์ในแต่ละระดับ ในส่วนการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยเริ่มจากการคัดเลือกข้อความโฆษณาที่มีลักษณะเด่นด้านการใช้คำศัพท์ จากนั้นพิจารณาบริบทการใช้คำ กลวิธีการ

สื่อสารเชิงโฆษณา และความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์กับความหมายเชิงวาทกรรม โดยจัดกลุ่มลักษณะการใช้คำที่ไม่อยู่ในกรอบ HSK ตามประเภทการใช้ เช่น คำสร้างภาพลักษณ์ คำเชิงวัฒนธรรม และคำที่ใช้โน้มน้าวใจ แล้วตีความบทบาทของคำศัพท์ในบริบทการสื่อสารของสื่อโฆษณา

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ ได้แก่ สื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนชั้นนำที่เผยแพร่ในแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย Weibo จำนวน 10 แบรินด์ ในช่วงปีค.ศ. 2024 โดยใช้หลักเกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นสื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนชั้นนำที่ถูกรวบรวมจากกิจกรรม “2024 中国餐饮城市行-成都站” ซึ่งได้ประกาศผล “十大中国餐饮品类品牌” ประจำปีค.ศ. 2024 (Hongcan & CNR, 2024)

央广网 เป็นสื่อออนไลน์ภายใต้การกำกับของ China National Radio (CNR) โดยหน่วยงานสื่อหลักของรัฐบาลจีนที่อยู่ในสังกัดของ China Media Group (CMG) เว็บไซต์ดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายภาครัฐ เศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมต่าง ๆ ของประเทศ และได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในสื่อทางการที่มีความน่าเชื่อถือสูงในระดับชาติ โดยเกณฑ์การคัดเลือกแบรนด์ดังกล่าวอยู่ภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการตัดสินซึ่งยึดมั่นในหลักการของความเป็นธรรม ความเป็นกลาง และความโปร่งใส โดยใช้กระบวนการประเมินผลที่เป็นระบบและครอบคลุมหลายมิติ ทั้งนี้ การประเมินได้อาศัยดัชนีหลัก 4 ประการ ได้แก่ ชื่อเสียงออนไลน์ (全网口碑指数) การสื่อสารของแบรนด์ (品牌传播指数) การจัดการแบรนด์ (品牌经营指数) และความสนใจของแบรนด์ (品牌关注指数) จากกระบวนการประเมินดังกล่าว คณะกรรมการได้คัดเลือกแบรนด์จัดเลี้ยงที่มีความโดดเด่นจำนวน 220 แบรินด์ จากกว่า 60,000 แบรินด์ทั่วประเทศจีน เพื่อจัดลำดับเป็น “十大品牌” หรือ “สิบแบรนด์ชั้นนำในอุตสาหกรรมจัดเลี้ยงจีน ประจำปีค.ศ. 2024” ด้วยเหตุนี้ เว็บไซต์ 央广网 จึงถือเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือสูงเหมาะสมสำหรับใช้เป็นเกณฑ์อ้างอิงในการคัดเลือกแบรนด์อาหารจีนชั้นนำในงานวิจัยนี้ ทั้งในแง่ความเป็นทางการของแหล่งข้อมูลและความเป็นระบบของกระบวนการประเมินที่ได้รับการยอมรับในระดับประเทศ

ในการศึกษานี้ “สื่อโฆษณา” หมายถึงข้อความที่เผยแพร่ผ่านบัญชีอย่างเป็นทางการของแบรนด์บนแพลตฟอร์ม Weibo “ผู้เรียนภาษาจีน” หมายถึงผู้เรียนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ และ “แบรนด์อาหารจีนชั้นนำ” หมายถึงแบรนด์ที่ได้รับความนิยมและมีการเผยแพร่เนื้อหาอย่างต่อเนื่องบนแพลตฟอร์มดังกล่าว

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้คัดเลือกเนื้อหาจากสื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนชั้นนำตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ข้างต้น แบรินด์อาหารจีนชั้นนำจำนวน 10 แบรินด์ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 海底捞 (Hǎidǐlāo), 老乡鸡 (Lǎoxiāngjī), 和府捞面 (Héfǔ Lāomiàn), 巴比食品官方 (Bābǐ Shípǐn Guānfāng), 绝味鸭脖 (Juéwèi Yābó), 袁记云饺 (Yuánjì Yúnjiǎo), 杨国福麻辣烫 (Yángguófú Málàtàng), 正新鸡排 (Zhèngxīn Jīpái), 半天妖烤鱼 (Bàntiānyāo Kǎoyú) และ 太二酸菜鱼

(Tàì' èr Suāncàiyú) โดยให้ความสำคัญกับข้อมูลในช่วงปีค.ศ. 2024 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักวิจัย นักการศึกษา และองค์กรที่สนใจในด้านการขยายธุรกิจและการเรียนรู้วัฒนธรรมจีน โดยเน้นการเรียนรู้คำศัพท์ในบริบทจริงและทันสมัย ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มทักษะการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ภาษาจีนในเชิงธุรกิจ และเพิ่มความเข้าใจในวัฒนธรรมจีน เช่น คำศัพท์ในระดับ HSK ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ การค้า และการตลาดในจีน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ภาษาจีนให้มากยิ่งขึ้น

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเปรียบเทียบคำศัพท์ผู้วิจัยใช้โปรแกรม Microsoft Excel โดยวางรายการคำศัพท์จากสื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนชั้นนำเปรียบเทียบกับคลังคำศัพท์ของแต่ละระดับ HSK แล้วใช้ฟังก์ชัน “Remove Duplicates” และ “VLOOKUP” ในการคัดกรองคำซ้ำและจับคู่กับระดับที่ตรงกัน พร้อมนับจำนวนคำศัพท์ในแต่ละระดับเพื่อศึกษาความถี่ของคำที่ปรากฏ

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้นำเนื้อหาจากสื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนชั้นนำที่ผ่านการคัดเลือกมาทำการแยกคำศัพท์ออกเป็นคำ ๆ และเปรียบเทียบกับชุดคำศัพท์มาตรฐาน HSK ทั้ง 9 ระดับ ซึ่งอ้างอิงจากเอกสาร The Chinese Proficiency Grading Standards for International Chinese Language Education (Ministry of Education of the People's Republic of China, 2021) ซึ่งเป็นกรอบมาตรฐานที่ใช้เป็นทางการสำหรับการจำแนกระดับภาษาจีนในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลวิจัย โดยไม่รวมคำซ้ำในการวิเคราะห์ ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการวิเคราะห์ งานวิจัยนี้ได้มีการตรวจสอบความถูกต้องของการจับคู่คำศัพท์กับระดับ HSK ด้วยการเทียบกับคลังคำศัพท์ต้นฉบับ พร้อมสุ่มตรวจคำในแต่ละระดับ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้พิจารณาคำศัพท์ที่ไม่ปรากฏอยู่ในคลังคำศัพท์ HSK แยกต่างหาก โดยใช้การตีความเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายลักษณะการใช้ภาษาและหน้าที่ของคำศัพท์ดังกล่าวในบริบทสื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนชั้นนำ

5. ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์พบว่ามีคำศัพท์ที่ไม่ซ้ำกันจำนวน 3,355 คำ และมีจำนวนคำทั้งหมด (รวมคำซ้ำทุกคำ) เท่ากับ 18,156 คำ โดยได้นำคำศัพท์เหล่านี้ไปเปรียบเทียบกับคลังคำศัพท์ของ HSK ทั้ง 9 ระดับ เพื่อหาสัดส่วนของคำในแต่ละระดับ และตรวจสอบคำที่ไม่อยู่ในระบบ HSK ผลการวิเคราะห์แสดงรายละเอียดพร้อมตารางตัวอย่างคำศัพท์ในแต่ละระดับดังต่อไปนี้

5.1 ระดับคำศัพท์ HSK ในสื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนชั้นนำ

จากการวิเคราะห์สื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนชั้นนำ 10 แบนด์ บนแพลตฟอร์ม Weibo ในปี ค.ศ. 2024 พบคำศัพท์ที่ไม่ซ้ำกันจำนวน 3,355 คำ จากจำนวนคำทั้งหมด 18,156 คำ เมื่อนำมาจำแนกตาม

ระดับมาตรฐาน HSK (9 ระดับ) และคำศัพท์นอกคลัง HSK สามารถสรุปภาพรวมดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1

สรุปจำนวนและสัดส่วนคำศัพท์ตามระดับ HSK และนอกระบบ HSK

ระดับ HSK	จำนวนคำ	ร้อยละ	ลักษณะคำศัพท์	ตัวอย่างคำศัพท์
1	279	8.32	คำพื้นฐานในชีวิตประจำวัน (บุคคล, เวลา, กิจกรรมทั่วไป)	的, 一, 吃, 来, 你, 了, 肉, 口, 不, 个, 元
2	298	8.88	หมวดอาหาร, อารมณ์, สถานที่ และการสื่อสารทั่วไป	鱼, 早餐, 啦, 带, 更, 满, 快乐, 周, 鸡, 外卖
3	254	7.57	กิจกรรมทางสังคม, การตลาด และประสบการณ์ผู้บริโภค	香, 牛, 汤, 转, 甜, 每, 美食, 张, 龙, 满足
4	229	6.83	คำเจาะจงเชิงธุรกิจ, โปรโมชัน และคุณภาพสินค้า	鲜, 辣, 浓, 抽, 宝, 酸, 肥, 新鲜, 套餐, 购买
5	182	5.42	คำซับซ้อนเฉพาะด้านการโฆษณาและเทศกาล	尝, 锅, 脆, 神, 暖, 软, 评论, 今日, 微博, 分享
6	160	4.77	คำศัพท์เชิงธุรกิจระดับสูงและการสร้างบรรยากาศ	哇, 券, 爽, 超, 清, 搭配, 炸, 上市, 惊喜, 升级
7-9	400	11.92	คำศัพท์ซับซ้อนเชิงสัญญาและการสร้างแบรนด์ระดับสูง	烤, 火锅, 嫩, 虾, 捞, 周边, 美味, 酥, 正宗, 呈现
ไม่อยู่ใน HSK	1,553	46.29	คำเฉพาะทางด้านอาหาร, การตลาดออนไลน์ และแคมเปญอินเทอร์เน็ต	海底捞, 上新, 杨国福, 美团, 爆款, 限时秒杀, 神券节
รวมทั้งหมด	3,355	100		

ที่มา: วิเคราะห์โดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 1 พบว่าคำศัพท์ในสื่อโฆษณาบน Weibo ครอบคลุมทุกระดับชั้นของมาตรฐาน HSK อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตที่น่าสนใจในแต่ละกลุ่มระดับดังนี้

1) กลุ่มระดับพื้นฐานถึงระดับกลาง (HSK 1-4) มีสัดส่วนรวมกันร้อยละ 31.59 ส่วนใหญ่เป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับอาหาร เวลา และกิจกรรมทั่วไป (เช่น 的, 吃, 鱼, 早餐) แต่เริ่มมีการใช้คำที่เจาะจงด้านโปรโมชันและคุณภาพสินค้าในระดับ HSK 4 (เช่น 鲜, 辣, 购买) เพื่อกระตุ้นความสนใจเบื้องต้น

2) กลุ่มระดับสูง (HSK 5-9) มีสัดส่วนรวมกันร้อยละ 22.11 คำศัพท์ในกลุ่มนี้มักทำหน้าที่สร้างบรรยากาศและสื่อสารคุณค่าเชิงสัญญาของแบรนด์ โดย HSK 5-6 มักใช้เพื่อสื่อถึงประสบการณ์ผู้บริโภคที่

ซับซ้อน (เช่น 脆, 暖, 升级) ขณะที่ HSK 7–9 ใช้คำที่สะท้อนความประณีตและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาหาร (เช่น 烤, 美味, 正宗) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความเป็นมืออาชีพของแบรนด์

3) กลุ่มคำศัพท์ที่ไม่อยู่ใน HSK: เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 46.29 ประกอบด้วยคำศัพท์ 3 ลักษณะสำคัญ คือ (1) ชื่อเฉพาะของแบรนด์และเมนูอาหาร (เช่น 海底捞, 杨国福) (2) คำศัพท์การตลาดดิจิทัลร่วมสมัย (เช่น 上新, 爆款, 限时秒杀) และ (3) สำนวนหรือคำศัพท์วัยรุ่นที่ใช้สร้างความเป็นกันเองและอารมณ์ร่วม (เช่น Q 弹, 满血复活, 你龙我龙)

โดยสรุป สื่อโฆษณาอาหารจีนเน้นการผสมผสานระหว่าง “ความง่าย” ของคำระดับพื้นฐานเพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคกว้าง ควบคู่ไปกับการใช้ “คำเฉพาะทาง” และ “คำที่ไม่อยู่ใน HSK” เพื่อสะท้อนภาพลักษณ์ที่ทันสมัยและสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัล ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้การโฆษณามีพลังในการโน้มน้าวใจผู้บริโภค

5.2 ความถี่ของคำศัพท์ในสื่อโฆษณา

จากการวิเคราะห์คำศัพท์ทั้งหมด 18,156 คำ (รวมคำซ้ำ) ที่ปรากฏในสื่อโฆษณาของแบรนด์อาหารจีนทั้ง 10 แบรนด์ พบว่าคำที่มีความถี่ในการใช้งานสูงสุด 20 อันดับแรก มีการผสมผสานระหว่างคำหน้าทางไวยากรณ์และคำหลักเชิงมนทัศน์ ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2

รายการคำศัพท์ที่มีความถี่ในการใช้งานสูงสุด 20 อันดับแรก

ลำดับ	คำศัพท์	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับ	คำศัพท์	ความถี่	ร้อยละ
1	的	556	3.06	11	香	125	0.69
2	一	320	1.76	12	巴比	119	0.66
3	吃	209	1.15	13	鱼	107	0.59
4	来	183	1.01	14	不	105	0.58
5	你	181	1	15	个	103	0.57
6	鲜	148	0.82	16	新	101	0.56
7	了	144	0.79	17	送	96	0.53
8	海底捞	143	0.79	18	早餐	93	0.51
9	肉	129	0.71	19	好	93	0.51
10	口	126	0.69	20	包	91	0.5

ที่มา: วิเคราะห์โดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 2 พบว่าคำที่มีความถี่สูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ “的”, “一”, “吃”, “来” และ “你” ซึ่งทั้งหมดจัดอยู่ในระดับ HSK 1 สะท้อนให้เห็นว่าสื่อโฆษณาอาหารจีนนิยมใช้โครงสร้างภาษาที่เรียบง่ายและ

เป็นพื้นฐานเพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคในวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว

ประเด็นที่น่าสนใจคือ ใน 10 อันดับแรกปรากฏคำว่า “海底捞”(Hǎidǎo) ซึ่งเป็นชื่อแบรนด์เฉพาะที่ไม่อยู่ในคลังคำศัพท์ HSK แต่มีความถี่สูงในลำดับที่ 8 แสดงให้เห็นว่าชื่อแบรนด์ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงชื่อเฉพาะ แต่ได้กลายเป็นหน่วยทางภาษาสำคัญในการสื่อสารเชิงมโนทัศน์ในสื่อโฆษณา นอกจากนี้คำศัพท์ในลำดับที่ 6–20 ส่วนใหญ่เป็นคำที่ระบุลักษณะของอาหารและประสบการณ์การบริโภค เช่น “鲜” (สด), “肉” (เนื้อ), “香” (หอม) และ “送” (ส่ง/แถม)

โดยภาพรวม ข้อมูลความถี่ชี้ให้เห็นถึงกลยุทธ์การใช้ภาษาที่เน้นความเรียบง่ายในการใช้ภาษา (ใช้คำระดับ HSK 1 เป็นฐาน) ผสมผสานกับความชัดเจนเชิงเนื้อหา (ใช้คำระบุรสชาติและบริการ) เพื่อสร้างแรงดึงดูดใจและทำให้ผู้บริโภคจดจำสารโฆษณาได้ง่ายขึ้น

5.3 วิเคราะห์ลักษณะคำศัพท์ที่ไม่อยู่ในระบบ HSK

ผลการวิจัยพบว่าคำศัพท์ที่ไม่ปรากฏอยู่ในคลังคำศัพท์ HSK ทั้ง 9 ระดับ มีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 46.29 (1,553 คำ) ซึ่งถือเป็นข้อมูลส่วนสำคัญที่สะท้อนถึงความหลากหลายและความทันสมัยของภาษาโฆษณานวนโชนิยมเดี่ยว เพื่อให้เห็นแนวโน้มการใช้คำศัพท์เหล่านี้ในสื่อโฆษณาแบรนด์อาหารจีน ผู้วิจัยได้จำแนกและยกตัวอย่างคำศัพท์ที่น่าสนใจพร้อมพินอินและความหมาย ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3

ตัวอย่างคำศัพท์ที่ไม่อยู่ในระบบ HSK จำแนกตามบทบาทการสื่อสาร

ประเภทคำศัพท์	ตัวอย่างคำศัพท์	พินอิน (Pinyin)	ความหมาย
1. คำศัพท์เฉพาะทางด้านอาหารและแบรนด์	海底捞	Hǎidǎo	ไห้ตี้เลา (ชื่อแบรนด์หม้อไฟ)
	杨国福	Yángguófú	หยางกั๋วฝู่ (ชื่อแบรนด์หม้อล่าทั้ง)
	酱蒸凤肚	jiàngzhēng fèngdù	กระเพาะปลา/ตีนไก่หนึ่งซอส
	青团	qīngtuán	ชิงถวน (ขนมก้อนแป้งสีเขียว)
2. คำศัพท์เชิงการตลาดและโปรโมชั่น	上新	shàngxīn	วางจำหน่ายสินค้าใหม่
	爆款	bàokuǎn	สินค้าขายดี/สินค้ายอดฮิต
	限时秒杀	xiànshí miǎo shā	แฟลชเซลล์ (จำกัดเวลาลดราคา)
	神券节	shénquàn jié	เทศกาลคูปองสุดคุ้ม
3. คำศัพท์สร้างบรรยากาศและภาษาอินเทอร์เน็ต	Q弹	Q tán	นุ่มเต่ง/เคี้ยวหนึบ
	满血复活	mǎnxuè fùhuó	ฟื้นพลัง (เปรียบการเติมพลังด้วยอาหาร)
	你龙我龙	nǐ lóng wǒ lóng	คุณสู้ฉันสู้ (คำสแลงสื่อการมีส่วนร่วมในปีมังกร)
	彩虹屁	cǎihóng pì	การเยินยอหรือชมเชยอย่างมาก

ที่มา: วิเคราะห์โดยผู้วิจัย

จากข้อมูลในตารางที่ 3 สามารถวิเคราะห์บทบาทและความสำคัญของคำศัพท์ที่ไม่อยู่ในระบบ HSK ได้ใน 3 มิติหลักดังนี้

1) การสื่อสารอัตลักษณ์และวัฒนธรรมการบริโภค

การใช้คำศัพท์เฉพาะทางและชื่อแบรนด์ (เช่น 海底捞 ใต้ทะเล, 青团 ขนมชิงถวน) สะท้อนให้เห็นว่าภาษาโฆษณาทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการส่งผ่านวัฒนธรรมการกินของชาวจีนร่วมสมัย คำเหล่านี้แม้จะไม่ปรากฏในเกณฑ์มาตรฐาน HSK แต่กลับมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างภาพจำและอัตลักษณ์ของแบรนด์ในใจผู้บริโภค

2) กลยุทธ์การโน้มน้าวใจในยุคดิจิทัล

คำศัพท์เชิงการตลาด (เช่น 爆款, 限时秒杀) แสดงถึงพลวัตของภาษาโฆษณาที่มุ่งเน้นการกระตุ้นอารมณ์และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นภาษาเชิงกลยุทธ์ที่อยู่นอกเหนือขอบเขตของภาษาทางการในตำราเรียนทั่วไป

3) การสร้างความใกล้ชิดผ่านภาษาอินเทอร์เน็ต

การเลือกใช้คำศัพท์ที่แสดงอารมณ์และบรรยากาศ (เช่น Q 弹 นุ่มตึง, 彩虹屁 การเยินยอ) ชี้ให้เห็นถึงความพยายามของแบรนด์ในการลดช่องว่างและสร้างความเป็นกันเองกับผู้รับสารกลุ่มคนรุ่นใหม่ สะท้อนถึงลักษณะของภาษาโฆษณายุคใหม่ที่เน้นการมีส่วนร่วมมากกว่าการสื่อสารข้อมูลเพียงด้านเดียว

นอกจากมิติด้านการสื่อสารแล้ว ข้อมูลเหล่านี้ยังสะท้อนถึง “ช่องว่างระหว่างภาษาในตำรากับภาษาที่ใช้จริง” (Authentic Language) อย่างมีนัยสำคัญ คำศัพท์กลุ่มนี้ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่การสื่อความหมายพื้นฐาน แต่ยังเป็น “ข้อมูลภาษาที่มีความหมาย” (Meaningful Input) ตามแนวคิดของ Krashen (1982) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างภาษากับพลวัตทางเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่า คำศัพท์ที่ไม่อยู่ในระดับ HSK มิได้เป็นเพียงคำศัพท์เฉพาะที่ปรากฏเป็นครั้งคราวเท่านั้น แต่ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความหมายเชิงสื่อสารและเชิงการตลาดในบริบทของสื่อโฆษณาอาหารจีนร่วมสมัยอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การวิเคราะห์ระดับคำศัพท์โดยอ้างอิงมาตรฐาน HSK เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอในการอธิบายลักษณะการใช้ภาษาในโลกสื่อสารปัจจุบัน โดยเฉพาะในบริบทสื่อดิจิทัลที่มีการผลิตคำศัพท์ใหม่ ๆ ออกมาอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน

6. สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าการใช้คำศัพท์ในสื่อโฆษณาแบรนด์อาหารจีนบน Weibo มีลักษณะการกระจายตัวที่น่าสนใจ โดยคำศัพท์ระดับพื้นฐาน (HSK 1–4) ยังคงเป็นฐานสำคัญที่ปรากฏบ่อยที่สุด (ร้อยละ 31.59) เพื่อความสะดวกในการรับสารของผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่สำคัญที่สุดคือการปรากฏของคำศัพท์ที่ไม่อยู่ในคลัง HSK ในสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 46.29 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์เฉพาะทางด้านอุตสาหกรรมอาหารและคำศัพท์ร่วมสมัยที่สะท้อนพลวัตของสังคมดิจิทัลจีนในปีค.ศ. 2024 ผลการวิจัยสรุปได้

ว่าภาษาโฆษณาในยุคปัจจุบันเน้นการผสมผสานระหว่างโครงสร้างที่เรียบง่ายแต่แฝงด้วยสัญลักษณ์เชิงกลยุทธ์ที่อยู่นอกเหนือขอบเขตของคลังคำศัพท์มาตรฐาน

จากการศึกษาพบประเด็นสำคัญเกี่ยวกับช่องว่างระหว่าง “คลังคำศัพท์มาตรฐาน” กับ “ภาษาจีนที่ใช้ในงานจริงในเชิงธุรกิจ” โดยสัดส่วนคำศัพท์นอกคลัง HSK ที่สูงเกือบครึ่งหนึ่งนั้น สะท้อนถึงการเติบโตอย่างรวดเร็วของภาษาจีนในบริบทพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งคำศัพท์เหล่านี้ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่การสื่อสารความหมาย แต่ยังทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการสร้างอารมณ์ร่วม เช่น การใช้คำว่า “Q 弹” (Q tán) ที่ใช้ตัวอักษรละตินผสมกับอักษรจีนเพื่อสื่อถึงเนื้อสัมผัสอาหาร หรือการใช้คำว่า “爆款” (Bàokuǎn) เพื่อสร้างค่านิยมความนิยมร่วมกัน ลักษณะการใช้ภาษาเช่นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Song et al. (2019) ที่พบว่าแพลตฟอร์ม Weibo เป็นพื้นที่สำคัญในการผลิตคำศัพท์เชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์แบรนด์จีนร่วมสมัย ซึ่งต่างจากการใช้ภาษาในเชิงวิชาการที่เน้นความเคร่งครัดตามแบบแผน

นอกจากนี้ การที่คำศัพท์ระดับสูง (HSK 7-9) และคำนอกคลัง HSK ปรากฏสัดส่วนที่สูงอย่างมีนัยสำคัญ ยังสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง Meaningful Input ของ Krashen (1982) โดยเฉพาะในบริบทของภาษาจีนที่การเรียนรู้คำศัพท์ผ่านสื่อจริง (Authentic Materials) จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพความเชื่อมโยงระหว่าง “รากศัพท์” กับ “มิติทางสังคม” ได้ชัดเจนขึ้น เช่น คำศัพท์เกี่ยวกับวิธีการปรุงอาหารเฉพาะทางที่ไม่อยู่ในบทเรียนพื้นฐานแต่ปรากฏบ่อยในโฆษณา (เช่น 烤, 蒸, 捞) คำเหล่านี้เป็นข้อมูลภาษาที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อสารในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sun et al. (2020) ที่ระบุว่า การเรียนรู้ภาษาจีนเพื่อธุรกิจในปัจจุบัน จำเป็นต้องก้าวข้ามผ่านคำศัพท์พื้นฐานไปสู่การทำความเข้าใจสัญลักษณ์เฉพาะทางเพื่อความสำเร็จในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

ประเด็นสุดท้ายคือพลวัตของภาษาจีนบนสื่อดิจิทัลที่สอดคล้องกับแนวคิด Online Informal Learning ของ Sockett (2014) โดยสื่อโฆษณาบน Weibo ทำหน้าที่เป็น “ตำราเรียนเคลื่อนที่” ที่รวบรวมคำแสลงและคำร่วมสมัย (เช่น 满血复活, 神券节) ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมจีนได้ไวกว่าตำราเรียนมาตรฐาน ผลการวิจัยนี้จึงเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นว่า การเรียนการสอนภาษาจีนในปัจจุบันไม่ควรยึดติดอยู่เพียงเกณฑ์ HSK แต่ควรบูรณาการสื่อสังคมออนไลน์จีนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้นักศึกษาหรือผู้สนใจสามารถเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษาและวัฒนธรรมจีนร่วมสมัยได้อย่างแท้จริง ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ อภิรักษ์ นุสิทธิ์ชัยการ และคณะ (2568) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการศึกษาภาษาจีนผ่านบริบททางสังคมและสัญลักษณ์ดิจิทัล

7. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ด้านการนำไปใช้ทางการเรียนการสอน ผลการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบสื่อการสอนหรือกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีนจากบริบทจริง โดยผู้สอนเลือกเนื้อหาจากสื่อโฆษณาที่มี

คำศัพท์เหมาะสมกับระดับผู้เรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนร่วมสมัยควบคู่กับความเข้าใจวัฒนธรรมจีน

2. ด้านวิชาการและการพัฒนาหลักสูตร ผลการศึกษาสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการออกแบบหลักสูตรภาษาจีนเชิงธุรกิจหรือภาษาจีนดิจิทัล โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์ด้านการตลาดออนไลน์ วัฒนธรรมอินเทอร์เน็ต และคำศัพท์ร่วมสมัยที่แม้ไม่อยู่ในคลังคำศัพท์ HSK แต่มีความสำคัญต่อการใช้ภาษาจีนในสังคมปัจจุบัน

3. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียอื่น เช่น Douyin, Xiaohongshu หรือ WeChat เพื่อเปรียบเทียบแนวโน้มการใช้คำศัพท์และลักษณะภาษาที่แตกต่างกันตามช่องทาง รวมถึงศึกษาการรับรู้ของผู้เรียนภาษาจีนหรือผู้บริโภคต่างชาติต่อคำศัพท์ที่ปรากฏในสื่อโฆษณา เพื่อเชื่อมโยงผลการวิเคราะห์คำศัพท์กับพฤติกรรมการเรียนรู้และการสื่อสารในสถานการณ์จริงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. แม้งานวิจัยนี้จะอ้างอิงมาตรฐาน HSK 9 ระดับที่ใช้เป็นทางการในช่วงเวลาของการเก็บข้อมูล แต่รายการคำศัพท์และแนวทางการวัดระดับอาจมีการปรับปรุงต่อเนื่องในเวลาต่อมา ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปอาจนำเกณฑ์หรือรายการคำศัพท์ฉบับปรับปรุงล่าสุดมาใช้เปรียบเทียบเพิ่มเติม เพื่อให้ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับพัฒนาการของมาตรฐานภาษาจีนในแต่ละช่วงเวลา

รายการอ้างอิง

- กฤตติกา เสวตอมรกุล. (2564, 7 พฤศจิกายน). ภาษาจีน ภาษาที่น่าสนใจแห่งยุคสมัย. สมาคมผู้สื่อข่าวไทย-จีน. <https://www.tcjapress.com/2021/11/07/chinese-language-as-a-world-language/>
- ภาวูธ พงษ์วิทยพานุ. (2568, 30 มกราคม). พาสักรวจ...ธุรกิจร้านอาหารจีน ขยายตัวสู่อาเซียนอย่างไร. ประชาชาติธุรกิจ. <https://www.prachachat.net/opinion-column-8/news-1743295>
- วรรณมา เหล่าเขตกิจ, อนงค์รัตน์ บังศรี, ไพลิน สุโพธิ์แสน, ทิฆัมพร พันธัง, และ สุชาดา หาญสุวรรณ. (2567). การวิเคราะห์คำศัพท์ HSK ในเพลงของวง WayV (威神 V). *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 13(2), 23–36.
- วิสุตา แก้วหยด. (2563). การวิเคราะห์คำศัพท์ HSK ในหนังสือเรียนภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 11(2), 134–150.
- อภิรักษ์ นุสิทธิ์ชัยการ, ปัญญาพร ไพรสิงห์, และ กัญชพร ศิริวาท. (2568). การศึกษาระดับของคำศัพท์ ภาษาจีนในปาฐกถาของสี จิ้นผิง โดยอ้างอิงระดับคำศัพท์ของ HSK เพื่อประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาจีน. ใน *สัญญา สะสอง (บ.ก.), รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 7 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 4* (น. 44–58). คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- Flew, T. (2015). Social media governance. *Social Media + Society*, 1(1), 1–2. <https://doi.org/10.1177/2056305115578136>
- Globish. (2020, September 26). *HSK คืออะไร ทำไมอยากไปเรียนต่อต้องสอบ*. <https://www.globish.co.th/blog/study-abroad/whatis-hsk>
- Hongcan & CNR. (2024, July 26). “2024 年度中国餐饮品类十大品牌” 榜单隆重揭晓! [The “10 leading brands in Chinese catering categories of 2024” list grandly unveiled!]. CNR. https://www.cnr.cn/sazg/cpsc/20240726/t20240726_526816943.shtml
- Krashen, S. D. (1982). *Principles and practice in second language acquisition*. Pergamon Press. https://www.sdkrashen.com/content/books/principles_and_practice.pdf
- Ministry of Education of the People’s Republic of China. (2021, March 31). *Guóji zhōngwén jiàoyù zhōngwén shuǐpíng děngjí biāozhǔ* [The Chinese proficiency grading standards for international Chinese language education]. http://www.moe.gov.cn/jyb_xwfb/gzdt_gzdt/s5987/202103/t20210329_523304.html
- Socket, G. (2014). *The online informal learning of English*. Palgrave Macmillan.

- Song, Q., Ung, C. O. L., Tang, D., & Hu, H. (2019). The use of microblog “Weibo” by Chinese patent medicine companies in China. *Therapeutic Innovation and Regulatory Science*, 53(4), 490–496. <https://doi.org/10.1177/2168479018798799>
- Sun, X., Woraviboonsawat, S., & Zhang, C. (2020). The importance of the Chinese language in today’s international business. *Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology (Humanities and Social Sciences)*, 6(1), 601–610.
- Xu, X., Zhao, M., & Wang, M. Y. (2025). *Chinese social media I: Insider, intercultural and interdisciplinary perspectives*. Routledge.

การตีความควีรในต้วบทข้ามวัฒนธรรม: การวิเคราะห์เปรียบเทียบ
อัตลักษณ์และการเปลี่ยนผ่านใน *The Little Mermaid* และ
นางพญางูขาว ฉบับของ เฟิง เมิ่งหลง

Queer Interpretations Across Cultural Texts: A Comparative
Analysis of Identity and Transformation in *The Little Mermaid*
and *The Legend of the White Snake*

ขันตีสันต์ เชียงฉิน

Khantisan Siengchin

เสี่ยวมาน หยาง

Xiaoman Yang

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Faculty of Humanities, Kasetsart University

Corresponding Author:

Khantisan Siengchin

Faculty of Humanities, Kasetsart University

50 Ngamwongwan Road, Lad Yao, Chatuchak, Bangkok, 10900

E-mail: khantisan.p@ku.th

Received: August 19, 2025

Revised: January 15, 2026

Accepted: January 19, 2026

การตีความควีร์ในตัวแทนข้ามวัฒนธรรม: การวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตลักษณ์และ การเปลี่ยนผ่านใน *The Little Mermaid* และ นางพญางูขาว ฉบับของ เฝิง เมิ่งหลง

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพนี้วิเคราะห์เปรียบเทียบอัตลักษณ์ควีร์และการเปลี่ยนผ่านข้ามเผ่าพันธุ์ในวรรณกรรม *เงือกน้อย* (*The Little Mermaid*) และ *นางพญางูขาว* (*The Legend of the White Snake*) ด้วยวิธีการวิเคราะห์วรรณกรรม (Literary Analysis) และการวิเคราะห์วรรณคดีเปรียบเทียบ (Comparative Analysis) ภายใต้กรอบทฤษฎีควีร์ โดยมุ่งเน้นแนวคิดปฏิบัติการภาษา (Performativity) ของ Judith Butler และมานุษยบรรทัดฐาน (Humanormativity) ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมทั้งสองเรื่องสะท้อนการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ที่เจ็บปวดและความรักที่ถูกห้าม แม้ตัวละครจะเผชิญการปราบปรามแต่ก็แสดงความยืดหยุ่นในการแสวงหาการมีตัวตน งานวิจัยนี้เสนอแนะให้ขยายการศึกษาไปยังสื่ออื่นรวมถึงวิเคราะห์การตอบรับของผู้ชมในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+)

คำสำคัญ: ทฤษฎีควีร์, *The Little Mermaid*, *นางพญางูขาว*, วรรณคดีเปรียบเทียบ, อัตลักษณ์ควีร์

Queer Interpretations Across Cultural Texts: A Comparative Analysis
of Identity and Transformation in *The Little Mermaid* and
The Legend of the White Snake

Abstract

This qualitative research comparatively analyzes queer identity and trans-species transformation in the literary works *The Little Mermaid* by Hans Christian Andersen and the Chinese folktale *The Legend of the White Snake*. Using literary analysis and comparative literary methodology, the study is framed by Queer Theory, specifically focusing on Judith Butler's concept of performativity and the concept of humanormativity. Results are that both narratives reflect painful identity transitions and forbidden love; despite being systemically suppressed, the characters show resilience in pursuing agency and self-existence. Future research might expand to other media forms and analyze reception by the lesbian, gay, bisexual, transgender, queer/questioning, and other (LGBTQ+) community.

Keywords: Queer Theory, The Little Mermaid, The Legend of the White Snake, comparative literature, Queer identity

1. บทนำ

วรรณกรรมและตำนานพื้นบ้านเป็นมากกว่าแค่เรื่องเล่าเพื่อความบันเทิงแต่คือพื้นที่สะท้อนประสบการณ์ชีวิตอันหลากหลายของมนุษย์ ในบรรดาวรรณกรรมคลาสสิกเหล่านั้น มีวรรณกรรมสองเรื่องที่โดดเด่นและเปิดกว้างสำหรับการตีความผ่านทฤษฎีเควียร์ (Queer Theory) ได้อย่างน่าสนใจ คือ *เงือกน้อย* (*The Little Mermaid*) ของ Hans Christian Andersen และ *นางพญางูขาว* (*The Legend of the White Snake*) 《白蛇传》ฉบับ《警世通言·白娘子永镇雷峰塔》ของเฟิง เม้งหลง (冯梦龙) แม้ว่าเรื่องราวทั้งสองจะถือกำเนิดและพัฒนาขึ้นในบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองเรื่องกลับมีโครงเรื่องบางอย่างที่มีความคล้ายคลึงกันโดย *The Little Mermaid* เป็นเรื่องราวของเงือกน้อยผู้หลงรักเจ้าชายมนุษย์และปรารถนาที่จะเป็นมนุษย์ เธอจึงทำสัญญาแลกเสียงอันไพเราะกับแม่มดทะเลเพื่อแลกกับการมีขา แม้จะต้องทนความเจ็บปวดราวกับเดินบนคมมีดทุกย่างก้าวและถ้าหากไม่ได้รับความรักตอบ เธอจะต้องสลายกลายเป็นฟองคลื่น แม้ท้ายที่สุดเจ้าชายจะเลือกแต่งงานกับหญิงอื่น แต่เงือกน้อยก็เลือกที่จะไม่สังหารเจ้าชายเพื่อเอาชีวิตรอดและยอมสลายไป ทว่าเธอกลับได้รับโอกาสให้เป็น “ธิดาแห่งอากาศ” (Daughters of the Air) เพื่อทำความดีและรอคอยการได้กลายเป็นจิตวิญญาณอมตะ (Andersen, 1872) ส่วน *นางพญางูขาว* เล่าเรื่องของไป๋ซู่เจิน 《白素贞》ปีศาจงูขาวที่บำเพ็ญเพียรจนสามารถแปลงกายเป็นมนุษย์และได้ตกหลุมรักบัณฑิตหนุ่มชื่อสวีเซียน 《许仙》ซึ่งทั้งสองแต่งงานกันและใช้ชีวิตที่มีความสุข แต่ความสัมพันธ์ของพวกเขากลับถูกขัดขวางโดยหลวงจีนฝ่าไห่ 《法海》ผู้มองว่าไป๋ซู่เจินเป็นปีศาจที่ต้องถูกปราบปราม จึงได้พยายามทุกวิถีทางเพื่อแยกทั้งสองออกจากกัน และในท้ายที่สุดไป๋ซู่เจินก็ถูกจองจำไว้ใต้เจดีย์หลยเฟิง ทำให้เธอต้องพลัดพรากจากคนรัก แต่ความรักและความภักดีของเธอกลับยังคงอยู่และเป็นเรื่องที่ถูกเล่าขานต่อไป (Feng Menglong, 1624) ทั้งนี้ วรรณกรรมฉบับดังกล่าวนับเป็นหนึ่งในสำนวนที่เก่าแก่และสมบูรณ์ที่สุด ถูกรวบรวมและเรียบเรียงขึ้นโดย เฟิง เม้งหลง ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17 อันเป็นปลายราชวงศ์หมิง (明代) สะท้อนบริบททางสังคมและศีลธรรมของจีนในยุคนั้นได้อย่างชัดเจน

การศึกษานี้ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีเควียร์ (Queer Theory) เป็นกรอบแนวคิดหลักในการวิเคราะห์เพื่อท้าทายบรรทัดฐานทางสังคม (Normativity) และรื้อถอนโครงสร้างคู่ตรงข้าม (Binaries) ที่ขีดเส้นแบ่งระหว่างความปกติและความไม่ปกติ โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้แนวคิดปฏิบัติการภาษา (Performativity) ของ Judith Butler ซึ่งมองว่าอัตลักษณ์มิใช่แก่นสารที่ตายตัว แต่เป็นผลผลิตจากการผลิตซ้ำต่อกันอย่างต่อเนื่องภายใต้อำนาจนำของสังคม (Butler, 1990) นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดมานุษยบรรทัดฐาน (Humanormativity) โดยแนวคิดนี้พิจารณาว่าลักษณะความเป็นมนุษย์เป็นมาตรฐานสูงสุดและเป็นบรรทัดฐานที่สิ่งมีชีวิตอื่นต้องปฏิบัติตามเพื่อการยอมรับ ทำให้เห็นว่าเผ่าพันธุ์มนุษย์เป็นศูนย์กลางของศีลธรรมและบรรทัดฐานนั้น ส่งผลต่อการตีค่าตัวตนของสิ่งมีชีวิตที่มีสภาวะก้ำกึ่งข้ามสายพันธุ์ (Wolfe, 2003) การใช้ทฤษฎีเควียร์ในลักษณะนี้จะช่วยเผยให้เห็นว่าการแปลงร่างในวรรณกรรมทั้งสองเรื่องไม่ใช่เพียงจินตนาการเหนือจริง แต่คือปฏิบัติการทางอัตลักษณ์ที่สะท้อนการดิ้นรนและเจรจาต่อรองเพื่อขอมิพื้นที่ยืนของกลุ่มคนชายขอบและผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+)

แม้วรรณกรรมทั้งสองเรื่องจะถือกำเนิดในบริบทที่ต่างกัน แต่กลับมีแก่นเรื่องร่วมกันคือ การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ที่เจ็บปวด ความรักที่ถูกห้าม และการแสวงหาการมีตัวตนในโลกที่ไม่ยอมรับ และในงานวิจัยส่วนใหญ่มักจะศึกษาวรรณกรรมทั้งสองเรื่องโดยแยกจากกันหรือเปรียบเทียบในประเด็นอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมทั้งสองเรื่องผ่านทฤษฎีเคียวร์จึงเป็นหัวใจสำคัญที่งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งสำรวจ เพื่อเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการด้านวรรณคดีเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรม

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

สำรวจและตีความประเด็นเคียวร์ในวรรณกรรมเรื่อง *The Little Mermaid* ฉบับ Hans Christian Andersen และ *นางพญางูขาว* ฉบับของเฟิง เม้งหลง เพื่อเปรียบเทียบและหาจุดร่วมของประเด็นเคียวร์ในวรรณกรรมทั้งสองแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของทฤษฎีเคียวร์ในการวิเคราะห์วรรณกรรมข้ามวัฒนธรรม

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลักและแหล่งข้อมูลรอง ดังนี้ 1) แหล่งข้อมูลหลัก (Primary Sources) ได้แก่ วรรณกรรมเรื่อง *เงือกน้อย* (*The Little Mermaid*) ของ Hans Christian Andersen ฉบับภาษาอังกฤษโดยผู้วิจัยเลือกใช้ฉบับแปลของ Mrs. Edgar Lucas ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1945 ในการวิเคราะห์มุ่งเน้นจากนิทานต้นฉบับเป็นหลัก เพื่อคงความบริสุทธิ์ทางวรรณกรรมและเจตนาเดิมของผู้เขียนและ *นางพญางูขาว* (*The Legend of the White Snake*) 《白蛇传》ฉบับ《警世通言·白娘子永镇雷峰塔》ของเฟิง เม้งหลง (冯梦龙) ซึ่งเป็นหนึ่งในฉบับที่ถูกบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในช่วงราชวงศ์หมิง การเลือกใช้ฉบับดังกล่าวช่วยให้การวิเคราะห์มีความแม่นยำและเจาะจงต่อตัวบทวรรณกรรมที่ใช้ศึกษา 2) แหล่งข้อมูลรอง (Secondary Sources) ศึกษาจากหนังสือ บทความวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวกับทฤษฎีเคียวร์ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดและใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์วรรณกรรม

อนึ่งเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่สอดคล้องกัน แม้ว่าชื่อตัวละครใน *นางพญางูขาว* ฉบับของ เฟิง เม้งหลง จะปรากฏเป็นสวีเซียน (许宣) และชิงชิง (青青) ผู้วิจัยจะขอใช้ชื่อตัวละครตามที่ผู้อ่านคุ้นเคยและเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป ได้แก่ สวีเซียน (许仙) และเสี่ยวชิง (小青) เพื่อคงไว้ซึ่งประสบการณ์และความเข้าใจของผู้อ่าน

4. ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

คำว่าเคียวร์ (Queer) มีพัฒนาการและความหมายที่หลากหลาย เดิมเป็นคำเชิงลบที่ใช้เรียกบุคคลที่มีเพศวิถีหรือเพศสภาพเบี่ยงเบนจากบรรทัดฐาน แต่ปัจจุบันได้ถูกนำกลับมาใช้ใหม่ (reappropriated) โดยกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือชุมชน LGBTQ+ ซึ่งย่อมาจาก Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, และ Queer รวมถึงอัตลักษณ์อื่น ๆ ที่นอกเหนือจากบรรทัดฐานทางสังคม ร่วมกับกลุ่มนักวิชาการ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสื่อถึงความหลากหลาย การตั้งคำถาม และการท้าทายกรอบคิดเรื่องเพศสภาพและเพศวิถีแบบเดิมที่จำกัดอยู่เพียงระบบสองเพศ (Gender Binary) ดังนั้นคำว่าเคียวร์จึงช่วยให้สามารถอธิบายถึงประสบการณ์ที่

ไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานได้อย่างกว้างขวาง โดยไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่เพียงนิยามใดนิยามหนึ่งที่เฉพาะเจาะจง (Butler, 1993; Warner, 1993; Jagose, 1996)

แนวคิดหลักของทฤษฎีควีร์นั้นถูกแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ 1) การท้าทายบรรทัดฐาน (Normativity) โดยทฤษฎีควีร์มองว่าแนวคิดเรื่องเพศที่ “ปกติ” หรือ “เป็นธรรมชาติ” นั้นแท้จริงแล้วเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจและความชอบธรรมของกลุ่มคนบางกลุ่ม เช่น คนต่างเพศ หรือ เพศชาย ซึ่งทฤษฎีนี้มุ่งเน้นในการตรวจสอบว่าบรรทัดฐานเหล่านี้ถูกสร้าง รักษาไว้ และบังคับใช้อย่างไร เพื่อเป็นการควบคุมและจัดระเบียบเพศสภาพและเพศวิถีของคนในสังคม (Warner, 1993) 2) ความลื่นไหลและไม่ตายตัว (Fluidity and Non-binary) ทฤษฎีควีร์เน้นย้ำว่าเพศสภาพและเพศวิถีเป็นสิ่งที่ซับซ้อน โดยกล่าวว่าเพศนั้นไม่ได้มีแค่สองขั้วเสมอไป และปฏิเสธการแบ่งแยกแบบคู่ตรงข้าม (binary oppositions) ที่มองว่าอัตลักษณ์ทางเพศมีเพียงชายหรือหญิงเท่านั้น ซึ่งแนวคิดนี้ได้เปิดพื้นที่ให้กับอัตลักษณ์ที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงได้ (Butler, 1990; Halperin, 1995) และ 3) การรื้อสร้าง (Deconstruction) ทฤษฎีควีร์พยายาม “รื้อสร้าง” หรือถอดรื้อแนวคิด ภาษา และโครงสร้างที่ใช้ในการจำแนกและจำกัดความเพศเพื่อเปิดพื้นที่ให้กับความหลากหลายที่ไม่ถูกจำกัด การรื้อสร้างนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดเผยความไม่มั่นคงและความเป็นพลวัตของอัตลักษณ์ทางเพศที่ถูกทำให้ดูเหมือนเป็นธรรมชาติและมั่นคง (Derrida, 1976; Butler, 1990)

จากรอบทฤษฎีควีร์ดังกล่าว งานวิจัยนี้ได้เลือกใช้แนวคิดปฏิบัติการภาษา (Performativity) ของ Judith Butler (1990) ซึ่งชี้ว่าเพศภาวะ (Gender) ไม่ใช่แก่นแท้ที่มีอยู่จริง แต่เป็นผลลัพธ์ของการกระทำซ้ำและการแสดงบทบาททางสังคมที่ถูกสั่งสมมา (Butler, 1993; Jagose, 1996) แนวคิดนี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการตีความการเปลี่ยนผ่านข้ามเผ่าพันธุ์ (Trans-species Transformation) คือ ปฏิบัติการควีร์ข้ามเผ่าพันธุ์ ที่พยายามแสดงบทบาทของ “ความเป็นมนุษย์” เพื่อให้ได้รับการยอมรับทางสังคม ปฏิบัติการนี้เกิดขึ้นภายใต้แรงกดดันของระบบอำนาจที่เรียกว่า “มานุษยบรรทัดฐาน” (Humanormativity) ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตการทำลายบรรทัดฐานไปสู่มิติของเผ่าพันธุ์ (Species) ซึ่งกำหนดให้ “เผ่าพันธุ์มนุษย์” เป็นแกนกลางทางสังคมและศีลธรรมสูงสุด เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่การปราบปราม “ความเป็นอื่น” (The Other) (Wolfe, 2003)

ดังนั้นการวิเคราะห์นี้จึงมุ่งเน้นการสำรวจว่า “ปฏิบัติการควีร์” ถูกใช้ในการต่อรองกับอำนาจเผด็จการทางเผ่าพันธุ์นี้อย่างไรผ่านตัวบทวรรณคดีข้ามวัฒนธรรม

4.1 ควีร์และ *The Little Mermaid*

The Little Mermaid ทั้งในฉบับนิทานดั้งเดิมของ Hans Christian Andersen (ค.ศ. 1837) และฉบับภาพยนตร์แอนิเมชันของดิสนีย์ (Disney) (ค.ศ. 1989) นั้นเป็นวรรณกรรมที่ได้รับการวิเคราะห์และตีความผ่านทฤษฎีควีร์อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ เพศวิถี การเปลี่ยนผ่าน และการต่อสู้เพื่อการยอมรับในสังคม การตีความเหล่านี้เผยให้เห็นมิติที่ซับซ้อนของเรื่องราวที่สะท้อนถึงประสบการณ์ของบุคคลที่อยู่นอกบรรทัดฐานทางเพศสภาพและเพศวิถี โดยมีนักวิชาการ

หลายคนสันนิษฐานว่านิทานต้นฉบับของ Andersen เป็นการอุปมาอุปไมยของประสบการณ์เคียร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความปรารถนาทางเพศที่แตกต่างจากบรรทัดฐานของสังคมในคริสต์ศตวรรษที่ 19 และมีการสันนิษฐานว่า Andersen เองอาจมีความปรารถนาต่อเพศเดียวกัน ซึ่งเขาได้สะท้อนความรู้สึกโดดเดี่ยว ความเจ็บปวดจากการไม่สมหวังในความรัก และความยากลำบากในการเปิดเผยอัตลักษณ์ที่แท้จริงของตนเองจึงได้แทนเรื่องราวของตนลงในเรื่องราวของเงือกน้อย (Bellot, 2019; Danzig, 2024)

การที่เงือกน้อยยอมทนความเจ็บปวดแสนสาหัสราวกับ “เดินอยู่บนคมมีดทุกอย่างก้าว” เพื่อสละหางและแลกกับการมีขา นั่นตีความได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของการเปลี่ยนผ่านเพศสภาพ (gender transition) ของบุคคลข้ามเพศที่พบกับความยากลำบากในการพยายามปรับตัวเข้ากับบรรทัดฐานทางสังคม สอดคล้องกับงานของ Starnes (2013) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างพัฒนาการของอัตลักษณ์คนข้ามเพศกับเรื่องราวของนางเงือกเน้นประเด็นความไม่ลงรอยกันระหว่างจิตใจและร่างกาย (mind-body dissonance) ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่คนข้ามเพศต้องเผชิญ

นอกจากนี้ ความรักของเงือกน้อยที่มีต่อเจ้าชายซึ่งเป็นความรักไม่สมหวัง และการที่เธอต้องกลายเป็นฟองคลื่นในตอนท้ายก็สะท้อนถึงความผิดหวังและความเจ็บปวดจากความรักที่ไม่ได้รับการตอบรับหรือการไม่สามารถบรรลุความปรารถนาทางเพศวิถีของตนในสังคมที่จำกัด โดยการเสียดสีชีวิตของเธอเพื่อความสุขของเจ้าชายยังอาจถูกมองว่าเป็นการยอมจำนนต่อบรรทัดฐานทางเพศวิถีต่างเพศ (heteronormativity) (Bellot, 2019)

โดยสรุปแล้ว *The Little Mermaid* จึงกลายเป็นงานวรรณกรรมและสื่อที่สำคัญในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจประสบการณ์เคียร์ โดยนำเสนอการอุปมาอุปไมยที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ ความปรารถนา และความยากลำบากในการแสวงหาการยอมรับในสังคม

4.2 เคียร์และนางพญางูขาว

นางพญางูขาว เป็นตำนานพื้นบ้านคลาสสิกของจีนที่มีหลายฉบับและได้รับการดัดแปลงเป็นสื่อในหลากหลายรูปแบบ เช่น จี๊ว ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ โดยเรื่องราวกล่าวถึงการที่ภูตงูสองตัวแปลงกายเป็นหญิงสาว เพื่อมาใช้ชีวิตและแสวงหาความรักในโลกมนุษย์ ที่ต้องเผชิญหน้ากับการต่อต้านอย่างรุนแรงจากโลกภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากหลวงจีนผาไห้ผู้เป็นสัญลักษณ์ของอำนาจทางศาสนาและศีลธรรม การตีความตำนานนี้ผ่านทฤษฎีเคียร์เผยให้เห็นมิติที่ลึกซึ้ง เช่น อัตลักษณ์ที่ลื่นไหล ความรักที่ถูกห้าม และการต่อสู้เพื่อการมีอยู่ ซึ่งสะท้อนประสบการณ์ของบุคคลที่อยู่นอกบรรทัดฐานทางเพศสภาพและเพศวิถี

ตำนานนางพญางูขาวคือเรื่องราวของปีศาจงู อย่าง ไป๋ชู่เจิน (งูขาว) และเสี่ยวซิง (งูเขียว) ที่บำเพ็ญเพียรจนสามารถแปลงกายเป็นมนุษย์ได้ ซึ่งการแปลงร่างนี้ไม่ได้เป็นเพียงกลอุบายแต่คือการแสดงออกถึงความปรารถนาที่จะมีชีวิตและดำรงอยู่ในรูปแบบที่ตนเองเลือก และสามารถตีความได้ว่าเป็นอุปมาของอัตลักษณ์ที่ลื่นไหล (identity fluidity) หรือการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ (identity transition) การที่พวกนางต้องซ่อนเร้นตัวตนที่แท้จริงในฐานะปีศาจงูเพื่ออยู่ร่วมกับมนุษย์ก็สะท้อนถึงประสบการณ์ของการปกปิดอัตลักษณ์ที่แท้จริง

เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตัดสินหรือการถูกทำร้ายจากสังคมที่ไม่ยอมรับ (Chen, 2022)

นอกจากนี้ ความรักระหว่างไป๋ชู่เจินกับบัณฑิตหนุ่ม สวีเซียน จะถูกต่อต้านอย่างรุนแรงจากหลวงจีนฝ่าให้เป็นผู้เป็นตัวแทนของขนบธรรมเนียม ประเพณี และศีลธรรมอันเคร่งครัด (Balivet, 2020) โดยการที่หลวงจีนฝ่าให้พยายามแยกคู่รักคู่นี้โดยมองว่าไป๋ชู่เจินเป็น “ปีศาจ” ที่ไม่ควรรักกับมนุษย์ซึ่งสะท้อนถึงการปราบปรามและการตีตรา (othering) ความสัมพันธ์ที่อยู่นอกกรอบของสังคม (Warner, 1993) โดยหลวงจีนฝ่าให้เปรียบได้กับพลังอำนาจทางสังคมที่กดดันและลงโทษความรักที่ไม่เป็นไปตาม “กฎเกณฑ์” หรือ “บรรทัดฐาน” ทางเพศวิถีต่างเพศ และมิติที่สำคัญอีกอย่างที่เปิดกว้างสำหรับการตีความเคียวรี่คือ ความสัมพันธ์ระหว่างไป๋ชู่เจินและเสี่ยวชิง แม้จะถูกตีความว่าเป็นความสัมพันธ์แบบพี่น้องเป็นส่วนใหญ่ แต่ในบางบริบทการวิเคราะห์หรือในการตีความร่วมสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากมุมมองของ Lesbian โดยเสี่ยวชิงมักถูกมองว่าเป็นตัวละครที่สะท้อนถึงเพศวิถีที่ลื่นไหล (fluid sexuality) หรืออาจมีความรักที่ไม่มีวันสมหวังกับไป๋ชู่เจิน เนื่องจากความผูกพันอันแนบแน่น การต่อสู้เคียงข้าง รวมถึงการสนับสนุนซึ่งกันและกันของทั้งสองในโลกที่โหดร้าย อาจมองได้ว่าเป็นภาพสะท้อนความสัมพันธ์แบบเคียวรี่ระหว่างผู้หญิง (queer female relationships) (Chen, 2022) แม้ในตอนสุดท้าย ไป๋ชู่เจินต้องเผชิญการถูกจองจำในเจดีย์เหลยเฟิงเป็นเวลาหลายสิบปี และความรักของเธอต้องพบจุดจบที่เป็นโศกนาฏกรรมสะท้อนถึงการลงโทษที่รุนแรงและการจำกัดอิสรภาพของบุคคลที่กล้าแหกกรอบทางสังคม (Balivet, 2020) ความทุกข์ทรมานและการเสียสละของเธอจึงเป็นภาพแทนของความรักและอัตลักษณ์นอกบรรทัดฐาน สะท้อนถึงประสบการณ์การถูกเลือกปฏิบัติและปราบปรามของกลุ่มคนเคียวรี่ในสังคมจริง

สรุปแล้ว *นางพญางูขาว* จึงไม่ได้เป็นเพียงตำนานความรักที่ยิ่งใหญ่เท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องเล่าที่เต็มไปด้วยสัญลักษณ์สำหรับการตีความเคียวรี่ โดยนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่ออัตลักษณ์ที่นอกบรรทัดฐาน ความรักที่ถูกห้าม และความยืดหยุ่นของการเผชิญหน้าต่ออำนาจทางสังคมที่พยายามจะควบคุมและจำกัดการมีอยู่ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

5. วิธีการศึกษา

งานศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งเน้นทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมผ่านการตีความเชิงลึกของงานวรรณกรรม การวิจัยเชิงคุณภาพมีความเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการสำรวจความหมายที่ซับซ้อน อัตลักษณ์ที่หลากหลาย รวมถึงประเด็นทางเพศสภาพและเพศวิถีที่ปรากฏในดวับทวรรณกรรม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์วรรณกรรม (Literary Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Comparative Analysis)

การวิเคราะห์วรรณกรรม เป็นการศึกษาและตีความดวับทวรรณกรรมอย่างละเอียด เพื่อค้นหาและศึกษาแก่นเรื่อง ตัวละคร โครงเรื่อง สัญลักษณ์ อุปมาอุปไมย และองค์ประกอบทางวรรณกรรมอื่น ๆ ที่สะท้อนประเด็นเคียวรี่ การวิเคราะห์นี้จะพิจารณาจากทฤษฎีเคียวรี่ ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดหลัก โดยสำรวจประเด็นสำคัญในดวับทวรรณกรรมทั้งสองเรื่อง ได้แก่

- 1) ปฏิบัติการเปลี่ยนผ่านข้ามเผ่าพันธุ์: การท้าทายและการจํานนต่อมานุษยบรรทัดฐาน (Trans-species Transformation as Performance: Challenging and Submitting to Humanormativity)
- 2) ความรักที่ถูกห้าม ความสัมพันธ์นอกบรรทัดฐาน และการเป็น “อื่น” (Forbidden Love, Non-normative Relationships, and Otherness)
- 3) การถูกทำให้เงียบ การปราบปราม และการเสียสละ (Silencing, Suppression, and Sacrifice)
- 4) การแสวงหาการมีตัวตน การยอมรับ และความหมายในโศกนาฏกรรม (Quest for Being, Acceptance, and Meaning in Tragedy)

หลังจากวิเคราะห์วรรณกรรมแต่ละเรื่องแยกกันแล้ว จะนำผลการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบ เพื่อค้นหาจุดร่วม จุดแตกต่าง และความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นเครือญาติที่ปรากฏใน *The Little Mermaid* และ *นางพญางูขาว* โดยการเปรียบเทียบนี้จะช่วยให้เห็นมิติสากลของทฤษฎีเครือญาติที่อาจมีอยู่ในบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน จากนั้นจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบบทความวิจัย

6. ผลการศึกษา

ผลการศึกษามุ่งเน้นนำเสนอการวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวบทวรรณกรรมทั้งสองเรื่องอย่างเจาะลึกด้านประสบการณ์เครือญาติข้ามบริบททางวัฒนธรรมเพื่อสำรวจว่าประเด็นเครือญาติที่ปรากฏในแต่ละเรื่องมีจุดร่วมหรือความแตกต่างใดบ้าง การวิเคราะห์ได้จัดกลุ่มเป็นประเด็นหลักตามกรอบการศึกษา ได้แก่

6.1 ปฏิบัติการเปลี่ยนผ่านข้ามเผ่าพันธุ์: การท้าทายและการจํานนต่อมานุษยบรรทัดฐาน (Trans-species Transformation as Performance: Challenging and Submitting to Humanormativity)

มิติของทฤษฎีเครือญาติ การสำรวจการแปลงร่างและการเปลี่ยนผ่านข้ามเผ่าพันธุ์ ถือเป็นประเด็นสำคัญที่สะท้อนถึงประสบการณ์ของอัตลักษณ์ที่อยู่นอกมานุษยบรรทัดฐาน ซึ่งเป็นระบบอำนาจที่สถาปนา “ความเป็นมนุษย์” ให้เป็นศูนย์กลางทางสังคมและศีลธรรม การที่อัตลักษณ์ที่ไม่ใช่มนุษย์ต้องดิ้นรนเปลี่ยนแปลงตนเองจึงเป็นปฏิบัติการเครือญาติ (Queer Performativity) ที่มุ่งท้าทายหรือจํานนต่อกรอบความคิดที่ตายตัวของสังคม (Butler, 1990; Halperin, 1995; Starnes, 2013)

ปฏิบัติการเปลี่ยนผ่านใน *The Little Mermaid* สะท้อนให้เห็นถึงต้นทุนของการจํานนต่อมานุษยบรรทัดฐาน เห็นได้จากการที่เงือกน้อยยอมแลกเสียงกับแม่มดเพื่อรับยาวิเศษสำหรับเปลี่ยนทางเป็นชา แม้ว่าแม่มดได้เตือนเธออย่างชัดเจนถึงผลลัพธ์อันเจ็บปวดว่าทุกอย่างก้าวที่เดินจะเจ็บปวดเหมือนเดินเหยียบลงบนใบมีดแหลม (Every step you take will be as if you were treading upon sharp knives) และหลังจากที่เงือกน้อยดื่มยาวิเศษ เธอก็ได้สัมผัสถึงความเจ็บปวดอันแสนสาหัสขณะที่หางของเธอแยกออกเป็นสองขา (The pain was immense. It was as if a sharp sword passed through her body) (Andersen, 1872) โดยความเจ็บปวดที่เงือกน้อยได้รับนั้นเป็นหนึ่งในราคาที่ตํ่าจ่ายเพื่อความปรารถนาในการเป็นมนุษย์และอยู่ใกล้ชิดกับเจ้าชาย ความเจ็บปวดนี้ไม่เพียงแต่เป็นเพียงรายละเอียดในนิทาน แต่คือกลไกของปฏิบัติการภาษาที่

เปิดโปงว่า “ความเป็นมนุษย์” ที่เจ็อกน้อยปรารถนานั้นเป็นสถานะที่ต้องมีการบำรุงรักษาด้วยความเจ็บปวดอย่างต่อเนื่อง (Continuous Maintenance) การที่ร่างกายไม่สามารถกลมกลืนกับบรรทัดฐานได้อย่างราบรื่น จึงเป็นร่องรอยของการแสดง (Trace of Performance) ที่ตอกย้ำถึงความไม่ลงรอยกัน (Incongruity) ระหว่างอัตลักษณ์เดิมกับอัตลักษณ์ใหม่ที่ถูกบังคับให้สวมใส่

ขณะเดียวกัน นางพญางูขาว ฉบับของเฟิง เม้งหลง (冯梦龙) ไม่ได้ระบุโดยตรงว่าไปชุ่เงินและเสี่ยวชิง นั้นบำเพ็ญเพียรอย่างไรถึงสามารถกลายเป็นมนุษย์ได้ แต่มีการบอกในช่วงท้ายของเรื่องเป็นตอนที่ทั้งสองถูก หลวงจีนผาไห้จับไว้ในบาตร ไปชุ่เงินบอกว่าตนเองนั้นเป็นงูเหลือมตัวใหญ่ที่อาศัยอยู่ในทะเลสาบซีหู (我是一条大蟒蛇。因为风雨大作，来到西湖上安身，同青青一处。) ส่วนเสี่ยวชิงเป็นปลาเขี้ยวที่บำเพ็ญเพียรมา พันปีจากใต้สะพานสามของทะเลสาบซีหู (青青是西湖内第三桥下潭内千年成气的青鱼) (Feng Menglong, 1624) สะท้อนถึงปฏิบัติการเคียวรีในมิติของการซ่อนเร้น (Concealment) การที่พวนางต้องพยายามรักษา และซ่อนเร้นอัตลักษณ์งูที่แท้จริงเอาไว้เพื่อไม่ให้ถูกจับได้เป็นการยืนยันว่า อัตลักษณ์มนุษย์เป็นเพียงการแสดง ชูหนึ่งที่ต้องอาศัยการกำกับดูแลตนเองอย่างต่อเนื่องและระมัดระวัง (Repetitive Discipline) และความ เสี่ยงในการถูกเปิดเผยจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายอำนาจของมานุษยบรรทัดฐานและศาสนาที่ไม่ยอมรับการมีอยู่ของ “ความเป็นอื่น”

ดังนั้น การแปลงร่างของตัวละครหลักในทั้งสองเรื่องจึงเป็นการยืนยันแนวคิดปฏิบัติการภาษาของ Butler ที่มองว่าอัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งติดตัวมาแต่กำเนิด หากแต่เป็นการแสดงออกซ้ำ ๆ ภายใต้กรอบของสังคม (Butler, 1993) การที่เจ็อกน้อยต้องทนความเจ็บปวดจากการมีขาและการที่งูขาวต้องพยายามซ่อนเร้นอัต ลักษณ์ดั้งเดิมเพื่อสวมบทบาทความเป็นมนุษย์ ล้วนสะท้อนถึงปฏิบัติการเคียวรีที่ไม่สอดคล้องกับมานุษย บรรทัดฐาน การเปลี่ยนผ่านดังกล่าวจึงเป็นพื้นที่แห่งความขัดแย้งระหว่างความปรารถนาในการมีตัวตนและ ความทรนทานที่เกิดจากการเข้าสู่กระบวนการต่อรองกับบรรทัดฐานแห่งความเป็นมนุษย์

6.2 ความรักที่ถูกห้าม ความสัมพันธ์นอกบรรทัดฐาน และการเป็น “อื่น” (Forbidden Love, Non-normative Relationships, and Otherness)

แนวคิดหลักของทฤษฎีเคียวรีคือการตั้งคำถามและท้าทาย “บรรทัดฐาน” ที่สังคมสร้างขึ้น โดยเฉพาะ อย่างยิ่งบรรทัดฐานเกี่ยวกับเพศวิถีที่กำหนดให้ความรักต่างเพศเป็นสิ่งที่ “ปกติ” และ “ถูกต้อง” (Warner, 1993) ความรักที่ก่อตัวขึ้นระหว่างมนุษย์และผู้ที่ไม่ใช่มนุษย์ในตัวอย่างทั้งสองเรื่องจึงถูกจัดเป็น “ความรักที่ถูกห้าม” ซึ่งถูกปราบปรามภายใต้แรงกดดันของมานุษยบรรทัดฐาน

ความรักของเจ็อกน้อยที่มีต่อเจ้าชายผู้เป็นมนุษย์ใน *The Little Mermaid* ถูกมองและถือเป็น “ความรักที่ถูกห้าม” อย่างชัดเจนตามกฎหมายเกณฑ์ของอาณาจักรใต้ทะเล นางเงือกถูกสอนว่ามนุษย์นั้นอันตราย และแตกต่างจากเผ่าพันธุ์ของตนเอง ซึ่งการปรารถนาที่จะรักและอยู่ร่วมกับมนุษย์จึงเป็นการท้าทายบรรทัด ฐานของโลกใต้สมุทรและทำให้เจ็อกน้อยกลายเป็น “สิ่งอื่น” หรือ “คนนอก” ทั้งในสายตาของครอบครัวที่ พยายามห้ามปรามและในสายตาของโลกมนุษย์ที่เธอพยายามจะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่ง เธอมีขาแต่ไม่มีเสียง เป็น

มนุษย์ที่ไม่สมบูรณ์และไม่สามารถสื่อสารความปรารถนาที่แท้จริงได้ ทำให้สถานะของเธอเป็นชายขอบและโดดเดี่ยว ไม่ใช่ทั้งเงือก ไม่ใช่ทั้งมนุษย์อย่างเต็มตัว (Andersen, 1872)

ขณะที่ *นางพญางูขาว* เป็นความรักระหว่างไปชู่จินที่เป็นปีศาจกับสวี่เซียนที่เป็นมนุษย์ธรรมดา ถูกกำหนดให้เป็น “ความรักที่ถูกห้าม” อย่างชัดเจนจากพลังอำนาจทางศาสนาและสังคม โดยมีหลวงจีนฝ่าไห้เป็นตัวแทนหลักของบรรทัดฐานของศาสนาและสังคม ที่มองว่าไปชู่จินเป็น “ปีศาจ” หรือ “สิ่งอื่น” ที่ไม่สมควรอยู่ร่วมกับมนุษย์ ดังนั้นความพยายามของหลวงจีนฝ่าไห้ในการแยกคู่รักและจงจำไปชู่จินในเจดีย์เหลยเฟิง สะท้อนการปราบปรามความสัมพันธ์นอกบรรทัดฐาน โดยใช้กำลังและอำนาจบังคับให้ความสัมพันธ์นอกบรรทัดฐานกลับสู่กรอบที่กำหนดไว้ (Chen, 2022)

ดังนั้นการที่เงือกน้อยกลายเป็น “สิ่งอื่น” หรือ “คนนอก” รวมไปถึงความทุกข์ทรมานที่ไปชู่จินต้องเผชิญจากการถูกแยกจากคนรัก จึงเป็นภาพสะท้อนของการลงโทษที่บุคคลเควียร์อาจต้องเผชิญเมื่อกล้าที่จะใช้ชีวิตและรักในแบบที่แตกต่างไปจากที่สังคมคาดหวัง

6.3 การถูกทำให้เงียบ การปราบปราม และการเสียสละ (Silencing, Suppression, and Sacrifice)

ประเด็นการถูกทำให้เงียบ (silencing) การปราบปราม (suppression) และการเสียสละ (sacrifice) เป็นประสบการณ์ร่วมกันของกลุ่มคนชายขอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีอัตลักษณ์เควียร์ที่มักถูกกลืนเสียงในการแสดงออกถึงตัวตนที่แท้จริง และถูกบังคับให้ยอมจำนน โดยทฤษฎีเควียร์สนใจที่จะเปิดเผยกลไกที่อำนาจสังคมใช้ในการควบคุมและกดทับอัตลักษณ์ที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐาน (Danzig, 2024; Warner, 1993)

ใน *The Little Mermaid* การปราบปรามเป็นผลมาจากข้อตกลงเชิงสัญญา (Contractual Agreement) และอำนาจส่วนบุคคล (Individual Power) ของแม่มดทะเล การถูกทำให้เงียบจึงเกิดขึ้นจากการที่เงือกน้อยตัดสินใจแลกเสียงของเธอกับแม่มดทะเลเพื่อแลกกับการมีขา ซึ่งถือเป็นการสูญเสียพลังในการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ ความต้องการ และความเจ็บปวด ทำให้เธอไม่สามารถสื่อสารบอกเล่าความรักหรือความทุกข์ทรมานที่เผชิญอยู่ให้เจ้าชายฟังได้โดยตรง (Andersen, 1872) และทำให้การตัดสินใจของเธอในท้ายที่สุดเลือกที่จะเสียสละชีวิตของตนเองด้วยการกลายเป็นฟองคลื่น แทนที่จะสังหารเจ้าชายเพื่อเอาชีวิตรอด จึงเป็นการสะท้อนถึงการยอมจำนนต่อกฎเกณฑ์ทางสังคมและโชคชะตาที่กดทับอัตลักษณ์ที่ไม่สามารถเปิดเผยได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งนำไปสู่การเสียสละเชิงปัจเจก (Individual Sacrifice) ที่เกิดจากความล้มเหลวในการปฏิบัติตามสัญญาและความรักส่วนตัว

ขณะที่ *นางพญางูขาว* การถูกปราบปรามและการเสียสละปรากฏให้เห็นผ่านการกระทำของหลวงจีนฝ่าไห้ผู้เป็นตัวแทนของอำนาจทางศาสนาและศีลธรรมอันเข้มงวด (Institutional Power) และการที่หลวงจีนฝ่าไห้พยายามปราบปรามความรักระหว่างไปชู่จินและสวี่เซียน โดยมองว่าไปชู่จินเป็น “ปีศาจ” ที่ต้องถูกกำจัด แม้จะไม่ได้ถูกทำให้เงียบในลักษณะของการเสียเสียง แต่ไปชู่จินก็ถูกจำกัดการแสดงออกและอิสรภาพในการดำรงอยู่ร่วมกับคนรักของเธอ ท้ายที่สุด การที่ไปชู่จินถูกจงจำในเจดีย์เหลยเฟิงถือเป็นการเสียสละครั้งใหญ่ที่สุดในเชิงอิสรภาพ อันเป็นผลมาจากการที่อัตลักษณ์และความรักของเธออยู่นอกบรรทัดฐานที่สังคม

ยอมรับ (Feng Menglong, 1624) การกระทำของหลวงจีนฝ่าให้สะท้อนถึงอำนาจที่ควบคุมและลงโทษผู้ที่เปี่ยงเบนจาก “ความปกติ” โดยใช้ศาสนาและศีลธรรมเป็นเครื่องมือในการกดทับและกีดกันออกจากสังคม

การเปรียบเทียบผลลัพธ์สุดท้ายของการปราบปรามเผยให้เห็นความแตกต่างของวิธีคิดในการดำรงรักษามานุษยบรรทัดฐานในบริบทข้ามวัฒนธรรม โดยวัฒนธรรมตะวันตก (*The Little Mermaid*) เน้นบทลงโทษสูงสุดคือ การสลายตัวที่เกิดจากความล้มเหลวเชิงปัจเจก (Personal Failure) ในการทำตามสัญญาและความรัก ส่วนวัฒนธรรมตะวันออก (*นางพญางูขาว*) เน้นบทลงโทษสูงสุดคือ การถูกจองจำในสถาบัน (เจตีย์) เป็นการลงโทษสาธารณะที่มาจากอำนาจศีลธรรม เพื่อรักษาเสถียรภาพของโครงสร้างสังคมโดยรวม ดังนั้น โศกนาฏกรรมสุดท้ายจึงมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนตามที่มาของอำนาจที่เป็นผู้ลงทัณฑ์

6.4 การแสวงหาการมีตัวตน การยอมรับ และความหมายในโศกนาฏกรรม (Quest for Being, Acceptance, and Meaning in Tragedy)

แม้ว่าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์เคเวียร์มักเผชิญกับอุปสรรคและอาจจบลงด้วยโศกนาฏกรรม แต่ทฤษฎีเคเวียร์ยังมองหาความหมายที่ลึกซึ้งกว่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสวงหาการมีตัวตน การยอมรับในรูปแบบที่หลากหลาย และการค้นพบคุณค่าหรือความหมายใหม่แม้ในความสูญเสีย (Butler, 1990)

เรื่องราวของเงือกน้อยใน *The Little Mermaid* จบลงด้วยโศกนาฏกรรมเมื่อเธอไม่ได้รับความรักจากเจ้าชายและต้องกลายเป็นฟองคลื่น การที่เงือกน้อยกลายเป็นฟองคลื่นนั้นไม่ได้เป็นการสูญเสียไปโดยสมบูรณ์ แต่กลับได้รับการแปลงสภาพไปเป็น “จิตาแห่งอากาศ” และได้รับโอกาสในการทำมาดีเพื่อแลกกับการได้รับจิตวิญญาณอมตะในอีก 300 ปีข้างหน้า (Andersen, 1872) สะท้อนถึงความยืดหยุ่นทางจิตวิญญาณ (Spiritual Resilience) ของอัตลักษณ์เคเวียร์ที่มีพลังเหนือระบบที่กดทับและจุดประกายความหวังในการยอมรับตัวตนที่แตกต่างเหนือกฎเกณฑ์

ขณะที่ในส่วนของ *นางพญางูขาว* แม้จะจบลงด้วยโศกนาฏกรรมที่ไปชู่เงินถูกหลวงจีนฝ่าให้จองจำไว้ใต้เจตีย์เหลยเฟิง แต่การที่ตำนานความรักและความภักดีของเธอถูกเล่าขานสืบต่อมานานนับศตวรรษ แสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นทางวัฒนธรรม (Cultural Resilience) ของอัตลักษณ์เคเวียร์ การอยู่รอดของเรื่องนี้สะท้อนถึงการมีตัวตนของเธอที่ไม่สามารถถูกลบเลือนได้และเป็นการยืนหยัดในความรักที่อยู่นอกบรรทัดฐาน ดังนั้น การถูกจองจำจึงถูกรื้อสร้างให้กลายเป็นการค้นพบความหมายใหม่ในโศกนาฏกรรม อัตลักษณ์ของไปชู่เงินจึงได้รับการยอมรับในสังคมวงกว้าง ก้าวพ้นขอบเขตอำนาจสถาบันที่จองจำเธอ

การวิเคราะห์เชิงลึกที่กล่าวมา ประเด็นเคเวียร์สำคัญที่ปรากฏร่วมกันใน *The Little Mermaid* ของ Hans Christian Andersen และ *นางพญางูขาว* ฉบับของ เฟิง เมิ่งหลง สะท้อนถึงประสบการณ์ของอัตลักษณ์ที่อยู่นอกบรรทัดฐานในบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปแก่นร่วมของเรื่องราวทั้งสองในมิติของการแปลงร่าง ความรักที่ถูกห้าม การถูกปราบปราม และการแสวงหาการมีตัวตน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

สรุปแก่นร่วมของเรื่องราวในวรรณกรรมทั้งสองในมิติการแปลงร่าง ความรักที่ถูกห้าม การถูกปราบปราม และ การแสวงหาการมีตัวตน

ประเด็นเครือรั (Queer Theme)	<i>The Little Mermaid</i> ฉบับของ Hans Christian Andersen	นางพญางูขาว ฉบับของ เฝิง เม้งหลง
1. ปฏิบัติการเปลี่ยนผ่านข้ามเผ่าพันธุ์: การทำหายและการจำนนต่อมานุษยบรรทัดฐาน	เงือกน้อยสละหางเพื่อมีขา (การเปลี่ยนผ่านทางกายภาพ) ทุกอย่างก้าวเจ็บปวดเหมือนเดินบนคมมีด (การเปลี่ยนผ่านที่ทรมาน) พยายามเข้าสู่โลกมนุษย์ที่ต่างจากตน	ไปซูเจินและเสี่ยวชิงแปลงกายเป็นมนุษย์ (การเปลี่ยนผ่านข้ามสายพันธุ์) ต้องซ่อนเร้นอัตลักษณ์ที่แท้จริง (การปิดบัง/การอยู่ในตู้) เพื่อดำรงอยู่ในโลกมนุษย์
2. ความรักที่ถูกห้ามและสัมพันธ์นอกบรรทัดฐาน	ความรักกับเจ้าชายมนุษย์ (ข้ามเผ่าพันธุ์) ถูกห้ามตามกฎหมายได้น้ำ เงือกน้อยกลายเป็น “คนนอกหรือสิ่งอื่น” ไม่ใช่ทั้งเงือก ไม่ใช่ทั้งมนุษย์เต็มตัว	ความรักระหว่างภูตงูและมนุษย์ (ข้ามมิติ) ถูกมองเป็น “ผิดธรรมชาติ” หลวงจิ้นผาไห่ (ตัวแทนอำนาจสังคม) ตีตราเป็น “ปีศาจหรือสิ่งอื่น” และพยายามปราบปรามความสัมพันธ์นอกบรรทัดฐาน
3. การถูกทำให้เจ็บ การปราบปราม และการเสียสละ	การเสียสละเพื่อแลกกับขา (สูญเสียพลังในการแสดงออก) ไม่สามารถสื่อสารความต้องการที่แท้จริงได้ ยอมสละชีวิตตนเองแทนการทำร้ายคนรัก (การยอมจำนนต่อโชคชะตา/บรรทัดฐาน)	ถูกจำกัดอิสรภาพและถูกปราบปรามโดยหลวงจิ้นผาไห่ (อำนาจกดทับ) ไปซูเจินถูกจองจำในเจดีย์เหลยเฟิง (การเสียสละอิสรภาพ) และพลัดพรากจากคนที่รัก อันเป็นผลจากอัตลักษณ์และความรักที่ถูกต่อต้าน
4. การแสวงหาการมีตัวตน การยอมรับ และความหมายในโศกนาฏกรรม	การกลายเป็นฟองคลื่นแต่ได้เป็น “จิตาแห่งอากาศ” (การมีอยู่รูปแบบใหม่) ได้รับโอกาสแสวงหาจิตวิญญาณอมตะผ่านการทำความดี (การค้นพบความหมาย) แม้ไม่สมหวังแต่ได้พบการยอมรับอัตลักษณ์ที่แตกต่างออกไป	ความรักและความภักดีของไปซูเจินยังคงอยู่ แม้ถูกจองจำ (การมีตัวตนที่ไม่ถูกลบเลือน) เรื่องราวถูกเล่าขานต่อ (การได้รับการจดจำ) ลูกชายช่วยเหลือในภายหลัง (บางฉบับ) สะท้อนความหวังและการค้นพบความหมายในโศกนาฏกรรม

7. สรุปและอภิปรายผล

การวิเคราะห์เปรียบเทียบ *The Little Mermaid* ฉบับของ Hans Christian Andersen และ นางพญางูขาว ฉบับของ เฝิง เม้งหลง ผ่านทฤษฎีเครือรัได้เผยให้เห็นถึงมิติอันหลากหลายของอัตลักษณ์ที่อยู่นอกบรรทัดฐานและประสบการณ์ที่ทำหายกรอบคิดทางสังคม โดยสามารถสรุปและอภิปรายผลในประเด็นสำคัญดังนี้

7.1. การเปลี่ยนผ่านและอัตลักษณ์ที่ลื่นไหล (Fluidity and Non-binary)

การแปลงร่างของตัวละครหลักทั้งสองเรื่องสะท้อนแนวคิดของทฤษฎีเครือรัที่เน้นย้ำว่าเพศสภาพและเพศวิถีเป็นสิ่งที่ซับซ้อนและลื่นไหล (Butler, 1990; Halperin, 1995) การที่เงือกน้อยต้องทนความเจ็บปวดจากการเปลี่ยนทางเป็นขา สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่านเพศสภาพที่ต้องเผชิญกับความเจ็บปวดทั้งทางกายและใจ ในขณะที่ไปซูเจินและเสี่ยวชิงแปลงร่างจากงูเป็นมนุษย์ ก็สะท้อนถึงอัตลักษณ์ที่เบี่ยงเบนจากธรรมชาติ

เดิมและต้องดิ้นรนเพื่อดำรงอยู่ในสังคมมนุษย์ ซึ่งปฏิบัติการเปลี่ยนผ่านข้ามเผ่าพันธุ์นี้คือ ปฏิบัติการควีร์ (Queer Performativity) ที่เปิดโปงว่า “ความเป็นมนุษย์” เป็นเพียงการแสดงที่ต้องมีต้นทุนสูง

7.2. การท้าทายบรรทัดฐาน (Normativity) และการเผชิญหน้ากับอำนาจ

ทฤษฎีควีร์มองว่าแนวคิดเรื่องเพศที่ “ปกติ” ถูกสร้างขึ้นเพื่อรักษาไว้ซึ่งอำนาจของคนบางกลุ่ม (Warner, 1993) และเป็นแก่นสำคัญในการวิเคราะห์เรื่องราวทั้งสอง ความรักของตัวละครหลักจึงถูกตีตราว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ละเมิดมานุษยบรรทัดฐานอย่างรุนแรง แม้ทั้งสองเรื่องจะเผชิญแรงกดดันนี้เหมือนกัน แต่การวิเคราะห์เปรียบเทียบเผยให้เห็นความแตกต่างในกลไกการปราบปรามอย่างชัดเจน โดยในวัฒนธรรมตะวันตก (*The Little Mermaid*) โศกนาฏกรรมเกิดจากความล้มเหลวเชิงปัจเจก (Personal Failure) ภายใต้ข้อตกลงเชิงสัญญาและอำนาจส่วนบุคคล (Individual Power) ซึ่งบดบังโทษสูงสุด คือ การสลายตัว ในทางกลับกัน วัฒนธรรมตะวันออก (*นางพญางูขาว*) การปราบปรามมาจากอำนาจสถาบัน (Institutional Power) ที่นำโดยหลวงจีนฝ่าให้และบดบังโทษสูงสุดคือการถูกจองจำในสถาบัน (เจตีย์) ซึ่งเป็นกลไกสาธารณะที่มุ่งรักษาเสถียรภาพทางศีลธรรมของโครงสร้างสังคม ความแตกต่างนี้จึงตอกย้ำว่าแต่ละวัฒนธรรมใช้เครื่องมือและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างในการควบคุมและลงโทษอัตลักษณ์ที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐาน

7.3. การรื้อสร้าง (Deconstruction) และการมีตัวตนที่ไม่ถูกจำกัด

ทฤษฎีควีร์พยายามรื้อสร้างกรอบแนวคิดเรื่องระบบสองเพศ (Gender Binary) เพื่อเปิดพื้นที่ให้กับความหลากหลาย (Derrida, 1976; Butler, 1990) ซึ่งสอดคล้องกับตอนจบของทั้งสองเรื่องที่แม้จะไม่ได้จบแบบสุขนาฏกรรม แต่ตัวละครก็ไม่ได้สลายไปโดยสมบูรณ์ การที่เงื่อนน้อยกลายเป็น “ธิดาแห่งอากาศ” และนางพญางูขาวถูกจดจำผ่านตำนาน แสดงให้เห็นถึงการมีตัวตนที่ไม่ถูกจำกัดโดยกรอบเดิม และเป็นการรื้อสร้างความหมายของโศกนาฏกรรมให้กลายเป็นความหวังและการยืนยันถึงการมีอยู่ของอัตลักษณ์ที่แตกต่าง กล่าวโดยสรุปตัวละครทั้งสองยังคงแสดงออกถึงการแสวงหาการมีตัวตน การยอมรับ และความหมายในรูปแบบที่เหนือกว่าความสุขแบบเดิม ยืนยันถึงความยืดหยุ่น (Resilience) และคุณค่าของการมีอยู่ของกลุ่มคนชายขอบแม้ในบริบทที่ท้าทายที่สุด

8. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยเพิ่มเติม

งานวิจัยนี้ได้เปิดช่องทางใหม่ในการทำความเข้าใจอัตลักษณ์ควีร์ผ่านวรรณกรรมคลาสสิกข้ามวัฒนธรรม สำหรับการวิจัยในอนาคตอาจพิจารณาประเด็นต่อไปนี้ 1) ขยายขอบเขตการวิเคราะห์สื่อโดยสามารถเปรียบเทียบการนำเสนอประเด็นควีร์ในเวอร์ชันภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์ของ *นางพญางูขาว* กับ *The Little Mermaid* ของฉบับดิสนีย์ เพื่อสำรวจความแตกต่างในการตีความข้ามสื่อ 2) ศึกษาการตอบรับของผู้ชมโดยวิเคราะห์ว่าชุมชน LGBTQ+ ในแต่ละวัฒนธรรมมีการตีความหรือเชื่อมโยงกับเรื่องราวเหล่านี้อย่างไรในเชิงประสบการณ์ส่วนตัว และ 3) เจาะลึกมิติทางวัฒนธรรม โดยศึกษาปัจจัยทางประวัติศาสตร์และสังคมของแต่ละวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการก่อร่างและการตีความอัตลักษณ์ควีร์ในตำนานพื้นบ้านเหล่านี้ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- Andersen, H. C. (1945). *Andersen's fairy tales* (E. V. Lucas & H. B. Paull, Trans.). Grosset & Dunlap. (Original work published 1872)
- Balivet, A. (2020). *The many transformations of White Snake: Gender, ritual, and performance in late imperial China* (Publication No. 27736793) [Doctoral dissertation, University of Wisconsin–Madison]. ProQuest Dissertations & Theses Global. <https://www.proquest.com/openview/a9997bc17fe10f5937482fb5c188ace0>
- Bellot, G. (2019, July 12). *Dear internet: The Little Mermaid also happens to be queer allegory*. Literary Hub. <https://lithub.com/dear-internet-the-little-mermaid-also-happens-to-be-queer-allegory/>
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. Routledge.
- Butler, J. (1993). *Bodies that matter: On the discursive limits of “sex”*. Routledge.
- Chen, Y. (2022). Between femininity and animality: The metamorphosis of the White Snake legend in Sinophone film and TV. In *Proceedings of the 2022 8th international conference on humanities and social science research (ICHSSR 2022)* (pp. 2859–2867). Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.220504.519>
- Danzig, P. A. (2024, July 1). *Expressing queer identity through “The Little Mermaid.”* Psychology Today. <https://www.psychologytoday.com/us/blog/dont-toy-with-me/202406/expressing-queer-identity-through-the-little-mermaid>
- Derrida, J. (1976). *Of Grammatology* (G. C. Spivak, Trans.). Johns Hopkins University Press.
- 馮夢龍 [Feng Menglong]. (1624). 警世通言第二十八卷 白娘子永鎮雷峰塔 [Stories to Caution the World, Vol. 28: Madam White Is Kept Forever Under the Leifeng Pagoda]. Wikisource. Retrieved December 4, 2025, from <https://zh.wikisource.org/wiki/警世通言/第28卷>
- Halperin, D. M. (1995). *Saint Foucault: Towards a gay hagiography*. Oxford University Press.
- Jagose, A. (1996). *Queer theory: An introduction*. New York University Press.
- Starnes, L. G. (2013). Performing transgender identity in *The Little Mermaid*: From Andersen to Disney. *Communication Studies*, 65(1), 112-127. <https://doi.org/10.1080/10510974.2013.832691>
- Warner, M. (Ed.). (1993). *Fear of a queer planet: Queer politics and social theory*. University of Minnesota Press.
- Wolfe, C. (2003). *Zoontologies: The question of the animal*. University of Minnesota Press.

Thai Buddhism and Diplomacy: Historical Foundations, Religious Soft Power, and Contemporary Challenges

Xiangyun Li

PhD candidate at Thai Studies Center, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Thailand, and lecturer at the Office of International Cooperation and Exchange, Pu'er University, China

Corresponding Author:

Xiangyun Li

Thai Studies Center, Faculty of Arts, Chulalongkorn University

E-mail: 6588303722@student.chula.ac.th

Received: September 16, 2025

Revised: April 6, 2026

Accepted: April 6, 2026

Thai Buddhism and Diplomacy: Historical Foundations, Religious Soft Power, and Contemporary Challenges

Abstract

This paper explores the role of Thai Buddhism as religious soft power in the public diplomacy of Thailand by examining its application of ethical language, institutions, and overseas networks in foreign exchanges. Additionally, diverse diplomatic values are compared in different situations. A structured review of English-language scholarship, historical institutional analysis, and contemporary case studies of a multilateral Buddhist platform, Buddhist-linked humanitarian engagement, and overseas Thai temples are included. The historical relationship between Thai Buddhism, the monarchy and state authority is traced, with credibility factors shaping contemporary practice analyzed. Results are that Thai Buddhist diplomacy has enhanced its influence and promoted continuous interaction through moral narratives, international forums, and transnational networks, but effects vary by context and credibility. Domestic Sangha disputes and perceptions of politicization or state intervention may weaken religious authority, while increasing competition from China and India might prevent expansion of influence by Thailand. This concession between credibility and autonomy in Buddhist diplomacy is explained with suggestions for improving credibility and continuity.

Keywords: Thai Buddhist diplomacy, religious soft power, public diplomacy

1. Introduction

1.1 Background and Research Question

Although it is argued that Buddhism should be dissociated from politics, research suggests that Buddhist institutions and political authority often intertwine in practice (Dubus, 2018; Zhang, 2012). In Southeast Asia, religion has long shaped political, cultural, and diplomatic life, and in Thailand, Theravada Buddhism has been particularly influential. Since the 19th century, rulers have used Theravada Buddhism as a moral and cultural framework of political authority, building on earlier tradition linking royal legitimacy with protecting religion (Ishii, 1986; Swearer, 2010). Buddhism is not an official state religion, but constitutions accord it special status as the majority faith and center of national culture. According to the United States (U.S.) Department of State 2021 International Religious Freedom Report, citing Thailand's Department of Religious Affairs, 92.5 percent of the population identifies as Buddhist (U.S. Department of State, 2021). Thus, Theravada Buddhism is embedded in national collective identity as a moral basis for the monarchy and political system (Keyes, 2019). Narratives, institutions, and networks generated by Buddhism extend overseas, forming resources for Thailand's engagement with publics internationally.

No longer limited to intergovernmental negotiations, diplomacy comprises communication with inhabitants of other countries and the cross-border flow of values, identities, and cultural networks (Klavins, 2011; Fox, 2018). Nye (2008) views public diplomacy as a method for cultivating national soft power but distinguishes between 1) public diplomacy, or international communication and relationship-building; and 2) soft power, or influence achieved through attraction, rather than coercion. Nye (2020) further emphasizes that public diplomacy cultivates long-term relationships, not short-term image enhancement, and its effectiveness depends on credibility.

Recent research has deemed religion a source of soft power from symbols and narratives, relying on transnational religious actors and institutions. However, the diplomatic value of religion is not easily discerned. International audiences evaluate legitimacy and credibility of religious participants; governments cannot create appeal by administrative order (Mandaville and Hoffman, 2023; Nye, 2020). Zhang (2012) observes that Asian monarchs used relics, scriptures, and envoys to forge alliances and consolidate authority through Buddhist diplomacy. In the Asia-Pacific region, with nearly 500 million Buddhists, governments are increasingly using Buddhist resources to build narratives and conduct foreign affairs. Thailand's

Buddhist heritage and network of religious communities and temples raise the question of how religious tradition may become a diplomatic resource despite questioned credibility and intensified regional competition.

In this context, this paper inquires how Buddhist ethical vocabulary and institutional networks are used as religious soft power in the public diplomacy of Thailand, and when does this mobilization generate attraction or become discounted. Three subsidiary issues are likewise investigated: 1) historical narratives and institutional arrangements linking Thai Buddhism to state legitimacy and transnational precedents shaping contemporary practice; 2) contemporary channels through which Thai Buddhist diplomacy operates, and how these channels differ in state involvement and religious autonomy; and 3) credibility challenges and regional competitive pressures constraining the perceived authority and allure underpinning Thai Buddhist soft power. The contemporary analysis is developed through three relevant cases tracing the proposed credibility–autonomy mechanism:

1) Thai Buddhism refers to the mainstream Theravada Buddhist tradition of Thailand, as socially practiced and institutionally organized around the Sangha, temples, and lay religious life.

2) Public diplomacy means cross-border communication, outreach, and relationship-building directed at foreign publics rather than interstate bargaining alone.

3) Soft power alludes to shaping preferences of others through attraction rather than coercion (Nye, 2004).

4) Religious soft power pertains to forms of attraction rooted in religious authority, perceived legitimacy, and credibility.

5) Thai Buddhist diplomacy implies cross-border public diplomacy through which Buddhist actors, institutions, ethical vocabulary, and networks engage with foreigners. It extends beyond Dhammaduta, or the international transmission of Buddhism, treated here as one channel in the overseas temple networks of Thailand.

1.2 Research Objectives, Main Argument

This paper has three objectives:

1) identifying historical and institutional foundations linking Thai Buddhism to state legitimacy and to transnational precedents still shaping contemporary practice;

2) specifying main channels through which Thai Buddhist ethical vocabulary and institutional networks are used in Thailand's public diplomacy; and

3) assessing credibility-related conditions under which these practices generate observable attraction or become weakened, contested, and discounted.

Results are that Thai Buddhist diplomacy is a credibility-based mechanism translating Buddhist resources into religious soft power. Its effectiveness depends on how external audiences perceive it. When the public recognizes its moral credibility and Buddhism as relatively independent from the state, the mechanism operates effectively; when politicization, governance controversies, or strong state direction arise, efficacy is diminished and the operation may be contested.

2. Literature Review and Research Gap

This section reviews three interwoven studies on the relationship between Thai Buddhism and the state, the role of Buddhism in diplomacy, and religious soft power. Through this analysis, gaps are identified to achieve a mechanism-based account of Thai Buddhist diplomacy. A selective review follows:

2.1 Thai Buddhism and Politics

Studies on Buddhism and politics in Thailand note a long-term relationship between Theravada Buddhism, state formation, monarchy, and national identity. In modern Thai politics and culture, Buddhism is often seen as a symbol of national identity and moral order, continuously strengthened through institutional arrangements, educational systems, and public ceremonies. One conceptual framework cites nation, religion, and monarchy (*chat, satsana, phra maha kasat*) as a normative ideology of loyalty and identity related to the construction of modern Thailand as a national geographical entity (Winichakul, 1997).

Empirical research further shows that this structure is rooted in systemic operation as well as symbolism. In terms of the Sangha and state, modern monastic reform has centralized management of monks, strengthened administrative control, and enabled political actors to invoke Buddhist authority during crises (Dubus, 2018; McCargo, 2004, 2009). More retrospectively, Buddhism and monarchy are usually seen as the two pillars supporting national identity, as concurrent cultural resources and symbols of legitimacy (Keyes, 2019).

2.2 Soft Power, Religious Soft Power, and Thai Buddhist Diplomacy

Soft power obtains sought-after outcomes from attraction rather than coercion or payment (Nye, 2008). Mandaville and Hamid (2018) describe religious soft power as a useful term for describing the use of religion in foreign policy to engage and influence populations abroad. Mandaville and Hoffman (2023) underscore the renewed importance of religion as a statecraft instrument. For Nye, soft power relies on culture, political values, and policy, especially when perceived as legitimate, differentiated from resources generating attraction. Through public diplomacy, states organize resources to communicate with, and attract, foreign publics. The relationship between soft power and public diplomacy is reiterated by Nye (2020), who underlines that public diplomacy works through credibility and long-term relationship-building rather than simple propaganda.

The literature suggests that religious soft power should not be treated as an automatic source of attraction, but a resource whose diplomatic value depends on credibility, deployment modes, and channels through which it reaches audiences overseas. Two points pertain to the situation in Thailand: 1) religious soft power has a high degree of credibility-sensitivity with its appeal potentially damaged if the world audience perceives instrumentalization or scandals; and 2) the multilevel use of religious influence relying on semi-autonomous religious networks, overseas Chinese groups, educational links, and official state measures. Despite government support, full control of these channels is onerous.

2.3 Research Gap and Contribution

The literature on Buddhist diplomacy rarely addresses the visible soft power outputs of Thailand (Zhang, 2012). Research on Thai Buddhism and politics details institutional entanglement and bureaucracy, but offers scant links between domestic dynamics and assessment by external observers of diplomatic initiatives and international credibility (McCargo, 2004, 2009; Dubus, 2018; Larsson, 2018). Regional competition and debates over commercialization and authenticity have also been weighed by researchers, but the impact on credibility of Thai Buddhist diplomacy remains overlooked (Chia, 2025; Kitiarsa, 2008).

This paper clarifies specific conditions for Thai Buddhist diplomacy to produce visible attraction. Diplomatic value of externally transmitted Thai Buddhism depends on credibility of actors and institutions involved in the activity, as well as the renown of Buddhism. This paper empirically includes Thailand in the discussion of religious soft power research;

conceptually, it notes that to establish religious soft power, the controversial status of religious authority and completeness of relevant governance are key factors, rather than public popularity.

3. Research Design and Methods

3.1 Qualitative Research Design, Data, Case Selection

This qualitative research combines historical institutional analysis with contemporary case studies, focusing on specific contexts. The goal is to observe how Thai Buddhist ethical vocabulary and institutional networks are used in national public diplomacy. The attraction itself is unmeasured, but observable output is gauged through publicly available information on differences in credibility and perceived autonomy for each case.

The analysis draws on four source types: 1) English academic literature related to Thai Buddhism, Sangha and state relations, and religious soft power issues; 2) historical archives and constitutional texts on the institutionalization process in Buddhist countries; 3) policy texts and official statements released by Thai and international organizations; and 4) Buddhist diplomatic platform organizational records pertaining to Thailand. A third-party report is included for triangular verification.

The contemporary analysis inspects three cases chosen to represent distinct Thai Buddhist diplomatic channels and diverse configurations of state involvement and religious autonomy, allowing within-case analysis and cross-case comparison: 1) Thailand's recurring hosting role on Vesak as a multilateral platform; 2) Thailand-linked humanitarianism after the 28 March 2025 earthquake in Myanmar; and 3) overseas Thai temple and Dhammaduta networks studied in the United Kingdom (UK). These cases involve identifiable Buddhist actors and institutions in cross-border outreach, documented in cross-checkable sources, with contrasting contexts for assessing credibility-related variation in observable outputs.

Because attraction is difficult to observe directly in public sources, religious soft power-related outcomes are assessed through five observable indicators: 1) participation and repeat involvement over time; 2) institutionalized outputs and follow-through, such as declarations, working groups, repeated programs, or documented continuation; 3) third-party framing by media and partner statements; 4) evidence of sustained interaction, such as renewed cooperation, ongoing partnerships, or routine programs; and 5) credibility shock spillover, in which domestic Sangha disputation, scandal, or governance controversy appears in overseas reporting or shapes cooperation narratives.

3.2 Analytical Framework and Limitations

Thai Buddhist diplomacy differing in diverse contexts may be explained by the credibility–autonomy framework, connecting resources, practices, and observable outputs in a unified analytical chain. For resources, the content mobilized by Thai Buddhism mainly includes ethical vocabulary and moral narratives; convening in Buddhist forums; and cross-border monasteries and organizational networks. These resources are used in three channels focused on here: multilateral Buddhist platforms; Buddhist-oriented humanitarian assistance; and overseas Thai temples (including the organization of monks). When an external audience recognizes the moral credibility of Buddhist actors and perceives their relative autonomy, the output of religious soft power will be more visible; but if the impression of politicization, governance controversy, or state intervention emerges, the output will be weakened and produce controversy.

The five indicators listed in Section 3.1 follow a set of transparent verification standards in the application process. The key facts for each case should be compared with at least two independent sources such as official statements, internal organizational records, and third-party reports if available. Self-declared information can only be taken as supporting evidence of declared intention or claimed activity, rather than a sign of external acceptance, unless an independent third-party framework repeats it. Conflicts from different sources will be indicated, with differences, prioritizing detailed descriptions and independently verified statements.

Rules for specifically interpreting indicators:

- 1) Duplicate participation only occurs when the same organization, platform or organizer leaves a viewable record during a certain interval or in many cycles rather than once.
- 2) Any follow-up action must be based on visible continuity evidence, with results, renewal projects, or repeated cooperation indicating that the action persists after an initial declaration.
- 3) Whether a third-party framework signifies a dispute depends on if the report expresses political doubt, governance dispute, or moral tension as explanatory framework, rather than a secondary mention.
- 4) The spillover effect requires strict evidence of a clearly visible link between domestic dispute and overseas response, reputation discussion, or cooperative narrative before inclusion in the investigation.

Analysis of three key cases follows an intra-case one by one identification of resource types and channels used in each case, organizing observable output, and distributing indicators; this model is compared to credibility conditions and autonomy status over the same times. Cross-case comparison examines whether diverse channels have similar indicator patterns under comparable credibility conditions.

Research limitations include that the data analyzed is mostly open English literature, which cannot directly measure the actual attitude of foreign audiences, and or attribute any follow-up policy to Thai Buddhist diplomacy. Second, coverage is limited of unrecorded informal practices and unrepertoried reception activities; this may lead to systematic underreporting. Third, media reports for diverse nations and events are unbalanced, with observations duly impacted.

4. Findings

This section outlines the historical context and normative basis of contemporary Thai Buddhist diplomacy and investigates three cases and a supplementary information channel. Among the cases, the results of Thai Buddhist diplomacy may be traced, but the performance is unbalanced; when diplomatic procedures are clear and the outside world seen as relatively autonomous, results are most significant; after politicization, governance disputes, or competitive frameworks emerge, relevant achievements become more restricted or controversial.

4.1 Historical Foundations: State Formation, Legitimacy, and Transnational Precedents

The pre-modern Sukhothai and Ayutthaya kingdoms established a Buddhist model of sacral kingship in which royal asylum and religious authority mutually cooperated. The dhammarāja model promoted by Sukhothai strengthens as reflected in the close spatial layout of the palace and Wat Mahathat in the city center (Tambiah, 1976; Krairiksh, 1993). This pattern reflects a moral community. The identity of royal subjects and Buddhist virtues are intertwined as a basis for grasping the interaction between Buddhism and state power in future. During the Ayutthaya period, successive monarchs expanded the protection and supervision of the Sangha. Court rituals displayed royal piety and clarified the sacred monarch's supervision of religious institutions (Tambiah, 1976; Wyatt, 2003; Reynolds, 1978). The monk network and shared ritual calendar rules connected local duchies (*mueang*) in a shared Buddhist political body, creating a concept of national identity for later generations (Baker & Phongpaichit, 2017; Strathern, 2019).

The Chakri dynasty began in 1782, starting the modern consolidation of Buddhism in Thai governance. Early Rattanakosin reforms under Rama I, including the 1788 Bangkok council to recompile the Pali canon and reinforce ecclesiastical hierarchy, reset the framework for royal supervision of the Sangha (Ishii, 1986; Tambiah, 1976). Later monarchs expanded monastic education and standardized administration, with Mongkut's Dhammayuttika reforms and Chulalongkorn's 1902 Sangha Act codifying a nationally integrated Buddhist establishment under state surveillance (Keyes, 1971; Ishii, 1986).

Amendments to the Monastic Law in 2017 and 2018 allowed the monarch to appoint high-level monastic personnel (Bangkok Post, 2017, 2018). During external threats or internal crises, the Thai elite repeatedly cites symbolic Buddhist vocabulary and ritual resources to consolidate national authority and social cohesion (Keyes, 1971; Jackson, 1989). Schools, national ceremony, and mass media further instill the state, religion and monarchy indoctrination, and Buddhist piety becomes an expression of Thai national identity (Winichakul, 1997; Keyes, 2019).

This process has launched an ongoing process: Thai Buddhism has the triple identity of religious tradition, cultural resource, and national establishment. External activities draw moral narratives, organizational platforms, and transnational connections so that Buddhism may be mobilized internationally. This also explains why the tension between credibility and autonomy is repeatedly felt, because institutional ties boosting external cooperation also affect acceptance of Thai Buddhism overseas. This framework will be extended to contemporary practice through three key cases.

4.2 Normative Vocabulary: Ethical Claims and Moral Authority in External Engagement

Alongside historical and institutional foundations, Thai Buddhism offers ethical claims from officials, monastics, and civil society actors to frame external engagement. In current discourse, Buddhist language is often a moral vocabulary explaining specific practices, rather than a doctrinal argument. References to Theravada values such as loving kindness (*mettā*) and compassion (*karuṇā*) with peace (*santi*) and nonviolence (*ahimsā*) commonly associate Thailand's international stance with humanitarian responsibility and peaceful coexistence. This vocabulary is credibility-sensitive. It may support moral responsibility narratives when ethical claims match delivery practice and perceived integrity, but may produce skepticism if

observers see a discrepancy between moral language and observed conduct, or religious actors appear bound by state interests.

These ethical frames have different emphases in the three cases. In Myanmar-related humanitarianism, compassion and relief of suffering provide the main justificatory language for external help. For Vesak, Buddhist idioms are translated into internationally legible themes such as peace, trust, and solidarity that support convening and agenda framing. In the UK, temple-based activity often indirectly employs ethics through community service, education, and daily religious ritual, when perceived autonomy may be easier to sustain. Tourism and meditation are discussed below in supplementary contexts impacting exposure and reception.

4.3 Three Focal Cases in Contemporary Practice

Leveraging historical context and normative vocabulary, this section gauges how Thai Buddhism is used in tripartite external engagement: hosting Vesak events, humanitarianism after the 2025 Myanmar earthquake, and the UK Thai temple and Dhammaduta network. Religious tourism and meditation are discussed in a supplementary subsection influencing exposure and reception, without treating them as cases. After observable indicators outlined in Section 3.1, each case separates practice from observable output and assesses how output patterns vary with credibility and autonomy.

4.3.1 Vesak as a Thai Buddhist Diplomacy Platform

Vesak is analyzed as a platform-diplomacy case because it links an internationally recognized commemorative frame with recurrent transnational convocation (United Nations [UN] General Assembly, 1999). Thailand has often hosted holiday commemorations, especially at Mahachulalongkornrajavidyalaya University (MCU) and for the International Council for the Day of Vesak (ICDV), organizing and documenting several cycles (ICDV, n.d.). This case underscores the argument that platform staging may generate visible outputs, but its soft-power significance is fragilized when audiences doubt the credibility of actors involved or see initiatives as overly instrumentalized.

In cycles hosted by Thailand, Vesak is a hybrid platform for which MCU and ICDV convene capacity and documentation, while state agencies arrange diplomatic access, ceremonial visibility, and public messaging (ICDV, n.d.). This hybridity is analytically meaningful, explaining how a platform can sustain dense interaction yet remain prone to credibility discounting when its public-facing layer underlines national symbolism or strict protocol. ICDV

records show that hosting rotates among Buddhist countries, but since the mid-2000s, Thailand has been repeatedly selected, reflecting stable organizational capacity and routinized documentation rather than permanent platform ownership (ICDV, n.d.).

In cycles coordinated by Thailand, agenda framing shows how Buddhist ethical vocabulary translates into internationally legible public diplomacy themes of peace, trust, solidarity, and compassion; this classifies Buddhist authority as a global problem-solving resource rather than sectarian tradition (ICDV, n.d.). For observable indicators, this transmutation is seen in cross-national participation; repeated interaction among monastic, academic, and diplomatic actors; and circulation of programs, proceedings, and declarations gradually stabilizing shared language and networks. In the credibility-sensitive process, perceptions of scripting or state-centrism may weaken the path from convening to attraction.

In 2024, the series hosted by Thailand revealed a two-tier platform. Thai state communications reported that Buddhist leaders, scholars, and monks were invited from 73 countries and regions (Public Relations Department, Government of Thailand (PRD), 2024a). The program and the 2024 Bangkok Declaration document substantive panels and high-visibility ritual elements, including those pertaining to royalty, among publicly documented traceable outputs (PRD, 2024a; PRD, 2024b).

The same data also underlines why the platform is an exacting test of credibility-autonomy. ICDV archiving and recurring declaration practices provide institutional continuity evidence in terms of agenda reproduction and documentation (ICDV, n.d.; PRD, 2024b). Concurrently, as a celebration foregrounds national symbolism and official messaging, it increasingly invites an instrumentalized reading that may erode perceived autonomy and weaken soft-power value. In 2024, third-party reflections highlighted this ambivalence. Media reflection and official texts framed the Thailand-hosted UN Vesak celebration in a dual register combining UN-linked, Buddhist cooperation in Sustainable Development Goals (SDGs) coordinated by the state and Sangha in Thailand through royal birthday tributes. This pairing may invite readings of a transnational religious-academic platform or nationally staged diplomatic spectacle (Somkamsri, 2024; PRD, 2024a; PRD, 2024b).

Overall, the Vesak case shows that platform diplomacy may reliably generate observable outputs (participation, documented themes, and recurrent declarations) but these outputs are likelier to support attraction when credibility is maintained and religious and academic substance is not eclipsed by state ceremonial staging.

4.3.2 Myanmar 2025 Earthquake: Humanitarian Engagement under Credibility Constraints

During the Myanmar earthquake, humanitarian aid translated ethical claims (compassion, mitigation) into observable cross-border rescue practice. However, credibility is concurrently shaped by access, verification, and politicized framing in conflict settings. On 28 March 2025, a magnitude 7.7 earthquake near Mandalay, Myanmar, caused destruction and created humanitarian needs (U.S. Geological Survey [USGS], 2025).

Credibility constraints were soon visible. An early briefing by the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) described shortages of trauma packs, blood products, and anesthetics in the disaster area, with damaged roads, vehicles, and communications hindering demand assessment and rescue access (OCHA, 2025a). A followup report still underlined an ongoing lack of water, sanitation, medical care, and food, indicating that rescue was not a one-time emergency issue (OCHA, 2025b). Human Rights Watch (2025) called for guaranteed humanitarian access, noting that political restrictions, logistical impediments, and armed conflicts blocked relief. These conditions impacted how donor contributions were interpreted. Well-intentioned support may produce limited reputational visibility if delivery is unverifiable or access politics controls the narrative.

The state-linked response of Thailand may be assessed through publicly verifiable commitments and channels. On 10 May 2025, Thailand's Ministry of Foreign Affairs reported contributions of three million baht each to the United Nations Children's Fund (UNICEF) for water, sanitation and hygiene (WASH) assistance and the World Food Programme (WFP) for food assistance (Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand, 2025). UNICEF Thailand separately publicized the donation and specified that funds would support WASH programs in the most affected regions, strengthening traceability through a credible intermediary (UNICEF, 2025).

Third-party materials also show that multilateral channels cannot eliminate the credibility problem. Reuters cited the UN assessment to assert that road damage, infrastructure interruption, hospital overload, and medical supply shortages hampered external observer verification of whether aid was delivered fairly, drawing outside attention to rescue feasibility and access barriers (Reuters, 2025; OCHA, 2025a).

In this case, Thai Buddhist civil society retained a certain autonomous space. The Bangkok-based International Network of Engaged Buddhists (INEB) requested compassion,

interdependence, peace, and humanitarian access, linking Buddhist ethics with relief in disaster areas and victim assistance (INEB, 2025).

Overall, this case implies that outputs are most clearly observable when commitments are specific, publicly documented, and routed through credible intermediaries, but publicly recognizable credit and sustained visibility are neutralized when access constraints and verification limits control third-party framing.

4.3.3 United Kingdom: Overseas Temples as Semi-Autonomous Networks

Compared with high-visibility Vesak and crisis-driven humanitarian engagement, overseas temples rely mainly on low-political repetitive practices, including regular ceremonies, education, meditation, festivals, and community services. Temple activities considered to have moral credibility and relative autonomy are likelier to form a long-term relationship. Yet the influence of activities seen as national image propaganda or royal-national symbolism is ephemeral.

The UK offers a pertinent example of the credibility–autonomy mechanism. The most visible UK network case is Buddhapadipa Temple in London, a registered charity under host-country reporting and governance expectations (The Buddhapadipa Temple Trust). The Charity Commission’s public register describes its activities in terms clear to host-society civic frameworks: Sunday school for Thai and English children; Buddhism lessons; lectures; library service; meditation class; and residential retreats (Charity Commission for England and Wales, n.d.). These public records show that Thai Buddhism is mainly maintained in the UK through daily teaching, lectures, meditation, retreat and community service. Although an official expression of Thailand, they are bound by the British charity supervision system.

Dhammaduta adds a semi-official layer, revealing how states enable transnational religious presence without fully controlling reception. In passport instructions, the Royal Thai Embassy in London distinguishes Thai Buddhist missionary monks from other monastics by noting that the former may apply for official and ordinary passports (Royal Thai Embassy, London, 2025a). This administrative recognition facilitates overseas religious work, and recognition of a temple network as receiving national support, causing an issue of autonomy.

Thai Buddhist institutional sources further indicate that UK-based Dhammaduta work is arranged through transnational clerical networks with internal governance functions. In 2022, the MCU International Relations Division reported that a UK-based Dhammaduta monk identified as secretary of the Council of Thai Buddhist Monks of the UK and Ireland—lectured

on “Dhammaduta Bhikkhu’s mission propagating Buddhism in the UK” to 116 overseas Dhammaduta trainees in Thailand (MCU University, 2022). UK network organizational anchoring is traceable; the council lists its office as Buddhapadipa Temple, London (Council of Thai Buddhist Monks of the United Kingdom and Ireland, n.d.). A recent peer-reviewed case study on the council’s regulatory development, based on UK and Ireland fieldwork, details a formal process of drafting and approving monastic administrative regulations to cohere with Thai Sangha governance and local legislation, including British common law and parliamentary tradition (Makklay, 2025). Here autonomy is actualized, with credibility abroad won in part by adapting governance and accountability to host-country legal and social expectations, as well as projecting Thai religious authority.

The UK case displays how temple networks become interfaces for state-facing public diplomacy, sharpening the autonomy exchange. In November 2024, embassy reportage on the Royal Kathina Ceremony at Buddhapadipa Temple noted that the chargé d'affaires ad interim led embassy personnel and Team Thailand in London with over 300 participants from the Thai community (Royal Thai Embassy, London, 2024). A separate embassy report on a Royal Kathina ceremony cohosted with the British Embassy Bangkok marked the 170th anniversary of Thailand–UK diplomatic relations; it mentions fundraising £7,199 to restore the temple as a spiritual/cultural center, following Rama IX’s wish to spread Buddhism abroad (Royal Thai Embassy, London, 2025b). These public records establish diplomatic embedding through high-level participation, cross-institutional attendance, and state-linked messaging.

Overall, in the UK, overseas temple networks generate defensible observable outputs cumulatively rather than by unique events. Routine programming and host-country governance gradually produce repeated, legible interaction, as episodic diplomatic-ceremonial visibility may amplify national-symbolic messaging, making credibility more susceptible to an appearance of state direction. Therefore, the balance between everyday community religious life and official protocol is central to how autonomy and credibility are read in this channel.

4.3.4 Supplementary Exposure Channel: Tourism and Meditation Centers

This paper takes tourism and meditation as complementary contact channels, not key cases. The two give foreign tourists and practitioners direct contact with Thai temples; ritual; meditation and retreats; and physical and mental practices. These heighten comprehension of the authenticity and moral credibility of Thai Buddhism beyond formal diplomatic occasions. In 2024, Thailand welcomed over 35 million international tourists, indicating that

this contact is substantial (Tourism Authority of Thailand [TAT], 2024). Cultural heritage attractions are often shaped as symbols of Thai civilization, and religious tourism also serves national identity and international attraction (Peleggi, 1996; Muryanti & Dewi, 2024; Chanapal et al., 2025). Meditation retreats and inheritance training sustain an exchange between transnational teachers and students (Schedneck, 2016). Concurrently, promotion of health tourism has blurred boundaries between spiritual experience, consumerist tourism, and public diplomacy (TAT, 2020). Environmental practices such as tree planting and ordination link Thai Buddhism with transnational environmental protection (Darlington, 2012). Therefore, tourism and meditation may be considered as contexts for grasping overseas acceptance of Thai Buddhism, without developing independent cases.

5. Discussion

The findings show that Thai Buddhist diplomacy generates attraction by projecting Buddhist symbols, institutions, and ethical language. Observable effects vary with credibility, perceived autonomy, and the engagement channel. Three implications organize the following discussion:

1) state support is structurally ambivalent in religion, enlarging scale and visibility while exposing Buddhist actors to charges of instrumentalization, eroding perceived autonomy on which attraction depends;

2) channel type mediates how the credibility–autonomy exchange works practically, producing distinct indicator patterns in platform events, overseas temple networks, and humanitarian engagement. These implications generally concur with recent scholarship about religious soft power as context-dependent, conceptually limited, and shaped by relations between states and religious actors, although the channel-specific argument developed here is a new synthesis.

Vesak directly illustrates the first implication. Thailand–hosted cycles generated strong scores on participation and institutional-continuity indicators; cross-national attendance is documented in multiple cycles, ICDV records show recurring declaration outputs, with MCU as ongoing organizer; and

3) the third-party framing indicator diversely interprets the same documentation attesting to institutional continuity. It also reveals a dual register in which UN-linked Buddhist cooperation is linked to royal birthday commemoration and staged official protocol, producing

press and participant reflections between events as transnational religious-academic platforms and nationally staged diplomatic spectacles (Somkamsri, 2024; PRD, 2024a). This qualifies Zhang's (2012) emphasis on high-profile Buddhist platforms by showing that participation volume does not automatically translate into attraction when third-party framing betrays state scripting. Mandaville and Hamid's (2018) analysis of Islamic soft power is a closer parallel; state-sponsored religious outreach may enlarge scale while exposing such initiatives to charges of instrumentalization. In this channel, sustained attraction appears likelier when institutional design protects religion-academia from being obscured by ceremonial state messaging.

The UK temple network illustrates the second implication by showing how the same credibility-autonomy mechanism operates differently when the leading engagement mode is embeddedness, rather than convening. In observable indicators, the UK case produced its most defensible results by accumulated routine rather than episodic visibility. Repeated programming cycles, sustained community participation, and documented follow-through with ongoing educational and meditation services are the core output pattern. This follows Schedneck's (2016) view of transnational Thai Buddhist networks as sustained by repeated travel, teacher-student ties, branch centers, and ongoing communities. However, the UK adds a qualification that Schedneck's meditation lineage fails to explore: credibility maintenance of host-country accountability structures. Registered with the UK Charity Commission, Buddhapadipa Temple's activities are in a host-country governance framework, making institutional credibility publicly legible to host-society audiences, apart from Thai state discourse. Royal Kathina ceremonies documented in embassy reporting introduce the autonomy exchange, embedding state-facing diplomatic and ceremonial visibility in one institutional space (Royal Thai Embassy, London, 2024, 2025b). This confirms that temple networks structured for embeddedness remain exposed to credibility discounting when official scripting becomes prominent.

The Myanmar earthquake is analytically distinct, placing the credibility mechanism under conditions that extant religious soft power literature has addressed unsystematically. The observable-indicator pattern here is more constrained than in the other two cases; Thailand's financial commitments to UNICEF and WFP are specific, publicly documented, and routed through credible multilateral intermediaries, satisfying the institutionalized-output indicator. But the third-party framing indicator is dominated by access-constraint and verification-limit narratives rather than by donor legitimacy assessments (OCHA, 2025a;

Reuters, 2025; Human Rights Watch, 2025). The findings suggest that in conflict-adjacent humanitarian settings, delivery verification may outweigh religious authority or institutional integrity when access is restricted. Routing assistance through multilateral intermediaries partially addresses this problem at the cost of reducing the distinctively Buddhist visibility of the contribution. This credibility-visibility exchange surpasses the main emphasis of Mandaville and Hoffman's (2023) framework, mainly oriented to peacetime religious outreach.

In all three cases, domestic governance findings in the Thai Buddhism and politics literature are an upstream condition for credibility vulnerabilities seen in external engagement. McCargo (2004, 2009) and Dubus (2018) document the entanglement of Sangha governance with state authority; Larsson (2018) shows how bureaucratization structures religious authority, constraining institutional independence. The present study extends these domestic implications internationally. In 2017 and 2018, Sangha Act amendments centralized top-level appointments under the monarchy (Bangkok Post, 2017, 2018) as domestic governance and internationally legible indicators of the degree of state direction over Thai Buddhist institutional life. Credibility shocks originating in Sangha governance controversies extend across borders, and the spillover indicator applied in each case must be read against this upstream condition. The analytical implication is that domestic governance integrity and external credibility are inseparable variables structurally connected by visibility and international portability of institutional decisions about religious autonomy.

Regional competition also explains why governance integrity is a strategic, as well as ethical, consideration for Thailand. Zhang (2023) and Geary (2024) show how China and India link Buddhist heritage to wider diplomatic narratives and infrastructural projects on a scale Thailand cannot duplicate. Thailand's comparative advantage rests in Theravada institutional depth, Dhammaduta network reach, and convening capacity rather than projecting civilizational heritage at scale. Channel-differentiated findings reported here suggest that this advantage is most defensible when governance credibility is strongest, in overseas temple networks adapted to host-country accountability rather than high-visibility platform events where state ceremonial staging is likeliest to invite instrumentalization readings. This implies that governance integrity is also a competitive asset; Thailand cannot outspend its regional competitors in heritage infrastructure, but may potentially differentiate religious soft power by the perceived autonomy and governance legibility of its overseas institutional presence.

In sum, the three implications and cross-case evidence suggest that religious soft power credibility works through channel-specific mechanisms rather than as one uniform condition. Comparative research might test whether similar channel-differentiated patterns appear in other Theravada-majority settings or if they are specific to the configuration of Sangha–state entanglement in Thailand.

6. Conclusion

Thai Buddhist diplomacy is likeliest to have an observable diplomatic impact if participating in stability, information disclosure, and religious actions retains some autonomy. But when activities are clearly politicized, results are hard to verify, just as when the state is too involved, its soft power contribution is weakened.

Limitations of this study include that data mainly derives from open English literature, lacking direct audience attitude information. Discerning the effect of soft power here is principally based on observable activity results and institutional output, rather than directly measuring audience acceptance. Followup research might further use Thai and host country language materials, combining interviews, questionnaires, and feedback from cooperating institutions to weigh the impact of Thai Buddhist diplomacy in diverse target countries more precisely.

Three practical implications:

- 1) for Vesak, Thailand would gain diplomatic value by converting high-visibility convening into documented continuity. This means narrowing themes, publishing explicit followups on statements, and showing longer-term cooperation beyond ceremonial success;
- 2) in humanitarianism such as the Myanmar earthquake response, Buddhist-linked outreach is likelier to be credible when assistance is routed through trusted intermediaries, accompanied by transparent reporting, framed in verifiable delivery rather than symbolic terms;
- 3) in UK and other overseas temple networks, the most persuasive state role is enabling rather than directive, by supporting temple legal adaptation, educational work, and community programming while avoiding excessive official scripting that may undermine any appearance of religious autonomy.

References

- Baker, C., & Phongpaichit, P. (2017). *A history of Ayutthaya: Siam in the early modern world*. Cambridge University Press.
- Bangkok Post. (2017, February 7). *King now has sole power to appoint Supreme Patriarch*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1175909/king-now-has-sole-power-to-appoint-supreme-patriarch>
- Bangkok Post. (2018, July 5). *NLA passes amended Sangha bill*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1498006/nla-passes-amended-sangha-bill>
- Chanapal, P., Kerdpin, K., & Dabphet, S. (2025). Enhancing visitor experiences at religious tourism sites in Thailand. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 18(2), 62–75. <https://doi.org/10.69650/jcdrhs.2025.853>
- Charity Commission for England and Wales. (n.d.). *The Buddhapadipa Temple Trust (Charity number: 1142864)*. Register of Charities. <https://register-of-charities.charitycommission.gov.uk/en/charity-search/-/charity-details/5017967>
- Chia, J. M.-T. (2025, August 25). Hard rivalry for Buddhism's soft power. *Asia Times*. <https://asiatimes.com/2025/08/hard-rivalry-for-buddhisms-soft-power/>
- Council of Thai Buddhist Monks of the United Kingdom and Ireland. (n.d.). *Home*. <https://www.thaimonksinfo.uk/>
- Darlington, S. M. (2012). *The ordination of a tree: The Thai Buddhist environmental movement*. State University of New York Press.
- Dubus, A. (2018). *Buddhism and politics in Thailand*. Institut de recherche sur l'Asie du Sud-Est contemporaine (IRASEC).
- Fox, J. (2018). *An introduction to religion and politics: Theory and practice* (2nd ed.). Routledge.
- Geary, D. (2024). Made in India? Heritage diplomacy and the infrastructure of Buddhist memory. *Copenhagen Journal of Asian Studies*, 42(1), 98–126. <https://doi.org/10.22439/cjas.v42i1.6926>
- Human Rights Watch. (2025, April 1). *Myanmar: Allow immediate aid to quake-stricken areas*. <https://www.hrw.org/news/2025/04/01/myanmar-allow-immediate-aid-quake-stricken-areas>

- International Council for the Day of Vesak. (n.d.). *Home*. <http://www.icdv.net>
- International Network of Engaged Buddhists. (2025, March 31). *A call for relief, compassion, and an end to violence in Myanmar*. <https://www.inebnetwork.org/tag/myanmar-earthquake-2025/>
- Ishii, Y. (1986). *Sangha, state, and society: Thai Buddhism in history*. University of Hawai'i Press.
- Jackson, P. A. (1989). *Buddhism, legitimation, and conflict: The political functions of urban Thai Buddhism*. ISEAS Publishing. <https://doi.org/10.1355/9789814380362>
- Keyes, C. F. (1971). Buddhism and national integration in Thailand. *The Journal of Asian Studies*, 30(3), 551–567. <https://doi.org/10.2307/2052460>
- Keyes, C. F. (2019). *Thailand: Buddhist kingdom as modern nation-state*. Routledge.
- Kitiarsa, P. (2008). Buddha phanit: Thailand's prosperity religion and its commodifying tactics. In P. Kitiarsa (Ed.), *Religious commodifications in Asia: Marketing gods* (pp. 120–144). Routledge.
- Klavins, D. (2011, December 15–18). *Understanding the essence of modern diplomacy and its modifications in the 21st century* [Paper presentation]. The ICD Annual Academic Conference on Cultural Diplomacy 2011: Cultural Diplomacy and International Relations; New Actors; New Initiatives; New Targets, Berlin, Germany. <https://www.culturaldiplomacy.org/culturaldiplomacynews/participant-papers/2011-12-cdac/Understanding-the-Essence-of-Modern-Diplomacy-Didzis-Klavins.pdf>
- Krairiksh, P. (1993). A historiography of Sukhothai art: A framework in need of revision. *Journal of the Siam Society*, 81(1), 11–35.
- Larsson, T. (2018). Buddhist bureaucracy and religious freedom in Thailand. *Journal of Law and Religion*, 33(2), 197–211. <https://doi.org/10.1017/jlr.2018.27>
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University, International Relations Division. (2022, May 14). *Thai Dhammaduta in UK shares experience to Dhammaduta Bhikkhus Class 28*. <https://ird.mcu.ac.th/?p=14869>
- Makklay, P. T. (2025). Development process of legislation: A case study on the Council of Thai Buddhist Monks of the United Kingdom and Ireland. *Journal of Dhammaduta*, 4(2), 76–93.
- Mandaville, P., & Hamid, S. (2018, December 7). The rise of Islamic soft power: Religion and foreign policy in the Muslim world. *Foreign Affairs*. <https://www.foreignaffairs.com/articles/middle-east/2018-12-07/rise-islamic-soft-power>

- Mandaville, P., & Hoffman, J. (2023). Thinking about religion and religious soft power in international relations and foreign policy analysis. In P. Mandaville (Ed.), *The geopolitics of religious soft power: How states use religion in foreign policy* (pp. 1–18). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780197605806.003.0001>
- McCargo, D. (2004). Buddhism, democracy and identity in Thailand. *Democratization*, 11(4), 155–170. <https://doi.org/10.1080/1351034042000234576>
- McCargo, D. (2009). Thai Buddhism, Thai Buddhists and the southern conflict. *Journal of Southeast Asian Studies*, 40(1), 1–10. <https://doi.org/10.1017/S0022463409000010>
- Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand. (2025, May 10). *Royal Thai Government presents financial contribution in support of humanitarian assistance for earthquake-affected communities in Myanmar*. <https://www.mfa.go.th/en/content/fin-contrib-assist-mm-earthquake-en>
- Muryanti, M., & Dewi, A. S. (2024). A comparative study of religious tourism development: Thailand, Indonesia, and Singapore. In A. U. Fauzan, F. Yazar, & N. Muthahari (Eds.), *Mainstreaming Indonesian Islam: Navigating culture and media in a complex society* (pp. 129–143). Selçuk University Press. <https://yayinevi.selcuk.edu.tr/index.php/su/catalog/book/33>
- Nye, J. S., Jr. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. PublicAffairs.
- Nye, J. S., Jr. (2008). Public diplomacy and soft power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 94–109. <https://doi.org/10.1177/0002716207311699>
- Nye, J. S., Jr. (2020). Countering the authoritarian challenge: Public diplomacy, soft power, and sharp power. *Horizons: Journal of International Relations and Sustainable Development*, (15), 94–109.
- Peleggi, M. (1996). National heritage and global tourism in Thailand. *Annals of Tourism Research*, 23(2), 432–448. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(95\)00071-2](https://doi.org/10.1016/0160-7383(95)00071-2)
- Public Relations Department, Government of Thailand. (2024a, May 15). *Thailand hosts the 19th United Nations Day of Vesak Celebration 2024*. <https://thailand.prd.go.th/en/content/category/detail/id/48/iid/287919>
- Public Relations Department, Government of Thailand. (2024b, May 20). *Bangkok declaration of the 19th International United Nations Day of Vesak: The Buddhist way of building trust and solidarity*. <https://www.prd.go.th/th/file/get/file/2024052062e310b5b64c12f5f9bc7776804c51b9140450.pdf>

- Reuters. (2025, March 29). *Humanitarian operation in Myanmar hindered by damaged roads and infrastructure, says UN agency*.
<https://www.reuters.com/business/environment/humanitarian-operation-myanmar-hindered-by-damaged-roads-infrastructure-says-un-2025-03-29/>
- Reynolds, F. E. (1978). The holy emerald jewel: Some aspects of Buddhist symbolism and political legitimation in Thailand and Laos. In B. L. Smith (Ed.), *Religion and legitimation of power in Thailand, Laos, and Burma* (pp. 175–193). ANIMA Books.
- Royal Thai Embassy, London. (2024, November 18). *The Royal Kathina Ceremony 2024 at Buddhapadipa Temple, London*. <https://london.thaiembassy.org/en/content/the-royal-kathina-ceremony-2024-at-buddhapadipa-te>
- Royal Thai Embassy, London. (2025a, February 3). *Buddhist monks passport*.
<https://london.thaiembassy.org/en/publicservice/buddhist-monks-passport>
- Royal Thai Embassy, London. (2025b, November 3). *The Royal Thai Embassy in London and the British Embassy Bangkok co-host the Royal Kathina Ceremony at Buddhapadipa Temple, London, in celebration of the 170th anniversary of Thailand-UK diplomatic relations*. <https://london.thaiembassy.org/en/content/the-royal-thai-embassy-in-london-and-the-british-e>
- Schedneck, B. (2016). Thai meditation lineages abroad: Creating networks of exchange. *Contemporary Buddhism*, 17(2), 427–438. <https://doi.org/10.1080/14639947.2016.1205767>
- Somkamsri, A. (2024, May 30). *A reflection on 2024's UN Vesak celebration in Thailand. Tea House (Buddhistdoor Global)*. <https://teahouse.buddhistdoor.net/a-reflection-on-2024s-un-vesak-celebration-in-thailand/>
- Strathern, A. (2019). Sacred kingship under King Narai of Ayutthaya (1656-88): Divinisation and righteousness. *Journal of the Siam Society*, 107(1), 49–77.
- Swearer, D. K. (2010). *The Buddhist world of Southeast Asia* (2nd ed.). Wisdom Publications.
- Tambiah, S. J. (1976). *World conqueror and world renouncer: A study of Buddhism and polity in Thailand against a historical background*. Cambridge University Press.
- Tourism Authority of Thailand. (2020, October 30). *Tourism Authority of Thailand hosts virtual meditation experience*. TAT Newsroom.
<https://www.tatnews.org/2020/10/tourism-authority-of-thailand-hosts-virtual-meditation-experience/>

- Tourism Authority of Thailand. (2024, December 28). *Thailand welcomes over 35 million visitors in 2024: A milestone paving the way for 2025*. TAT Newsroom.
<https://www.tatnews.org/2024/12/thailand-welcomes-over-35-million-visitors-in-2024-a-milestone-paving-the-way-for-2025/>
- U.S. Department of State. (2021). *2021 report on international religious freedom: Thailand*.
<https://www.state.gov/reports/2021-report-on-international-religious-freedom/thailand/>
- U.S. Geological Survey. (2025, March 28). *M 7.7 - Myanmar (near Mandalay) (Event us7000pn9s)*.
<https://earthquake.usgs.gov/earthquakes/eventpage/us7000pn9s/executive>
- United Nations Children's Fund. (2025, May 12). *Thailand donates 3 million baht to UNICEF to support earthquake response in Myanmar*. UNICEF Thailand.
<https://www.unicef.org/thailand/press-releases/thailand-donates-3-million-baht-support-unicefs-humanitarian-response-earthquake-hit>
- United Nations General Assembly. (1999, December 15). *International recognition of the Day of Vesak at United Nations Headquarters and other United Nations offices (A/RES/54/115)*. <https://undocs.org/en/A/RES/54/115>
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. (2025a). *Myanmar earthquake flash update #1 (as of 29 March 2025)*.
<https://www.unocha.org/publications/report/myanmar/myanmar-earthquake-flash-update-1-29-march-2025>
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. (2025b). *Myanmar: Earthquake response situation report No. 1 (as of 7 April 2025)*.
<https://www.unocha.org/publications/report/myanmar/myanmar-earthquake-response-situation-report-no-1-7-april-2025>
- Winichakul, T. (1997). *Siam mapped: A history of the geo-body of a nation*. University of Hawai'i Press.
- Wyatt, D. K. (2003). *Thailand: A short history* (2nd ed.). Silkworm Books.
- Zhang, J. (2012). *Buddhist diplomacy: History and status quo* (CPD Perspectives on Public Diplomacy, Paper No. 8). USC Center on Public Diplomacy.
<https://uscpublicdiplomacy.org/perspectives/buddhist-diplomacy-history-status-quo>
- Zhang, J. (2023). China's religious diplomacy for its Belt and Road Initiative: A review and assessment. *The Review of Faith & International Affairs*, 21(2), 83–94.
<https://doi.org/10.1080/15570274.2023.2200284>

Book Review

Disability Publics: Making Accessibility in Modern Japan

Benjamin Ivry

The Thammasat University Library

Corresponding Author:

Benjamin Ivry

The Thammasat University Library

2 Prachan Road, Phra Barom Maha Ratchawang, Phra Nakhon, Bangkok 10200, Thailand

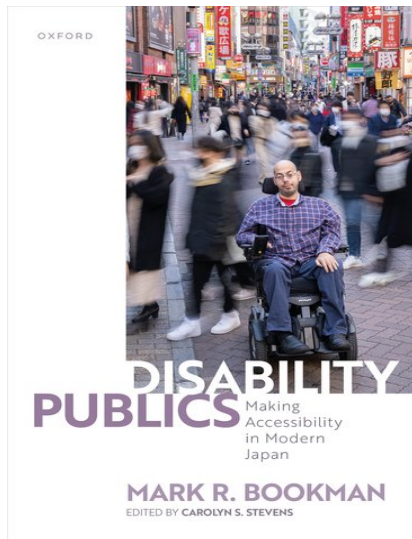
E-mail: ibenjamin@tu.ac.th

Received: January 10, 2026

Revised: June 6, 2026

Accepted: June 6, 2026

Book Review

Disability Publics: Making Accessibility in Modern Japan

By Mark R. Bookman

Edited by Carolyn S. Stevens

Oxford University Press, 2025

196 pages.

Open Access book for free download:

<https://global.oup.com/academic/product/disability-publics-9780198935803>

Abstract

Disability Publics: Making Accessibility in Modern Japan explores how over the past 150 years, attitudes toward disability in Japan have evolved. Rather than a constant progression, there have been constant impediments and new challenges.

The book uses research methods from history, anthropology, sociology, and political science, as well as media and communication studies.

The title of this Open Access study available for free download refers to diverse groups of disabled people and stakeholders who have fought to define and implement accessibility and inclusion measures in Japanese society. Publics provide sociopolitical spaces where debates and actions occur.

Over a century and a half, activists, lawmakers, and others have shaped the concept of disability in Japan. As a case study, Japan has the third largest economy and most rapidly aging population in the world.

Dr. Bookman asserts that insofar as the Japanese experience reflects international advances in disability rights, the subject should be of interest to students of Japanese history and society, as well as those focusing on human rights, military matters, government, consumerism, geriatric care, and industrial innovation worldwide.

Keywords: disability studies, Japan, history, anthropology, sociology

This account of slow progress over the past 150 years in achieving some degree of disability rights in Japan uses approaches from history, anthropology, sociology, and political science, as well as media and communication studies. The author, Dr. Mark R. Bookman, was a Postdoctoral Fellow at the University of Tokyo Institutes for Advanced Study and also served as an inaugural member of the newly established International Committee of Japan Society for Disability Studies. After Dr. Bookman's untimely death in 2022, the volume was edited by Professor Carolyn S. Stevens, who teaches Japanese Studies at Monash University, Australia.

The title of this Open Access study available for free download¹ refers to diverse groups of disabled people and stakeholders who have labored to define and implement accessibility and inclusion measures in Japanese society. The so-called publics provide sociopolitical spaces where debates and actions occur.

Over a century and a half, activists, lawmakers, and others have shaped the concept of disability in Japan. As a case study, Japan has the third largest economy and most rapidly aging population in the world. Dr. Bookman asserts that insofar as the Japanese experience reflects international advances in disability rights, the subject should be of interest to students of Japanese history and society, as well as those focusing on human rights, military matters, government, consumerism, geriatric care, and industrial innovation worldwide.

As a contributor to a previous book (Grisdale, 2019) promoting travel to Japan for tourists with disabilities, Dr. Bookman offered some evidence of societal progress. However, in this study evaluating the experience of long-term residents of Japan, the results are more nuanced. For instance, a 2017 survey from the Ministry of Land, Infrastructure, Transport, and Tourism is cited here (Bookman, 2025, p. 139), stating that only 368 of 102,766 hotel rooms in greater Tokyo were wheelchair accessible (0.4 percent).

The author notes that in his own life, a series of gradually extended stays in Japan for study and work coincided with increasing personal health issues. Yet there is no explicit analysis in the new book of the difference between the way tourists with disabilities and less transitory residents are treated by officials.

¹ <https://research.monash.edu/en/publications/disability-publics-making-accessibility-in-modern-japan/> as well as the publisher's homepage at <https://global.oup.com/academic/product/disability-publics-9780198979739>

Nevertheless, the stakeholders studied comprise what Dr. Bookman terms blind elites as well as wounded veterans, architects, engineers, educators, and activists with impairments, sometimes possessing conflicting ideas about what inclusion means.

Therefore, accessibility in Japan cannot be given a static definition, but is continually shaped by sociopolitical and socioeconomic pressures. Inadvertently, some groups may have led to the exclusion or marginalization of others. For example, the focus on physical accessibility might overlook individuals with cognitive impairments.

So, for example, the introduction of braille to Japan and standardization of education for blind people in the 1890s positioned them to demand political changes in the early 1900s. The post-World War II industrial boom left many workers injured or otherwise disabled. They took the opportunity of large-scale events such as the 1964 Tokyo Olympic and Paralympic Games to demand welfare reforms. Periodicals and other media were essential for activist interchanges.

An author's preface outlines social and physical barriers that he confronted in Japan as someone using a wheelchair of foreign manufacture, larger and heavier than Japanese products. Written in clear academic prose with relatively little specialized jargon, this book comprises seven core chapters:

Chapter 1 explores how blind activists, especially educated elites, used industrial innovations in transport and communications to create a disability public; they obtained political privileges in prewar Japan that other impaired individuals could not. After campaigning for access to railways and mass media in the 1930s, blind elites, led by Takeo Iwahashi, a social worker and founding director of Osaka's Japan Lighthouse for the Blind (Nippon Lighthouse) persuaded the internationally celebrated disability rights advocate Helen Keller to visit Japan in 1937, 1948, and 1955. Keller's stays in Japan were impactful, as Dr. Bookman notes, although more analysis might have explored how her progressive socialism was disregarded by her hosts, who also chose to focus on Keller's blindness, rather than her deafness or other disabilities.

Societally, a cultural acceptance of, and lore surrounding, blindness for certain professions might have been more extensively elucidated; the present study mentions neither *The Masseurs and a Woman* (1938), a Japanese comedy-drama film about blind masseurs written and directed by Hiroshi Shimizu, nor *Zatoichi*, a fictional itinerant blind

masseur and swordsman of Japan's late Edo period, created by the novelist Kan Shimosawa in 1948.

Chapter 2 examines how blind activists helped to create Japan's first disability law in 1949. Addressing current challenges rather than trying to prevent future disabilities, the law prioritized visual, hearing, and mobility impairments over internal injuries and infectious diseases. Some of these limitations would be improved in later legislation. Elected officials cooperated, mainly to prevent mass protests.

Chapter 3 explains why expanded care inadvertently led to abuse in residential institutions. As Japanese cities were rebuilt in the late 1950s, new environmental barriers grew, and the 1964 Paralympic Games in Tokyo highlighted the inadequacy of national disability welfare systems for all participants. Understaffed residential institutions became a further source of physical abuse.

Chapter 4 discusses how some disability programs aimed at community integration. The Green Grass Society, a group of people with cerebral palsy, generated policy reforms by working with other marginalized minority social movements.

In Chapter 5, to serve the emerging accessibility market, architects and engineers planned barrier-free projects. The United Nations International Year of Disabled Persons in 1981 was an occasion for Japanese activists to collaborate with the American disability rights movement. Following the example of independent living centers (ILC) overseas, Japan's disability advocates further protested barriers in buildings and transportation. Japan's rapidly aging society made universal design policies timely.

Chapter 6 explores how antidiscrimination laws helped resolve delays in policy implementation, while Chapter 7 weighs why the Tokyo 2020 Olympic and Paralympic Games spurred new antidiscrimination policies. Despite optimistic media reports, the reality was that to integrate into local communities, some disabled persons had to rely on support from family, friends, domestic and migrant professional caregivers as well as robots and other technologies. Sometimes such networks were unavailable due to labor shortages and budget limitations. Institutional abuse remained an issue, underscoring the uneven progress of Japan's domestic disability efforts.

And care robots have failed so far (Bookman, 2025, p.142) to be as responsive as humans, due to unclear, redundant labor divisions and potential accidents caused by their introduction.

A Conclusion—Epilogue provides an historical overview, including such dramatic episodes as the Sagami-hara stabbings committed in 2016 in Midori Ward, Sagami-hara, Kanagawa, Japan. Nineteen people were killed and twenty-six others injured by a former employee of a care home for disabled people. The assailant claimed that persons with multiple disabilities should be euthanized, and killing disabled people would help Japan and world peace.

In the wake of such tragedies, the author urges that further research on the history and politics of disability in Japan is needed to improve inclusivity in an increasingly international society.

Disability Publics is a vigorously researched study, with only a few apparent errors. For example, the American biographical drama film *Minamata* (2021) starring Johnny Depp about the effects of mercury poisoning on the citizens of Minamata, Kumamoto, Japan, is wrongly classified here among “documentaries.” (Bookman, 2025, p 60).

Similarly, there is a somewhat reductive description (Bookman, 2025, p. 107) of the author Kenzaburō Ōe, claiming that his “semi-autobiographical writings about parenting a disabled child later earned him a Nobel prize.” Ōe’s literary achievement certainly addressed disability, especially through the experience of his son, which is pertinent to the present publication. Yet the Nobel Committee citation also alluded to Ōe’s overall depiction of postwar Japan’s existential crises, eros, and political life through themes such as nuclear war and the search for meaning. So fathering a disabled child was in fact one of several subjects that may be said to have earned Ōe the Nobel Prize.

Finally, an abundant but unwieldy, uncategorized bibliography of almost 30 pages might have been more user-friendly if presented by grouping books, scholarly articles, and journalism separately or divided into Japanese and English language sections.

Apart from these minor observations, *Disability Publics* is an incisive work of interest for all readers interested in Japanese history and society. As the author suggests, the topic of how people with disabilities are treated in a society impacts far more than just disability studies, and the wide-ranging intellectual energy of the present Open Access volume makes it potentially useful in many fields of study.

References

- Bookman, M.R. (2025). *Disability publics: Making accessibility in modern Japan*. Oxford University Press.
- Grisdale, J., Schroth, J. (Ed.). (2019). *Accessible Japan's Tokyo (2020): All you need to know about traveling to Tokyo with a disability*. Self-Published.

Book Review

The Collapse of Nationalist China: How Chiang Kai-shek Lost China's Civil War

Juan Miguel U. Palero

Independent Researcher

Corresponding Author:

Juan Miguel U. Palero

Independent Researcher

Philippines

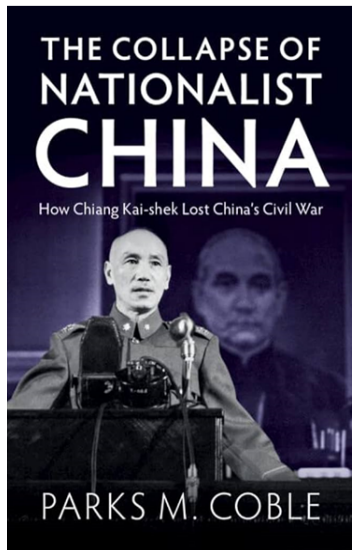
E-mail: palerojuanmiguel@gmail.com

Received: March 15, 2026

Revised: June 8, 2026

Accepted: June 8, 2026

Book Review

**The Collapse of Nationalist China:
How Chiang Kai-shek Lost China's Civil War**
By Parks M. Coble
Cambridge University Press, 2023
270 pages

<https://doi.org/10.1017/9781009297639>

Abstract

This book review analyzes *The Collapse of Nationalist China: How Chiang Kai-shek Lost China's Civil War* by Parks M. Coble, which offers a new perspective on the downfall of Nationalist China under Chiang Kai-shek by focusing on its economic causes. Utilizing newly accessible archival sources, Coble ably argued that the inability of prudent decision-making and ignorance of Chiang Kai-shek when it comes to finance and banking outweigh the political, military, and diplomatic predicaments as the main catalyst for the failure of the Nationalist government. In addition, Coble stressed that squabbles and jealousy between Chiang's brothers-in-law, T.V. Soong and H.H. Kung, which he personally fostered, worsened the already complex economic situation. Ultimately, Coble's detailed observations and interpretations have made it evident to its readers that the failure of the Nationalist China was a paradigmatic instance of centering too much political authority in an individual.

Keywords: Chiang Kai-shek, Guomindang, inflation, Nationalist China

In 1944, Chang Hsin-hai, a special assistant to T.V. Soong, published a biographical account of Generalissimo Chiang Kai-Shek that exalted him as “Asia’s man of destiny” as he envisioned his homeland as an independent, democratic nation (Chang, 1944, p. 342). Shortly afterwards, Chiang’s Nationalist government, the *Guomindang*, had found itself in a quagmire of political, militaristic, and, more profoundly, economic issues that impacted its influence in mainland China. Thus, it begs the question: “How could a leader and a regime that seemed at the peak of its power collapse so quickly?” (Coble, 2023, p. 3)

The book, *The Collapse of Nationalist China: How Chiang Kai-shek Lost China's Civil War*, is the product of decades-long research by Parks M. Coble, who teaches history at the University of Nebraska–Lincoln and specializes in 20th-century Chinese history. It underscores the financial and economic issues that plagued Nationalist China, rather than the military and political aspects, which tend to provide a shortsighted and fragmentary account to its readers, thereby offering a more thorough understanding of the contributory factors to the Nationalist government's downfall.

Drawing on the main question, Coble attempts to answer such a complicated conundrum by exploring two interrelated yet distinct topics: first, what was the impact of the inflationary policy on the politics and the military (Coble, 2023, p. 8); and second, and more importantly, why did this policy persist? (Coble, 2023, p. 9) In undertaking such a gargantuan task, Coble had consulted and relied extensively on newly available sources at the Hoover Institution Archives at Stanford University, specifically, the Chiang Kai-shek diaries, which gave a firsthand impression of Chiang in terms of the unfolding of events. He also perused relevant papers and documents of people from Chiang’s “inner circle,” such as T. V. Soong and H. H. Kung, to provide a more nuanced treatment of the topic at hand.

In 1944 (as shown in Chapter 1), in Operation Ichi-Go, the success of the Japanese struck a major blow to the prestige held by Chiang as a capable military leader. Thereafter, a tidal wave of hysteria and paranoia struck the citizens of Chongqing and neighboring areas, providing the necessary stimulus for psychologically caused economic distress. The financial and commercial sectors of Chiang’s Nationalist China were impacted as investors withdrew their capital and savings from banks, reduced expenditures, and hoarded gold and foreign currencies serving as a financial hedge. In addition, Chiang’s defeat also diminished government revenue sources, especially taxes, which led to hyperinflation. Coble noted that the most corrosive result was not hyperinflation but the proliferation of corruption and even

the incidence of stealing within the Nationalist government, which further drained currency reserves and incited the people to abandon the Nationalist cause.

Chapter 2 recounts how Chiang assigned T. V. Soong (Song Ziwen) and H. H. Kung key financial policy positions, with negative results despite their reputed technical knowledge and political influence. They became not only the “architects of China’s financial policies” but also the “architects of China’s financial doom.” These two figures also became Chiang’s personal representative in domestic and international affairs, as Soong became Chiang’s brother-in-law and H.H. Kung married Soong Ai-ling. Coble argues that Soong and Kung were educated in America, but their standing in Chinese society was subject to Chiang’s personal involvement, which hastened their political decline. Frequent clashes and misunderstandings, not only over matters of economic policy and diplomacy but also over family matters, divided Chiang from Soong and Kung, who were fierce rivals (Coble, 2023, pp. 62-66). This discordance resonated not only with other family members but also with the entire nation.

In Chapter 3, Coble recounted that after the Second World War, many Chinese and Allied officials held an optimistic view that once the war ended, the inflation would decrease with American guidance. It did come true for a brief moment, as people engaged in large-scale dishoarding of commodities, which brought fresh supplies for purchase and trade (Coble, 2023, p. 85). But hyperinflation returned weeks later due to 1) low revenue collection from agricultural products; 2) slow repair and reconstruction of logistic facilities; 3) intransigence of the Nationalist government on adjusting artificially high foreign exchange rates (*fabi* yuan to U.S. dollar and British pound sterling), which resulted in curtailing the export industry and impelling the purchase of gold to hedge the continuing depreciation of the *fabi* (Coble, 2023, 97-100); and, more importantly, Chiang’s steadfast refusal to demobilize active troops.

Starting with Chapters 4 to 6, Coble thoroughly assessed the events from 1946 until Chiang’s flight to Formosa (Taiwan) in 1949. Ultimately, he insisted on economic nationalism as the driving force of postwar reconstruction, impeding the return of foreign entrepreneurs in the country due to volatile foreign currency exchange and an impassive insistence on receiving wartime reparations and assistance from the United States and United Kingdom. Thus, Chiang handicapped sources of capital and the eventual growth of Chinese society. His officials tightly controlled business enterprises, eventually alienating the private sector, which was intended to resolve. The private sector was supposed to be Chiang’s partner in terms of providing a solution to the spiraling hyperinflation. Instead, Chiang’s treatment of economic problems, in

addition to the ongoing Soong-Kung rivalry over the financial sector control, were described as risks and liabilities. Hence, the victory of Mao Zedong over the Nationalist forces was due to imprudent, impulsive decisions made by, or supported by, Chiang Kai-shek himself.

Still, there are minor quibbles that besets Coble's book. The account of Operation Ichi-Go (Coble, 2023, 23) presumably oversimplified. The operation slashed the availability of grain to feed Chinese soldiers and civilians. Yet on a larger geographic scale, considering overall rice supplies throughout China, including Communist-controlled areas, Coble might have extended his analysis beyond what might otherwise appear to be an isolated phenomenon. Unmentioned in the book is the fact that the agricultural supply in Nationalist-controlled areas, particularly Nanjing and Shanghai, was under constant threat from Communist forces occupying the northern region of the Yangtze River, in Northern Jiangsu and Shandong Province, as these areas are known to be vast arable lands wherein widespread famine and malnutrition afflicted the residents. (Westad, 2003, pp. 82, 169-170; Chen, 2012, pp. 173-174, 187).

Elsewhere, Coble asserted that Chiang is still practicing the warlord-era belief that the "bigger your army, the stronger your political position" despite the high cost of maintaining large forces (Coble, 2023, 207). But areas under Chiang's control were gravely threatened by the Communist offensive that afforded the military urgency of that time (Westad 2003, p. 188). The cost of the Nationalist military is a moot point. Coble's argumentation is a departure from the viewpoint of other scholars, specifically that of Hans van de Ven, who asserts that the army served as a bureaucracy in a nation lacking any corresponding functional civilian counterpart (van de Ven, 2003, pp. 15-16).

To end, Parks M. Coble's *The Collapse of Nationalist China: How Chiang Kai-shek Lost China's Civil War* is an exceptional intellectual achievement that is highly recommended to both academicians and interested laymen, as it is well worth reading. To be precise, it is primarily the contents of the book, not its architecture or structuring, that constitute Coble's contribution. Moreover, as defined in the book, despite such interpretation ambiguities and peculiarities that do not warrant intellectual diminishment, Coble's economic concentration on the topic contributes to the deepening and broadening of our understanding of the downfall of Chiang Kai-shek's Nationalist China, which is endogenously pathological in nature. Additionally, the narrative scaffolding that Coble has made in his book provides a solid foundation and road map for any future scholarly works that aim to move beyond the scholarly provincialism of political, diplomatic, and militaristic analyses of the topic.

References

- Chang, H. H. (1944). *Chiang Kai-shek: Asia's Man of Destiny*. Doubleday, Doran, and Company, Inc.
- Chen, J. Y. (2012). *Guilty of Indigence: The Urban Poor in China, 1900-1953*. Princeton University Press.
- Coble, P. M. (2023). *The Collapse of Nationalist China: How Chiang Kai-shek Lost China's Civil War*. Cambridge University Press.
- van de Ven, H. J. (2003). *War and Nationalism in China, 1925-1945*. Routledge.
- Westad, O. A. (2003). *Decisive Encounters: The Chinese Civil Wars, 1946-1950*. Stanford University Press.

Style and format

Submissions must be in the following form:

1. Format: Microsoft Word documents in TH Sarabun PSK 16-point font, single-spaced, paginated, in an A4 page layout with margins on all sides measuring one inch (2.54 centimeters). An article template may be downloaded [here](#) ➡ [Template](#)

2. Title: The title should be clear, concise, relevant and informative.

3. Author(s): Author name and affiliation should be included on the first page. In case of multiple authors, the corresponding author's name, affiliations, address and e-mail should be clearly indicated.

4. Abstract: An abstract with a maximum of 250 words is required.

5. Keywords: At the end of the abstract, up to five keywords should be provided.

6. Main text/Content:

TJEAS considers research submissions of 4,000 to 8,000 words including references. Book reviews should contain from 800 to 2,000 words.

- Following the research paradigm, original articles generally comprise an **Introduction; Purposes; Literature Review; Methods; Results; Discussion; Conclusions and Recommendations; and References.**

- TJEAS follows the Publication Manual of the American Psychological Association (APA), Seventh Edition. When preparing submissions, including in-text citations and references, please follow the APA style guidelines.

- Footnotes are not used for citation purposes, but for detailed comments. They should be identified by consecutive numbers in the text.

- Tables, charts and figures should be considered for appropriateness. Tables, charts and figures use APA style. Figures must be clear and captioned.

Pre-submission English-language Editing

Manuscripts should be competently written and argued in clear, concise idiomatic English. Contributors are advised to have any article checked before submission for grammar and style by a professional English language editor with expertise in the subject area; please submit the proof of editing certificate to the Journal. All editing costs must be borne by the author.

Plagiarism Policy

TJEAS follows a mandatory plagiarism policy; all submissions must undergo a comprehensive plagiarism check before the review process can begin.

ต้นฉบับภาษาไทย

1. ต้นฉบับ - ต้นฉบับพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาดตัวอักษร ขนาด 16 ระยะห่างระหว่างบรรทัด = 1 (Single) จัดหน้ากระดาษขนาด A4 โดยตั้งค่าขอบกระดาษทุกด้าน ด้านละ 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร)

โดยสามารถดาวน์โหลดรูปแบบต้นฉบับบทความที่ [Template](#)

2. ชื่อเรื่อง - ควรกระชับและตรงกับเนื้อเรื่อง

3. ชื่อผู้เขียน - ระบุชื่อ-นามสกุลจริง (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) โดยไม่ต้องใส่ตำแหน่งหน้าที่ พร้อมทั้งระบุสังกัดผู้เขียน (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ในกรณีที่ผู้เขียนมากกว่า 1 ให้ใส่ชื่อ-นามสกุล สังกัด และอีเมลติดต่อของผู้เขียนทุกท่าน ผู้รับผิดชอบบทความ - ให้ระบุที่อยู่และอีเมลที่ติดต่อได้ของผู้เขียนหลัก จำนวน 1 ท่าน

4. บทคัดย่อ - ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวนคำไม่เกิน 300 คำ

5. คำสำคัญ- ท้ายบทคัดย่อให้ผู้เขียนกำหนดคำสำคัญ (Keywords) จำนวน 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6. เนื้อหา

- ต้นฉบับมีความยาวไม่เกิน 20 หน้ากระดาษ A4 โดยประมาณ รวมเอกสารอ้างอิง

- เนื้อหาควรสอดคล้องกับกระบวนการวิจัย และครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้ บทนำ วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลการศึกษา อภิปรายผล สรุปผลและข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง

- การอ้างอิงในตัวบท (in-text citation) และการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบท (Reference) เป็นไปตามรูปแบบ APA (7th Edition)

- เชิงอรรถ สำหรับการให้รายละเอียดเพิ่มเติมที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับเนื้อหาเท่านั้น ระบุลำดับเชิงอรรถด้วยหมายเลข

- บทความควรมีตาราง แผนภูมิ และภาพประกอบในจำนวนที่เหมาะสม รูปภาพควรมีความคมชัดและละเอียด โดยรูปแบบตาราง แผนภูมิและภาพประกอบ เป็นไปตามรูปแบบ APA (7th Edition)

นโยบายป้องกันการคัดลอก

TJEAS จะดำเนินการตามนโยบายป้องกันการคัดลอกโดยบังคับ โดยผลงานที่ส่งมาทั้งหมดวารสารจะตรวจสอบการคัดลอกก่อน จึงจะเริ่มกระบวนการส่งประเมินต่อไปได้

Research Articles

Under the Eagle's Wings, Counterbalancing the Dragon: Threat Perceptions to Strategic Alignments of Japan and Vietnam

Paniti Chaichana

Analyzing Hanyu Shuiping Kaoshi Vocabulary Levels in Chinese Food Brand Advertisements on the Weibo Social Media Platform in 2024

Kanmanee Suwannasereeruk, Naruedee Prueksiri, Apirak Nusitchaiyakarn, and Kanchaporn Siriwat

Queer Interpretations Across Cultural Texts: A Comparative Analysis of Identity and Transformation in *The Little Mermaid* and *The Legend of the White Snake*

Khantisan Siengchin and Xiaoman Yang

Thai Buddhism and Diplomacy: Historical Foundations, Religious Soft Power, and Contemporary Challenges

Xiangyun Li

Book Reviews

Disability Publics: Making Accessibility in Modern Japan

Benjamin Ivry

The Collapse of Nationalist China: How Chiang Kai-shek Lost China's Civil War

Juan Miguel U. Palero